खनियावास गाउँपालिका

भूकम्पपश्चात्को पुनर्निर्माण योजना

(Post-Earthquake Reconstruction Planning – PERP)

भाग २

आवधिक रणनीतिक योजना

अन्तिम प्रतिवेदन

खनियावास गाउँपालिकाको कार्यालय, धादिङ

२०७४

विषय सूची

१.१ भूमिका १
१.२ योजना तयारी गर्दा अवलम्बनगरिएको अवधारणा २
१.३ योजना तर्जुमा कार्यशाला सञ्चालन ३
१.३.१ योजनाको आवश्यकता, पुर्नर्निर्माण तथा पुर्नस्थापनाको अवस्था अध्ययन प्रतिवेदनको परिचय र प्रमाणीकरण ३
१.३.२ पूर्व योजना तयारी कार्यशाला ३
१.३.३ दीर्घकालिन सोच निर्माण कार्यशाला ४
१.३.४ क्षेत्रगत योजना निर्माण कार्यशाला ४
१.३.५ गाउँपालिकास्तरीय अन्तिम कार्यशाला गोष्ठी ५
१.४ योजना तर्जुको सीमा ५
२. भूकम्प पश्चात्को पुनर्निर्माण योजनाको अवधारणा ६
२.१ परिचय ६
२.२ वडाको बस्तुस्थिति विश्लेषण ६
२.३ अवसर, वाधा, कमजोरी तथा शक्ति विश्लेषण ८
२.४ परिवर्तनको चाहना १०
२.५ दीर्घकालीन सोच ११
२.५.१ परिवर्तनको चाहना हासिल गर्न विभिन्न तहको भूमिका १२
२.६ पुनर्लाभको विषयगत उद्देश्य तथा अपेक्षित प्रतिफल १३
२.७ निर्देशक सिद्धान्तहरू १४
२.८ सम्भावित श्रोत तथा बजेटको आकार १५
३. विषयगत क्षेत्र विकास योजना १७
३.१ आवास तथा वस्ती स्थानान्तरण १७
३.१.१ भूमिका १७
३.१.२ समस्या विश्लेषण १७
३.१.३ पुनर्लाभका लागि आवश्यक कार्य १७
३.१.४ क्रियाकलाप तथा बजेट अनुमान १८
३.१.५ नीतिगत व्यवस्था १८
३.२ खानेपानी तथा सरसफाइ १९
३.२.१ भूमिका १९
३.२.२ समस्या विश्लेषण १९
३.२.३ पुनर्लाभका लागि आवश्यक कार्य २०
३.२.४ क्रियाकलाप तथा बजेट अनुमान २०
३.२.५ नीतिगत व्यवस्था २२
३.३ शिक्षा २२
३.३.१ भूमिका २२
३.३.२ समस्या विश्लेषण २२
३.३.३ पुनर्लाभका लागि आवश्यक कार्य २३
३.३.४ क्रियाकलाप तथा बजेट अनुमान २३
३.३.५ नीतिगत व्यवस्था २५
३.४ स्वास्थ्य २५
३.४.१ भूमिका २५
३.४.२ समस्या विश्लेषण २६

३.४.३ पुनर्लाभका लागि आवश्यक कार्य २६
३.४.४ क्रियाकलाप तथा बजेट अनुमान २६
३.४.५ नीतिगत व्यवस्था २७
३.५ खाद्य, जीविकोपार्जन तथा सिंचाइ २७
३.५.१ भूमिका २७
३.५.२ समस्या विश्लेषण २७
३.५.३ पुनर्लाभका लागि आवश्यक कार्य २७
३.५.४ क्रियाकलाप तथा बजेट अनुमान २८
३.५.५ नीतिगत व्यवस्था ३०
३.६ सामाजिक सुरक्षा ३०
३.६.१ भूमिका ३०
३.६.२ समस्या विश्लेषण ३०
३.६.३ पुनर्लाभका लागि आवश्यक कार्य ३०
३.६.४ क्रियाकलाप तथा बजेट अनुमान ३०
३.६.५ नीतिगत व्यवस्था ३१
३.७ पूर्वाधार विकास (सार्वजनिक भवन, सडक, पुल, पुरातात्विक सम्पदा आदि) ३२
३.७.१ भूमिका ३२
३.७.२ समस्या विश्लेषण ३२
३.७.३ पुनर्लाभका लागि आवश्यक कार्य ३२
३.७.४ क्रियाकलाप तथा बजेट अनुमान ३२
३.७.५ नीतिगत व्यवस्था ३४
३.८ विपद् जोखिम न्यूनीकरण,वातावरणीय र जलवायु परिवर्तन ३४
३.८.१ भूमिका ३४
३.८.२ समस्या विश्लेषण ३४
३.८.३ पुनर्लाभका लागि आवश्यक कार्य ३४
३.८.४ क्रियाकलाप तथा बजेट अनुमान ३५
३.८.५ नीतिगत व्यवस्था ३५
४.कार्यान्वयन योजना ३७
४.१ प्राथमिकीकरणका आधारहरू ३७
४.२ योजना कार्यान्वयनका सरोकारपक्षहरू ३७
४.३ अपुग श्रोत र परिपूर्तिको व्यवस्था ४९
५. अनुगमन तथा मूल्याङ्कन ५०
५.१ अनुगमन तथा मूल्याङ्कन संरचना ५०
५.२ अनुगमन प्रक्रिया ५०
५.३ मध्यावधि मूल्याङ्कन ५०
५.४ अन्तिम मूल्याङ्कन ५१
५.५ समन्वय ५१
अनुसूची ५२

तालिका सूची

तालिका नं. १: वडागत बस्तुस्थिति विश्लेषण ६
तालिका नं. २ : वडाको प्राप्ताङ्क ७
तालिका नं. ३ : वडाको श्रेणी विभाजन ७
तालिका नं.४: गाउँपालिकामा पहिचान भएका सबल पक्ष/शक्ति तथा कमजोर पक्ष ८
तालिका नं. ५:गाउँपालिकाको पुनर्निर्माणको सन्दर्भमा उपलब्ध अवसर तथा बाधा/व्यवधानहरू: ९
तालिका नं. ६: दीर्घकालीन सोच र परिवर्तनको चाहना १०
तालिका नं. ७ :पुनर्लाभको विषयगत उद्देश्य तथा अपेक्षित प्रतिफल..... १३
तालिका नं. ८: सम्भावित श्रोत तथा बजेटको आकार १६
तालिका नं. ९: गाउँपालिकाको पुनर्निर्माण तथा पुनर्स्थापनामा खर्च हुनसक्ने बजेट अनुमान (रु हजारमा) १६
तालिका नं.१०: क्रियाकलाप तथा बजेट अनुमान..... १८
तालिका नं. ११: प्रतिफल अनुसारको बजेट अनुमान..... २०
तालिका नं. १२: प्रतिफल अनुसारको बजेट अनुमान..... २३
तालिका नं. १३: अपेक्षित प्रतिफलअनुसारको बजेट अनुमान २६
तालिका नं. १४: अपेक्षित प्रतिफल अनुसारको बजेट अनुमान २८
तालिका नं. १५: अपेक्षित प्रतिफल अनुसारको बजेट अनुमान ३१
तालिका नं. १६: अपेक्षित प्रतिफल अनुसारको बजेट अनुमान ३२
तालिका नं. १७: अपेक्षित प्रतिफल अनुसारको बजेट अनुमान ३५
तालिका नं. १८: बहुवर्षीय कार्यान्वयन योजना ३८

१. परिचय

१.१ भूमिका

प्रस्तुत पुनर्निर्माण योजना नेपालको इतिहासको एक विशिष्ठ क्षणमा निर्माण भएको छ। पहिलो त आधुनिक नेपालको राज्यव्यवस्था संघीय गणतन्त्रमा रुपान्तरण भइसकेपछि संवैधानिक रुपमा स्वायत्त स्थानीय तहबाट यो योजना जारी भएको छ। दोस्रो, गत करिब ८२ वर्षको इतिहासमा नेपालमा आएको सबैभन्दा ठूलो भूकम्पबाट क्षतिग्रस्त भएका सार्वजनिक संरचनाहरूको पुनर्निर्माणका लागि खनियाबास गाउँपालिकालाई विपद् प्रतिरोधी आवास तथा पूर्वाधारहरूले युक्त अनि शिक्षित, स्वस्थ, अनि आधुनिक कृषि विकास सहितकोसमृद्ध खनियाबास बनाउने दीर्घकालीन दृष्टिकोणसहित खनियावास गाउँपालिकाबाट जारी गरिएको छ।

वि.सं. २०७२ को भूकम्पपश्चात् यस गाउँपालिकाका अधिकांश निजी घर गोठ तथा धेरैजसो सार्वजनिक संरचनाहरूमा उल्लेख्य क्षति पुगेको थियो। भूकम्पपश्चात् यस गाउँपालिकाका कुल १२३ जनाले ज्यान गुमाउनु परेको थियो। भूकम्पभन्दा अघि यस गाउँपालिकामा विद्यमान स्वास्थ्य सेवा, शिक्षा, खानेपानीलगायत सार्वजनिक सेवाहरू भूकम्प पश्चात् तत्काल अबरुद्ध भएका थिए भने निजी घरगोठ भत्कन गई अधिकांश नागरिकहरू पाल मुनिबाँच्नुपर्ने बाध्यकारी अवस्था सिर्जना भएको थियो।

उपरोक्त भूकम्पपश्चात् क्षतिग्रस्त भएका र पुनर्निर्माण गर्न बाँकी रहेका सार्वजनिक संरचनाहरूको वस्तुगत स्थिति विश्लेषण गरी दीर्घकालीन दृष्टिकोणसहित बाँकी सार्वजनिक संरचनाहरूको योजनाबद्ध र व्यवस्थित पुनर्निर्माणका लागि यस योजनाको सुरुआत गरिएको हो।यस योजनाको पहिलो भागमा भूकम्पपश्चात्को अवस्था अध्ययन प्रतिवेदन रहेको छ भने दोस्रो भागमा पञ्चवर्षीय आवधिक रणनीतिक पुनर्निर्माण योजना रहेको छ।

उक्त भूकम्पबाट एकातिर वर्षौंको मेहनत र लगानीबाट निर्मित अधिकांश पूर्वाधारहरू क्षणभरको भूकम्पबाट ध्वस्त भएका छन्। स्थानीय तह संवैधानिक रुपमै स्वायत्त र शक्तिशाली भएका छन् र निर्वाचित जनप्रतिनिधिहरूको बहाल समेत भइसकेको अवस्थामा अब गरिने पुनर्निर्माणलाई दीगो, भरपर्दो तथा स्थानाकुल बनाउन अवसर समेत प्राप्त भएको छ। तर स्थानीय तह नवगठित भएका हुँदा संस्थागत, संरचनागत, आर्थिक, व्यवस्थापकीय हिसावले अत्यन्त सुरुआती अवस्थामा रहेको हुँदाबेलायती सहयोग नियोगको आर्थिक सहयोग तथा आइसीएफ इन्टरनेशनलको प्राविधिक सहयोग लिएर गाउँपालिकाले यो योजना तर्जुमा गरेको हो। यो पुनर्निर्माण योजना विपद्पछिको आवश्यकता अध्ययन प्रतिवेदन (PDNA), स्थानीय आवश्यकता तथा उपलब्ध अवसर, बाधा, कमजोरी तथा सवल पक्षहरूको विश्लेषणमा आधारित रही गाउँपालिकाको दीर्घकालीन, दीगो र उत्थानशील विकासका लागि सर्वसम्मत रुपमा गाउँपालिकाको दीर्घकालीन दृष्टिकोण निर्माण गरी राष्ट्रिय पुनर्निर्माण प्राधिकरणद्वारा जारी गरिएको विनाशपछिको पुनर्निर्माण ढाँचा (PDRF) तथा राष्ट्रिय पुनर्निर्माण प्राधिकरण, राष्ट्रिय योजना आयोग र संघीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालयद्वारा संयुक्त रुपमा जारी गरिएको एकीकृत पुनर्लाभ तथा आवधिक जिल्ला विकास योजना तर्जुमा निर्देशिकामा आधारित रहेको छ।

यस गाउँपालिकाका कार्यकारिणी, यस गाउँपालिकाका विकास साझेदारहरू, स्थानीय नागरिकहरू, जिल्लास्तरका सरोकारवालाहरू तथा प्रदेश र केन्द्रीयस्तरका सरोकारवालाहरू यस योजनाका प्रयोगकर्ता हुनेछन्।

यस योजनाको कार्यान्वयनमा खनियावास गाउँपालिकाले नेतृत्वदायी भूमिका निर्वाह गर्नेछ भने कार्यान्वयनमा सहयोगी निकाय, संस्थाहरूमा गाउँपालिका अथवा जिल्लास्थित सरकारी निकायहरू, राष्ट्रिय/अन्तर्राष्ट्रिय गैरसरकारी संस्थाहरू, विभिन्न दातृ निकायहरू, अन्य सरोकारवालाहरू तथा स्थानीय नागरिक र उपभोक्ता समितिहरू रहनेछन्।

१.२ योजना तयारी गर्दा अवलम्बनगरिएको अवधारणा

- **सहभागितामूलक विधि**

खनियाबास गाउँपालिकाको यो पुनर्निर्माण योजना सहभागितामूलक विधि अवलम्बन गर्दै गाउँकार्यपालिकाका सम्पूर्ण पदाधिकारीहरू, कर्मचारीहरू तथा सरोकारवालाहरूको सहभागितामा छलफल, अन्तरक्रिया पश्चात् सर्वसम्मत ढंगले तयार गरिएको छ । योजना तयारी गर्दा सम्बद्ध सबै पक्षबीच पटक–पटक छलफल, अन्तरक्रिया गरिएको छ र सर्वोत्तम विकल्पमा साझा सहमति गर्दै योजना दस्तावेज तयारी गर्ने प्रक्रिया अघि बढाइएको छ ।

- **भूकम्प पश्चात्को पुर्नलाभ तथा पुनर्निर्माणमा केन्द्रित**

यो योजना कृषि, शिक्षा, स्वास्थ्य, पर्यटन लगायतका यस गाउँपालिकाका सम्भाव्य क्षेत्रहरूमाव्यवसायिक र दीगो विकासका लागि विपद् प्रतिरोधी पूर्वाधार आवश्यक छ भन्ने मान्यतामा आधारित रही भूकम्प पश्चात्को पुनर्लाभ तथा पुनर्निर्माणमा केन्द्रितगरी तयार गरिएको छ । यस सन्दर्भमा भूकम्प पश्चात्को आधाररेखा पहिचानका लागि भूकम्पपश्चात्को अवस्था अध्ययन प्रतिवेदन तयार गरिएको छ । यस प्रतिवेदनमा पहिचान गरिएका सार्वजनिक क्षेत्रहरूमा भूकम्प पश्चात् निर्माण सम्पन्न भएका, निर्माणाधीन तथा निर्माण सुरु नभएका योजनाहरूको अवस्था अध्ययन गरी वस्तुस्थिति पहिचान गरिएको छ । पहिचान भएको वस्तुस्थितिका आधारमा भूकम्प पश्चात्को पुनर्निर्माण तथा पुनर्लाभ योजना तर्जुमा गरिएको छ ।

- **पहिलेको भन्दा अझ राम्रो बनाउने (Build Back Better)**

यस योजनाले गाउँपालिकाको पुनर्निर्माण गरी पहिलेभन्दा अझ राम्रो बनाउने अवधारणा राखेको छ । यसका लागि पुनर्निर्माण गरिने पूर्वाधार तथा नयाँ निर्माण गरिने संरचनाहरू विपद् प्रतिरोधी हुनुपर्छ भन्ने कुरालाई विशेष जोड दिइएको छ ।

- **समग्र विकासका लागि बनाइने योजनाको सहयोगी**

यो योजना भूकम्पपछिको पुनर्लाभ र पुनर्निर्माणमा केन्द्रित भए पनि यसमा पुनर्लाभ र पुनर्निर्माणसहित गाउँपालिकाको समग्र विकासको हिसाबले समेत उपयुक्त हुने दीर्घकालीन सोच तय गरिएको छ । तय गरिएको दीर्घकालीन सोचमा गाउँपालिकाका प्रमुख संभाव्य क्षेत्रहरू, प्राथमिकता दिनुपर्ने विषयगत क्षेत्रसहित गाउँपालिकालाई यहाँका जनप्रतिनिधि तथा जनसमुदायले के कस्तो आदर्श अवस्थामा देख्न चाहेका छन् भने कुरा संकेत गरिएको छ । साथै, यस योजनामा भूकम्प पश्चात्को क्षतिको अवस्था सम्बन्धमा तथ्याङ्क संकलन गरिएको छ । यो समग्र विकासको योजनालाई सहयोगी हुन जाने विश्वास लिइएको छ ।

- **योजनाले समेटेका क्षेत्रहरू**

यस पुनर्निर्माण योजनामा पुनर्लाभ तथा पुनर्निर्माणका लागि विभिन्न आठ क्षेत्रहरू समेटिएका छन् । उक्त क्षेत्रहरूमा(क) आवास, वस्ती विकास, वस्ती स्थानान्तरण (ख) विपद् जोखिम न्युनीकरण, वातावरणीय र जलवायु परिवर्तन (ग) सामाजिक सुरक्षा (टुहुरा, एकल महिला, प्रकोप प्रभावित, अतिगरिव समुदाय, चोटपटक, मानसिक समस्या, खाद्य सुरक्षा आदि) (घ) शिक्षा (पूर्वाधार, उपकरण) (ङ) स्वास्थ्य (पूर्वाधार, उपकरण) (च) पूर्वाधार विकास (सार्वजनिक भवन, सडक, बाटो, पुल, पुरातत्व आदि) (छ) खानेपानी तथा सरसफाई (ज) खाद्य तथा जीविकोपार्जन (सिंचाई समेत) रहेका छन् ।

१.३ योजना तर्जुमा कार्यशाला सञ्चालन

१.३.१ योजनाको आवश्यकता, पुर्नर्निर्माण तथा पुर्नस्थापनाको अवस्था अध्ययन प्रतिवेदनको परिचय र प्रमाणीकरण

भूकम्पपश्चात् क्षतिग्रस्त भएका धेरै सार्वजनिक संरचनाहरूको पुनर्निर्माण गर्न बाँकी रहेको, भूकम्पपश्चात् क्षतिग्रस्त सार्वजनिक संरचनाहरूको पुनर्निर्माण गर्न ठूलो धनराशि आवश्यक पर्ने भएको र दाताहरूसँग सहयोगका लागि आग्रह गर्न समेत व्यवस्थित दस्तावेज आवश्यक पर्ने भएको, भूकम्प पश्चात्को पुनर्निर्माण प्रक्रियालाई अघि बढाउन यस अवधिमा पुनर्निर्माण भइसकेका, निर्माणका लागि सम्झौताको काम अघि बढेका र निर्माण गर्न बाँकी संरचनाहरूको यथार्थ वर्तमान तथ्याङ्क आवश्यक भएको सन्दर्भमा यस पुनर्निर्माण योजनाको आवश्यकता र महत्व रहेको छ ।

भूकम्प पश्चात्को अवस्था अध्ययन प्रतिवेदनका मुख्य तीन भाग रहेका छन् । पहिलो भागमा गाउँपालिकाको विवरण समावेश गरिएको छ जसअन्तर्गत गाउँपालिकाको सामान्य पृष्ठभूमि, गाउँपालिकाको गठन, अवस्थिति, पहुँच, भूधरातल, भूउपयोग, आर्थिक तथा जनसांख्यिक अवस्था, भौतिक पूर्वाधार, शिक्षा, स्वास्थ्य, खानेपानी तथा गाउँपालिकाको संस्थागत अवस्था सम्बन्धमा प्रकाश पारिएको छ । दोस्रो भागमा मूलतः स्थानीय तहमा भ्रमण गरी संकलन गरिएको तथ्यांकमा आधारित भूकम्प पश्चात्को अवस्था प्रस्तुत गरिएको छ । यसमा विभिन्न आठ विषयगत क्षेत्रहरूमा भूकम्प पश्चात्को अवस्था विश्लेषण गरिएको छ । अन्तमा समग्र अवस्था र निष्कर्ष प्रस्तुत गरिएको छ ।

यस क्रममा साविकको स्थानीय संरचना रहेकै अवस्थामा तथ्यांक संकलन गरिएकोमा साविक स्थानीय निकायहरूको पुनर्संरचना गरी स्थानीय तह गठन भएपश्चात् संकलन गरिएको तथ्यांकका आधारमा वस्तुस्थिति अध्ययन प्रतिवेदनको मस्यौदा खनियावास गाउँकार्यपालिकाका पदाधिकारी, गाउँपालिकाका शाखा प्रमुख कर्मचारीहरू, स्थानीय संघसंस्थाका प्रमुख तथा प्रतिनिधीको उपस्थितिमा प्राविधिक टोलीबाट प्रस्तुत गरी परिमार्जनका लागि सुझावहरू संकलन गरिएको थियो । पहिचान गरिएका उक्त बुँदाहरूका आधारमा मस्यौदाको परिमार्जन गरी पुनः गाउँपालिकासमक्ष पेश गरी उक्त वस्तुस्थिति विवरणलाई अन्तिम रुप दिइएको थियो । २०७४ साल असोज २६ गतेका दिन सञ्चालित उक्त कार्यशाला गोष्ठीमा कुल २० जनाको उपस्थिति रहेको थियो । (अनुसूची १)

१.३.२ पूर्व योजना तयारी कार्यशाला

पुनर्निर्माण तथा पुनर्लाभ अवस्था अध्ययन प्रतिवेदन प्रमाणीकरण कार्यशाला तथा पूर्वयोजना तयारी कार्यशालाको दौरान यो योजना तर्जुमाको समग्र नेतृत्व प्रदान गर्ने उद्देश्यले गाउँपालिका अध्यक्षको संयोजकत्वमा निर्देशक समिति गठन गरियो । विषयगत क्षेत्रका योजना तर्जुमामा सघाउ पुऱ्याउने उद्देश्यले विभिन्न वडा प्रमुखहरूको संयोजकत्वमा तीन वटा विषयगत समितिहरू गठन गरियो । ती क्षेत्रहरूमा १) आवास, विपद् जोखिम व्यवस्थापन, वातावरण संरक्षण तथा जलवायु परिवर्तन अनुकूलन र सामाजिक सुरक्षा २) शिक्षा ,स्वास्थ्य, भौतिक पुर्वाधार विकास ३) खानेपानी तथा सरसफाई, खाद्य तथा जीवनस्तर रहेका छन् । यस योजनाले समेट्ने ८ वटा क्षेत्रहरूलाई कार्य गर्ने सहजताका दृष्टिकोणले तीन समितिमा विभाजन गरिएको थियो । समिति संरचना र पदाधिकारीहरुको नामावली अनुसूची २ मा प्रस्तुत गरिएको छ । यस कार्यशाला गोष्ठीमा भूकम्प पश्चात्को पुनर्निर्माण योजना तर्जुमा प्रक्रियाको व्याख्या गर्नुका साथै योजना निर्माणको समय सीमा निर्धारण गरी योजना तर्जुमाका त्यसपछिका चरण तथा प्रकृयाको व्याख्या गरी सहमति गरिएको थियो ।

विषयगत समितिहरूको गठनपछि कार्यशालाको अन्तमा निर्देशक समितिको नेतृत्वमा समग्र भूकम्प पश्चात्को पुनर्निर्माण योजना तर्जुमा गर्ने र विषयगत समितिहरूको नेतृत्वमा विषयक्षेत्रगत योजना तर्जुमाको कार्य प्राविधिक टोलीको सहयोगमा अघि बढाउने निर्णय गरी कार्यशाला समापन गरिएको थियो ।

पुनर्निर्माण तथा पुनर्स्थापनाको अवस्था अध्ययन प्रतिवेदनको प्रस्तुतिभन्दा अगाडि करिब १० दिनअगाडि नैउक्त अवस्था अध्ययन प्रतिवेदनको प्रारम्भिक मस्यौदाको एक एक प्रति गाउँपालिकाका अध्यक्ष, उपाध्यक्ष तथा कार्यकारी अधिकृतलाई आवश्यक अध्ययनार्थ प्रदान गरियो। अवस्था अध्ययन प्रतिवेदन प्रस्तुतीको दिन पहिलो चरणमा भूकम्पपश्चात्को वस्तुस्थिति विवरणका तथ्यांकहरू तथा यसका सारभूत पक्षहरूलाई गाउँपालिका पदाधिकारीहरू, कर्मचारीहरू तथा सरोकारवालाहरूको बीचमा प्रस्तुत गरियो। प्रस्तुतीका क्रममा सुधार गर्नुपर्ने ठाउँहरू पहिचानसमेत गरियो। यसरी प्राप्त सुझावहरू सम्बोधन गर्दै प्रतिवेदनलाई अन्तिम रुप प्रदान गरियो।

१.३.३ दीर्घकालिन सोच निर्माण कार्यशाला

खनियावास गाउँपालिकाको दीर्घकालीन सोच निर्माण कार्यशाला मिति २०७४ असोज २७ गते गाउँपालिका कार्यालय भवनमा सम्पन्न गरियो। उपरोक्त कार्यशाला गाउँपालिकाका अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, कार्यकारी सचिव, वडाध्यक्षहरू, कार्यकारी सदस्यहरू, कर्मचारीहरू तथा स्थानीय संघसंस्थाका प्रतिनिधिहरूलगायत कुल ३१जनाको सहभागिता रहेको थियो।

यस कार्यशालामा अबाकश (SWOT) विश्लेषण, दीर्घकालीन सोच निर्धारण, परिवर्तनको चाहना, परिवर्तनको चाहना हासिल गर्न विभिन्न तहको भूमिका, अति आवश्यकीय कार्यहरू तथा दीर्घकालीन सोच हासिल गर्न आवश्यक पर्ने सम्भावित रणनीतिहरूका बारेमा छलफल गरिएको थियो।

१.३.४ क्षेत्रगत योजना निर्माण कार्यशाला

माथि उल्लेख गरिएअनुसार भूकम्प पश्चात्को पुनर्निर्माण योजनाको ८ वटा क्षेत्रलाई ३ वटा समितिमा विभाजन गरिएको थियो।उपरोक्त विषयगत समितिहरूको कार्यशाला गोष्ठी छुट्टाछुट्टै मितिमा सम्पन्न गरी विषय क्षेत्रगत योजना तर्जुमा गरिएको थियो। यस सम्बन्धी विवरण तल दिइएको छ।

समुह १: आवास, विपद् जोखिम व्यवस्थापन, वातावरण संरक्षण तथा जलवायु परिवर्तन अनुकूलन र सामाजिक सुरक्षा

आवास, विपद् जोखिम व्यवस्थान, वातावरण संरक्षण तथा जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा सामाजिक सुरक्षा समितिको कार्यशाला गोष्ठी २०७४ साल कात्तिक १३ गतेका दिन खनियावास गाउँपालिकाको कार्यालयमा यस समितिका संयोजक एवं वडा नं १ का वडाध्यक्ष श्री बुद्धि तामाङ को अध्यक्षतामा सम्पन्न भएको थियो। यस कार्यशालामा सबै वडाको प्रतिनिधित्व हुने गरी १७ जनाको उपस्थिति रहेको थियो (**अनुसूची ४**)। यस कार्यशालामा यस विषय क्षेत्रअन्तर्गतका अवस्थाको पुनरावलोकन, सम्बन्धित विषयगत क्षेत्रहरूको विषयगत उद्देश्य तथा अपेक्षित प्रतिफलहरूमा छलफल गर्दै यस क्षेत्रको विषयगत उद्देश्य अनुसारका क्रियाकलापहरूको पहिचानका लागि व्यापक छलफल गरी बजेट सहितको ५ वर्षे वार्षिक कार्यान्वयन योजना तर्जुमा गरिएको थियो।

समूह २: शिक्षा, स्वास्थ्य र भौतिक पूर्वाधार

भूकम्प पश्चात्को पुनर्निर्माण योजना तर्जुमाको सिलसिलामा गठित शिक्षा, स्वास्थ्य तथा पूर्वाधार समितिको कार्यशाला गोष्ठी २०७४ साल कात्तिक १३गतेका दिन सो समितिका संयोजक एवम् वडा नं. ५ का अध्यक्ष श्री बुधराम तामाडको अध्यक्षतामा सम्पन्न भएको थियो। खनियावास गाउँपालिकाको कार्यालयमा सम्पन्न गरियो। यस कार्यशालामा सबै वडाको प्रतिनिधित्व हुने गरी १७ जनाको उपस्थिति रहेको थियो (**अनुसूची ५**)। यस कार्यशालामा यस विषय क्षेत्रअन्तर्गतका अवस्थाको पुनरावलोकन, सम्बन्धित विषयगत क्षेत्रहरूको विषयगत उद्देश्य तथा अपेक्षित प्रतिफलहरूमा छलफल गर्दै यस क्षेत्रको विषयगत उद्देश्य अनुसारका क्रियाकलापहरूको पहिचानका लागि व्यापक छलफल गरी बजेट सहितको ५ वर्षे वार्षिक कार्यान्वयन योजना तर्जुमा गरिएको थियो।

समूह ३: खानेपानी तथा सरसफाइ र खाद्य तथा जीविकोपार्जन

भूकम्प पश्चात्को पुनर्निर्माण योजना अन्तर्गत गठित खानेपानी तथा सरसफाई र खाद्य तथा जीवनस्तर समितिको कार्यशाला गोष्ठी २०७४ साल कात्तिक १४ गतेका दिन यस समितिका संयोजक तथा खनियावास गाउँपालिका वडा नं ३ अध्यक्ष हरिलाल तामाङको अध्यक्षतामा गाउँपालिकाको कार्यालयमा सम्पन्न गरियो । यस कार्यशालामा सबै वडाको प्रतिनिधित्व हुने गरी गाउँपालिका अध्यक्ष, कार्यकारी सदस्य, विभिन्न संघसंस्थाका प्रतिनिधिको उपस्थिति थियो । यस कार्यशालाको अनुगमनका लागि बेलायती सहयोग नियोग (DFID) तथा कार्यान्वयन साझेदार मट म्याकडोनाल्डका टिम लिडरको समेत उपस्थिति रहेको थियो । कुल ३८ जनाको उपस्थिति रहेको थियो । सहभागीको नामावली **अनुसूची ६** मा प्रस्तुत गरिएको छ । यस कार्यशालामा यस विषय क्षेत्रअन्तर्गतका अवस्थाको पुनरावलोकन, सम्बन्धित विषयगत क्षेत्रहरूको विषयगत उद्देश्य तथा अपेक्षित प्रतिफलहरूमा छलफल गर्दै यस क्षेत्रको विषयगत उद्देश्य अनुसारका क्रियाकलापहरूको पहिचानका लागि व्यापक छलफल गरी बजेट सहितको ५ वर्षे वार्षिक कार्यान्वयन योजना तर्जुमा गरिएको थियो ।

१.३.५ गाउँपालिकास्तरीय अन्तिम कार्यशाला गोष्ठी

गाउँपालिकामा अन्तिम कार्यशाला गोष्ठी गर्नुभन्दा करिब १५ दिन अगाडि योजनाको प्रारम्भिक मस्यौदाको तीन प्रति गाउँपालिकालाई अध्ययनका लागि उपलब्ध गराइएको थियो । यसपछि गाउँपालिका स्तरीय अन्तिम कार्यशाला गोष्ठी तथा यस योजना तर्जुमाका सिलसिलामा गठित निर्देशक समितिको बैठक मिति २०७४ माघ ६ गते सञ्चालन गरियो । कुल १० जनाको उपस्थिति रहेको उक्त गोष्ठीमा गाउँपालिकाका गाउँपालिकाका अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, कार्यपालिका सदस्य, शाखा प्रमुख कर्मचारीहरुको उपस्थिति रहेको थियो ।

गोष्ठीमा प्राविधिक टोलीका तर्फबाट तयार गरिएको मस्यौदाको मुख्य मुख्य विषयवस्तु प्रस्तुत गरिएको थियो । यसपश्चात् गाउँपालिका कार्यकारी बोर्ड तथा कर्मचारीहरुबाट यस प्रारम्भिक दस्तावेजमा सुधारका लागि आवश्यक सल्लाह सुझाव मागिएको थियो । प्राप्त सल्लाह सुझावलाई सम्बोधन गर्ने गरी उक्त बैठकबाट यस योजनाको अनुमोदन गरियो । उक्त गोष्ठीको अन्तिममा कार्यान्वयन योजना तर्जुमाका लागि सहभागितामूलक विधिबाट दिइएको छनोटका आधारहरुमा आधारित रही प्राथमिकताप्राप्त योजनाहरु समेत छनोट गरियो ।

१.४ योजना तर्जुको सीमा

भूकम्पपश्चात् पुनर्निर्माण तथा पुनर्लाभ योजना गाउँपालिकाको पुनर्निर्माण तथा पुनर्लाभ स्थिति विश्लेषण प्रतिवेदनमा समाहित तथ्यांक तथा निर्वाचित पदाधिकारीहरू तथा विषयगत कार्यालयका प्रमुख तथा प्रतिनिधीहरूसँगको छलफलको आधारमा तयार पारिएको हो । यो योजना भूकम्पले क्षति पुऱ्याएका सार्वजनिक संरचनाहरूको अवस्था विश्लेषण प्रतिवेदनका आधारमा तयार पारिएकोले यस योजनामा पुनर्निर्माण र पुनर्लाभका लागि आवश्यक आयोजनाहरू मात्र समावेश गरिएका छन् । लगत सहित तयार पारिएको यो दस्तावेज भएता पनि स्थलगत अध्ययन नगरी कार्यशालामा उपस्थित सहभागीहरूको छलफलमा आधारित रहेकोले वास्तविक लागत अनुमानित लागत भन्दा फरक हुन सक्छ ।

२. भूकम्प पश्चात्को पुनर्निर्माण योजनाको अवधारणा

२.१ परिचय

वि.सं. २०७२ को भूकम्प पश्चात् भूकम्प प्रतिरोधी र दीगो संरचनाको आवश्यकता भूकम्प प्रभावित सबै क्षेत्रहरूमा व्यापक रुपमा महसुस भयो । यस प्रक्रियालाई निर्देशित गर्न राष्ट्रिय पुनर्निर्माण प्राधिकरणबाट विपद् पश्चात्को पुनर्स्थापना ढाँचा (PDRF) तर्जुमा गरियो भने संघीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालयबाट एकीकृत पुनर्निर्माण योजना तर्जुमा निर्देशिका जारी गरियो । यस परिवेशमा सुरु भएको यस योजनाको मूल उद्देश्य केन्द्रीयस्तरबाट जारी भएका उपरोक्त ढाँचा/ निर्देशिकाहरूलाई स्थानीयकरण गर्दै खासगरी सार्वजनिक संरचनाहरूको पुनर्निर्माण र जीविकोपार्जनको पुनर्स्थापनाको कामलाई गति दिन सघाउ पुऱ्याउनु हो । यसका लागि यस योजनामा भूकम्प पश्चात्को अवस्था अध्ययन विश्लेषण गरी सो आधारमा आगामी पाँच वर्षको अवधिका लागि दीर्घकालीन सोच, विषय क्षेत्रगत कार्यक्रमहरू तथा आगामी दुई वर्षका लागि प्राथमिकता प्राप्त कार्यक्रमहरू आगामी पाँच वर्षका लागि दीर्घकालीन योजना तर्जुमा गरी व्यवस्थित पुनर्निर्माण योजना तर्जुमा गरिएको छ । यस योजनामा आवास, वस्ती विकास, वस्ती स्थानान्तरण; विपद् जोखिम न्युनीकरण, वातावरणीय र जलवायु परिवर्तन; सामाजिक सुरक्षा (टुहुरा, एकल महिला, प्रकोप प्रभावित, अतिगरिव समुदाय, चोटपटक, मानसिक समस्या, खाद्य सुरक्षा आदि); शिक्षा (पूर्वाधार, उपकरण); स्वास्थ्य (पूर्वाधार, उपकरण); पूर्वाधार विकास (सार्वजनिक भवन, सडक, वाटो, पुल, पुरातत्व आदि); खानेपानी तथा सरसफाई; खाद्य तथा जीविकोपार्जन (सिंचाई समेत) गरी आठ विषय क्षेत्रलाई समेटिएको छ ।

२.२ वडाको बस्तुस्थिति विश्लेषण

सबै वडाको आर्थिक तथा सामाजिक स्थिति एकैनासको नहुने हुँदा विभिन्न एघार परिसूचकहरुमा वडाको स्थिति तुलनात्मक रुपमा कस्तो छ भनि सहभागीहरुलाई सोधी वडाहरुलाई दुर्गमदेखि सुगम वा दयनीय देखि राम्रो स्थितिमा क्रमबद्ध रुपमा राख्न लगाइएको थियो । प्राप्त सूचनाहरुको आधारमा अङ्क प्रदान गरी वडाहरुलाई निम्न तीन समूहमा विभाजन गरिएको थियो - क) तुलनात्मक रुपमा पिछडिएको ख) तुलनात्मक रुपमा मध्यम ग) तुलनात्मक रुपमा राम्रो वा अग्रणी । खनियावास गाउँपालिकाको हकमा निम्न वडाको बस्तुस्थिति सन्दर्भमा निम्न सूचनाहरु प्राप्त भएका थिए ।

तालिका नं. १: वडागत बस्तुस्थिति विश्लेषण

क्रसं	परिसूचकहरु	वडा नं.(सबभन्दा कमजोर वडा पहिलो कोष्ठमा र त्यसपछि अन्य वडाहरु क्रमिक रुपमा राखिएको)				
१)	पहुँचको दृष्टिकोणबाट सबभन्दा विकट वडा	१	२	५	३	४
२)	दलित, जनजाति वा अल्पसंख्यक धेरै भएको वडा	५	३	२	४	१
३)	विपन्न समुदाय धेरै वा जीविकोपार्जनको उपाय कम भएको वडा	५	३	२	४	१
४)	भूकम्पबाट सबभन्दा बढी प्रभावित वडा	५	४	१	३	२
५)	खानेपानीको स्थिति सबैभन्दा कमजोर भएको वडा	१	३	५	४	२
६)	सरसफाईको स्थिति सबैभन्दा कमजोर भएको वडा	१	४	२	३	५
७)	शिक्षाको स्थिति कम वा न्यूनस्तर भएको वडा	१	२	३	५	४
८)	स्वास्थ्यसेवाको सुविधा कम वा न्यूनस्तर भएको वडा	१	३	२	५	४
९)	वातावरण संवेदनशीलता वा जोखिम बढी भएको वडा	४	५	१	२	३
१०)	सरकारी सेवासुविधाको पहुँच कम भएको वडा	१	२	३	५	४
११)	गैर सरकारी संस्थाहरुको उपस्थिति कम भएको वडा	१	२	३	४	५

प्राप्त सूचनाहरुको आधारमा सबभन्दा राम्रो वा सबल वडालाई ५ अङ्क, त्यसपछिको वडाहरुलाई क्रमिक रुपमा ५ अङ्क थप्दै सबभन्दा पिछडिएको वा कमजोर वडालाई २५ अङ्क प्रदान गरियो । यसरी विश्लेषण गर्दा तल तालिकामा दिइएको नतिजा प्राप्त भयो ।

तालिका नं. २ : वडाको प्राप्ताङ्क

वडा	अङ्क तथा परिसूचक संख्या						
	२५	२०	१५	१०	५	कूल	श्रेणी
१	७	०	२	०	२	२१५	ग
२	०	४	४	१	२	१६०	ख
३	०	४	३	३	१	१६०	ख
४	१	२	०	४	४	१२५	ग
५	३	१	२	३	२	१६५	ख

खनियावास गाउँपालिकाका सबै वडाहरुले प्राप्त गरेको अंकहरुको फरक त्यति धेरै देखिदैन । यसको अर्थ सम्पूर्ण गाउँपालिका नै पिछडिएको देखिन्छ । तथापी तुलनात्मक अध्ययन गर्दा सबैभन्दा कम अङ्क वडा नं. ४ (१२५) र सबभन्दा बढी अङ्क वडा नं. १ (२१५) ले प्राप्त गरेको देखिन्छ । यसरी हेर्दा वडा नं. १ ज्यादै पिछडिएको देखिन्छ भने वडा २, ३ र ५ मध्यम र वडा ४ तुलनात्मक रुपमा केही अगाडी बढेको देखिन्छ । जसलाई तल तालिकामा देखाइएको छ ।

तालिका नं. ३: वडाको श्रेणी विभाजन

श्रेणी	वडा नं.	तुलनात्मक विश्लेषण	साविक गाविस तथा वडा
क	४	पिछडिएको	दार्खा (१, ७-९)
ख	२, ३, ५	मध्यम	झार्लाङ्ग (३-९), दार्खा (२-६), सत्यदेवी (सबै)
ग	१	राम्रो वा अग्रणी	झार्लाङ्ग (१, २)

नक्शा : १ वडागत विश्लेषण नक्शा

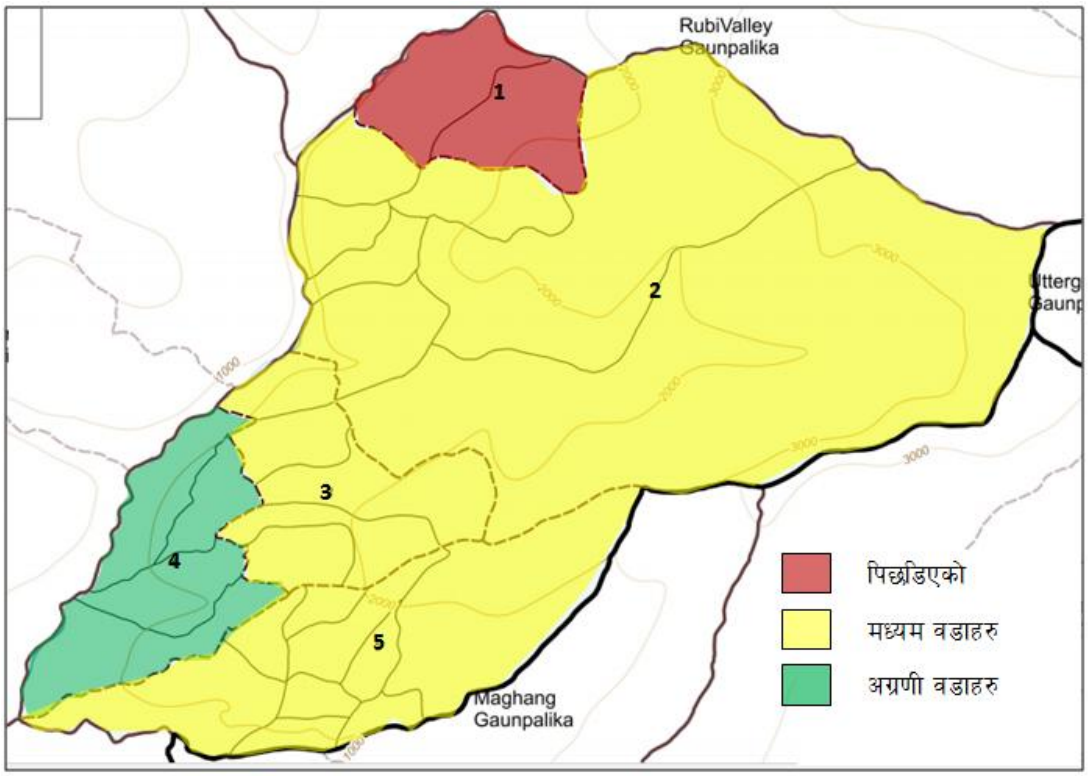

२.३ अवसर, वाधा, कमजोरी तथा शक्ति विश्लेषण

गाउँपालिकाको अवस्था विश्लेषणका लागि सिंगो गाउँपालिकाका पदाधिकारी, शाखा प्रमुखहरू तथा सरोकारवाला गैसस प्रमुख/प्रतिनिधिहरूको सहभागितामा सहभागितामूलक रुपमा अवाकश विश्लेषण (SWOT analysis) विधि अवलम्बन गरिएको थियो । यस क्रममा गाउँपालिकाका सबल पक्ष/शक्ति तथा कमजोर/दुर्वल पक्षहरूलाई आन्तरिक कुरा तथा अवसर तथा चुनौतिहरूलाई वाह्य पक्षको रुपमा वर्गीकृत गरी गाउँपालिकाको अवसर, बाधा, कमजोरी तथा सबल पक्षको विश्लेष गरिएको थियो ।

खनियाबास गाउँपालिकाको पहिचान भएकासबलपक्ष/शक्ति तथा कमजोर पक्षको विवरण देहायअनुसार रहेको छ:

तालिका नं. ४: गाउँपालिकामा पहिचान भएका सबल पक्ष/शक्ति तथा कमजोर पक्ष

वडा	शक्ति	कमजोरी
१	• पुनर्निर्माण तथा अन्य विकासे कामका लागि जनसमुदायबीच आपसी समझदारी हुनु तथा सहकार्यको वातावरण, भ्रातृत्व • वडास्तरमा निर्वाचित जनप्रतिनिधिहरूको उपलब्धता • कृषि उत्पादन (मकै, कोदो, आलु, भटमास, तोरी)का लागि उपयुक्त हावापानी तथा जमिनको उपलब्धता • ऐतिहासिक महत्वको गिलिञ्जो गुम्बा (३०० वर्षभन्दा बढी पुरानो) • प्राकृतिक श्रोत साधन- वन, बालुवा/ढुंगा (आँखु खोला), जडिबूटी (चिराइतो, सधुवा) को उपलब्धता हुनु • आपत्कालीन उद्दारका लागि हेलिप्याडको व्यवस्था हुनु	• परम्परागत शैलीको घर निर्माण (चौकस बाँध्ने चलन नहुनु, आधुनिक भूकम्प प्रतिरोधी घरको प्रविधिप्रति समुदायको आकर्षण कम हुनु • वडा कार्यालय सञ्चालनमा कम्युटर, फर्निचर तथा आधुनिक प्रविधिको अभाव हुनु • सिंचाइ सुविधाको कमी (छप्चेत, बुधु, यम्चेत, उगुल) • ऐतिहासिक महत्वका सम्पदाहरूको पुनर्निर्माणका लागि पूँजीको सुनिश्चितता नहुनु • घरधुरीसम्म सडक सुविधाको अभावका कारण प्राकृतिक रुपमा नि:शुल्क उपलब्ध भएका ढुंगा, बालुवा पनि ढुवानी खर्चका कारण महंगो पर्न जानु
२	• वनजंगलको पर्याप्तता- जडिबूटी (चिराइतो, लोक्ता), काठपात, घाँस, मौरीका लागि चरिचरण क्षेत्रको उपलब्धता • कृषि उत्पादन (मकै, कोदो, आलु आदि) को लागि उपयुक्त हावापानी तथा अर्गानिक कृषिको सम्भावना • लघुजलविद्युत् उत्पादन गर्न सकिने सम्भावना (लिस्ने खोला, डुण्डुरे खोला र आँखु खोला) • पर्यटन विकासको प्रचुर सम्भावना	• वन र वनजन्य श्रोतलाई दीगो वन व्यवस्थापन, स्वरोजगार र आयआर्जनसँग आवद्ध गर्न नसक्नु • उपलब्ध हावापानी जमिनको उपयुक्तताका आधारमा कृषिलाई आधुनिकीकरण गर्न नसक्नु • उपलब्ध जलश्रोतको परिचालनका लागि आवश्यक पूँजी तथा प्राविधिक ज्ञान, सीपको कमी • पर्यटन प्रवर्द्धनका लागि छुट्टै योजना तथा कार्यक्रमको अभाव • सरकारी कार्यालय भवनहरू नहुनु • एकीकृत बस्ती नहुनु, बस्तीहरू छरिएका हुनु • आन्तरिक बसाइसराइ बढी हुनु • विकास निर्माणमा जनसहभागिताको कमी हुनु • युवा जनशक्तिको गाउँप्रति विकर्षण हुनु तथा गाउँबाट पलायन हुनु
३	• पर्यटकीय सम्भाव्य क्षेत्रहरूको उपलब्धता । जस्तै ल्याक्चेकुण्ड, विजिलियुङलगायत भ्यू टावर बनाउन उपयुक्त स्थानहरूको उपलब्धता • पर्याप्त मात्रामा काठपात, ढुंगाखानी (सानिगङ, गोम्पेस्योङ, बृचेत), वनजंगलको उपलब्धता हुनु	• पर्यटकीय पूर्वाधार निर्माण गर्न गाउँपालिकाले विनियोजन गर्न सक्ने बजेट अपर्याप्त हुनु • श्रोत साधनको अभाव जस्तै ढुवानीका साधन, पुनर्निर्माण सामग्री आदि • भवन, भौतिक संरचना, आधुनिक प्रविधि जस्तै कम्प्युटर,

वडा	शक्ति	कमजोरी
	• विकासे कार्यकर्ताको उपलब्धता, खटाइ • विकास निर्माणका काममा जनसहभागिताको उपलब्धता हुनु	इन्टरनेट, कृषि औजार, रासायनिक मलको कमी • कर्मचारी अपर्याप्तता तथा दक्ष जनशक्तिको अभाव • परम्परागत शैलीको घरमा पर्याप्त मात्रामा भूकम्प प्रतिरोधी प्रविधि समावेश नहुनु • आधुनिक भूकम्प प्रतिरोधी घरको बनोटप्रति समुदायको आकर्षण कम हुनु
४	• विकास र परिवर्तनका लागि व्यापक इच्छा र जनसमर्थन हुनु • विकासे संघसंस्थाहरूको उपलब्धता हुनु • केही मात्रामा भौतिक पूर्वाधारहरू (विद्युत, सडक, सञ्चार) को उपलब्धता हुनु	• जनचेतनाको कमी हुनु, आत्मबलको कमी हुनु • जनशक्ति पलायन हुनु • पढाइ छोड्ने दर बढी हुनु • उपलब्ध श्रोतको सही सदुपयोग गर्न नसक्नु
५	• प्रशस्त मात्रामा वनजंगल (साल, सल्लो, चिलाउने, चाँप, गोब्रेसल्ला, उत्तिस, सिमल) को उपलब्धता हुनु • भूकम्प प्रतिरोधी आवास निर्माणका लागि तालिमप्राप्त सिकर्मी डकर्मीको उपलब्धता हुनु • ढुंगा, गिट्टी, बालुवा उपलब्ध हुनाले पुनर्निर्माण खर्च कम हुनु	• निर्वाचितजनप्रतिनिधीहरूमाआफ्नो काम, कर्तव्य, अधिकार तथा कार्यविधिबारेमा जानकारीको कमी हुनु • घरधुरीसम्म सडक सुविधाको अभावका कारण प्राकृतिक रुपमा निःशुल्क उपलब्ध भएका ढुंगा, बालुवा पनि ढुवानी खर्चका कारण महंगो पर्न जानु

श्रोत: गाउँपालिका स्तरिय योजना तर्जुमा कार्यशाला गोष्ठी, २०७४

तालिका नं. ५:गाउँपालिकाको पुनर्निर्माणको सन्दर्भमा उपलब्ध अवसर तथा बाधा/व्यवधानहरू:

वडा	अवसर	बाधा
१	• केन्द्रीय सरकारबाट नियमित रुपमा अनुदान प्राप्त हुनु • नेपाल सरकार/पुनर्निर्माण प्राधिकरणको पुनर्निर्माणमा सहयोग हुनु • अक्सफाम, फोकस नेपाल, शान्ति नेपाल, प्रयास नेपालजस्ता राष्ट्रिय अन्तर्राष्ट्रिय संस्थाहरूको उपलब्धता हुनु	• भौगोलिक विकटता (छप्चेत, बुधु, ग्याल्म्राङ) का कारण पुनर्निर्माण कठीन र खर्चिलो हुनु • सरसफाइ तथा सरकारी कार्य र सुविधा प्रवाह सम्बन्धमा जनचेतनाको कमी (बुधु र छप्चेतमा) • कतिपय बस्तीहरूमा साक्षरताको कमी (उगुल र यम्चेत) • प्राकृतिक प्रकोप (छप्चते, बुधु, ग्याल्म्राङमा पहिरो, भूकम्प, हुरीबतास)
२	• विभिन्न गैरसरकारीसंघ संस्थाहरू कार्यरत रही विविध कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिरहनु • विकास सम्बन्धी बजेट स्थानीय स्तरमा तर्जुमा गरी कार्यक्रम कार्यन्यन गर्न सरकारी व्यवस्था रहनु • विकासका लागि जिम्मेवार आधिकारिक निर्वाचित जनप्रतिनिधिहरू निर्वाचित भई कार्यरत अवस्थामा रहनु	• विकासको पूर्वाधार अत्याधिक नाजुक (संचार, यातायात नभएको) • भौगोलिक विकटता (साविक झार्लाङ, हाल खनियाबास–२ को क्यूङ, थली, गोरगंङ र कान्द्रङ, पहिरो (थली टोलमा) • दरबन्दी अनुसार कर्मचारी हाजिर हुन नआउनु

वडा	अवसर	बाधा
३	• नेपाल सरकार/पुनर्निर्माण प्राधिकरण, एनसेट, एक्सन नेपाल, फोकस नेपाल, शान्ति नेपाल, अक्सफामजस्ता राष्ट्रिय अन्तर्राष्ट्रिय संस्थाहरूकोसहयोग रहनु • केन्द्रीय सरकारको पर्याप्त नीति, नियम, कानुन तथा अनुदानको उपलब्धता	• जनचेतनाको कमी • गुणस्तरीय शिक्षाको कमी • भौगोलिक विकटता, दुर्गगमता, पहुँचको कमी • प्राकृतिक पहिरो (पहिरो, हुरीबतास, भूकम्प, खडेरी)
४	• स्थानीय निर्वाचित जनप्रतिनिधिले कार्यभार सम्हाल्नु • सरकारबाट नियमित अनुदान प्राप्त हुनु • काम गर्न इच्छुक तथा सक्रिय उमेर समूहको ठूलो जनसंख्या हुनु • प्राकृतिक श्रोत (ढुंगा, बालुवा (प्लेङ प्लेङ, स्येङ) को उपलब्धता	• प्राकृतिक प्रकोप (साविकको दार्खा ८, ९ १ मा पहिरो) • कठिन भौगौलिक बनावट भएकाले जनजीवन कष्टकर हुनु • बस्तीहरू बसोवासका लागि जोखिमपूर्ण क्षेत्रमा हुनु
५	• जिल्ला सदरमुकाम धादिङबेसीबाट वडा कार्यालयसम्म तथा नुवाकोट जिल्ला सदरमुकामदेखि वडा ५ को कार्यालयसम्म सडक सञ्जाल विस्तार हुनु • दातृ संस्थाहरूको सहयोग	• केन्द्रबाट खटाइने जनशक्ति/प्राविधिक उपलब्ध नहुनु • आवास पुनर्निर्माणका लागि विनियोजित अनुदान रकम अपुग हुनु तथा समुदायमा आफूले लगानी गर्न सक्ने क्षमता कम हुनु • आवत जावतमा कठिनाइ हुनु र धेरै समय लाग्नु

श्रोतः गाउँपालिका स्तरिय योजना तर्जुमा कार्यशाला गोष्ठी, २०७४

२.४ परिवर्तनको चाहना

खनियाबास गाउँपालिकाको दीर्घकालीन सोच निर्माण गर्नुअघि निर्वाचित जनप्रतिनिधि, कर्मचारी तथा सरोकारवालाबीच गाउँपालिकाको परिवर्तन र विकासका लागि के कस्तो परिवर्तनको चाहना रहेको छ भनी छलफल गरिएको थियो । उक्त छलफलमा प्राप्त भएका परिवर्तनका चाहना देहायअनुसार रहेका छन् :

तालिका नं. ६: दीर्घकालीन सोच र परिवर्तनको चाहना

परिवर्तनको चाहना	उक्त परिवर्तन किन चाहेको हो
• वडा कार्यालय तथा अन्य सरकारी भवनहरूको निर्माण सम्पन्न भएको • गाउँपालिकादेखि वडा कार्यालयसम्म सबै मौसममा चल्ने सडक निर्माण सम्पन्न भएको	• वडा कार्यालय तथा सरकारी भवनहरूको अभावमा सेवा प्रदान गर्ने कार्य कठिन भएकाले गाउँपालिकाको सेवा प्रवाह प्रभावकारी बनाउन • सबै मौसममा चल्ने सडकको अभावमा वर्षात्को समयमा आवागमन, ढुवानीमा कठिनाइ भएकाले ढुवानीमा सहजता ल्याइ विकास निर्माणलाई तीव्रता दिन
• पूर्ण रुपमा निःशुल्क शिक्षा र स्वास्थ्य भएको • सबै घरमा विद्युतीकरण भएको • हरेक घरको १०० मिटरको दुरीमा सडकको पहुँच भएको • Attach bathroom भएको घर तथा सबै कोठामा भान्सा कोठामा पानीको व्यवस्था	• धान्न सकिने बनाउन, जीविकोपार्जन सहज बनाउनका लागि • छिटो छरितो काम गर्नका लागि • समयको बचत गरी अन्य काममा सदुपयोग गर्नका लागि • हरेक घरको १ देखि ३ घण्टाको समय बचत गर्न
• हरेक टोल सडक सञ्जालमा जोडिएको • पक्की पुल निर्माण (थम्बु खोला र मम्बल खोला तथा	• पुनर्निर्माण तथा अन्य कामका लागि ढुवानी र आवत जावतमा सुविधा वृद्धि गर्न

परिवर्तनको चाहना	उक्त परिवर्तन किन चाहेको हो
किन्ताङफेदी तथा लापाङ खोलामा) भएको • बिजुली, खानेपानी, शिक्षा र स्वास्थ्यलगायत आधारभूत सुविधामा सबै नागरिकको पहुँच भएको	• स्थानीय उत्पादनलाई बजारमा नियमित पहुँच पुऱ्याउनका लागि
• जिल्ला सदरमुकामदेखि गाउँपालिका केन्द्रसम्म र गाउँपालिका केन्द्रदेखि वडा केन्द्रसम्म नियमित स्थायी सडक सञ्जाल भएको • आधुनिक तथा व्यवसायिक कृषि तथा पशुपालन भएको • ढुंगा, बालुवालगायत नदीजन्य पदार्थको व्यवस्थापन भएको • गाउँपालिकामा अस्पताल तथा स्वास्थ्य चौकीहरू निर्माण भई सबल स्वास्थ्य सेवा प्रवाह सुनिश्चित भएको • विद्यालयहरु पुनर्निर्माण तथा क्याम्पस निर्माणभईउच्च शिक्षा गाउँमै व्यवस्था भएको • गाउँपालिका कार्यालय निर्माण भएको	• जीवनस्तर उकास्नका लागि • आन्तरिक श्रोतमा वद्धि गर्नका लागि • कृषि उद्यमीको संख्या वृद्धि गर्न तथा कृषि क्षेत्रलाई प्रतिस्पर्धी बनाउनका लागि
• गाउँपालिकास्तरको पुनर्निर्माण योजना निर्माण भई कार्यान्वयन भएको • गाउँपालिका खुलादिशामुक्त भई गाउँमा सरसफाइ कायम भएको	• गाउँपालिकाको पुनर्निर्माण गरी भविष्यमा भूकम्पजन्य जोखिम कम गर्न • जनशक्ति व्यवस्थापन सहज बनाउन
• परम्परागत लोक संस्कृतिको जगेर्ना भएको • एकअर्काको धर्म, संस्कृति र परम्पराको सम्मान गर्ने समुदाय विकास भएको	• पहिचान निर्माण/कायम गर्न

श्रोतः गाउँपालिका स्तरिय योजना तर्जुमा कार्यशाला गोष्ठी, २०७४

माथि उल्लेख गरिएअनुसार गाउँपालिकाको दीर्घकालीन सोच निर्माणका लागि मुख्य रुपमा अवाकश विश्लेषण (SWOT Analysis) विधि तथा स्थानीय जनप्रतिनिधि र सरोकारवालाको चाहनालाई मूल आधार बनाइएको थियो । अवाकश विश्लेषण गर्नुअघि यस विधिका उपादेयता, प्रयोग, यस विधिका अवधारणा तथा यस विधिले इङ्गित गर्ने आन्तरिक र बाह्य पक्षहरूका बारेमा प्रकाश पारिएको थियो । यस पश्चात् अवाकशका चारवटै पक्षका केही उदाहरणहरू प्रस्तुत गरी समूह कार्यको थालनी गरिएको थियो । समूह कार्य थालनी गर्नुअघि खनियाबास गाउँपालिकालाई योजनाबद्ध, समृद्ध र उत्थानशील गाउँपालिकाका रुपमा विकास गर्ने सबै वडाहरू र गाउँपालिकाका समग्र दृष्टिकोणले उपलब्ध अवसर, बाधा, कमजोरी/दुर्बल पक्ष तथा शक्ति/सवल पक्षहरू के के हुन सक्छन् भनी मन्थनका लागि अनुरोध गरिएको थियो । यसपश्चात् उपस्थिति सहभागीहरूलाई सम्बन्धित वडा र गाउँपालिकास्तरमा वर्गीकरण गरी सहभागितामूलक ढंगबाट समूह कार्य गरी अवसर, बाधा, कमजोरी, शक्तिको पहिचान गरिएको थियो । पहिचान गरिएका सबै बुँदाहरू प्लेनरीमा प्रस्तुती गरी तिनमा थप छलफल गरी सामुहिक सहमति कायम गरिएको थियो ।

२.५ दीर्घकालीन सोच

गाउँपालिकाको अवस्था विश्लेषण तथा जनप्रतिनिधि तथा सरोकारवालाहरूको परिवर्तनको चाहनालाई मध्यनजगर गर्दै सहभागितामूलक छलफलका माध्यमबाट सर्वसम्मतिमा दीर्घकालीन सोच तय गरिएको थियो । दीर्घकालीन सोचका बारेमा अभ्यास गर्नुअघि दीर्घकालीन सोचका विविध आयाम (परिभाषा, विशेषता, आवश्यकता, उदाहरण) का बारेमा विस्तृत छलफल गरिएको थियो । यसपश्चात् सहभागीहरूबाट मष्तिष्क मन्थन गरी सम्भावित दीर्घकालीन सोचहरू उपस्थित सबै सहभागीहरूबाट प्रस्ताव गरिएको थियो । सहभागीहरूबाट आएका दीर्घकालीन सोचहरू सामुहिक रुपमा एकएक गरी छलफल गरिएको थियो । सहभागीबाट प्राप्त भएका दीर्घकालीन सोचहरूअनुसूची ७ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

छलफलमा आएका दीर्घकालीन सोचहरूमध्ये सामुहिक रुपमा सबैलाई स्वीकार्य निम्न दीर्घकालीन सोचलाई खनियाबास गाउँपालिकाको दीर्घकालीन सोचका रुपमा चयन गरिएको थियो, जुन देहायअनुसार रहेको छ :

"शिक्षा, स्वास्थ्य, पर्यटन, भूकम्प प्रतिरोधी पूर्वाधार र आवास
जलश्रोत र आधुनिक कृषि विकाससहितको समृद्ध खनियाबास"

यस दीर्घकालीन सोचले समृद्ध खनियाबासलाई यस योजनाले पहिचान गरेको अन्तिम गन्तव्यका रुपमा पहिचान गरेको छ भने आधुनिक कृषि, पर्यटन, शिक्षा तथा स्वास्थ्यलाई सो गन्तव्यतर्फको यात्राका लागि गाउँपालिकाको प्रमुख प्राथमिकताप्राप्त क्षेत्रहरूका रुपमा र विपद् प्रतिरोधी आवास र पूर्वाधारलाई मुख्य रणनीतिका रुपमा इङ्गित गरेको छ ।

२.५.१ परिवर्तनको चाहना हासिल गर्न विभिन्न तहको भूमिका

सोही कार्यशालाका दौरान स्थानीय तहको परिवर्तनको चाहना हासिल गर्न विभिन्न तहको भूमिका के हुन सक्छ भनी छलफल गरिएको थियो । सो छलफलले खनियाबासको चाहना पुरा गर्न विभिन्न तहको भूमिका निम्नअनुसार हुनुपर्ने अपेक्षा गरेको छ ।

संघीय सरकारबाट अपेक्षा गरिएको भूमिका

- संविधान प्रदत्त अधिकार र कार्य विवरण अनुसारको बजेट विनियोजन गर्नुपर्ने
- कर्मचारी समायोजन यथाशिघ्र गर्नुपर्ने
- स्थानीय तहको अधिकारमा हस्तक्षेप गर्न नहुने
- स्थानीय तहको क्षमता अभिवृद्धिसम्बन्धी कार्ययोजना बनाई प्रभावकारीरुपमा कार्य सञ्चालन गर्नुपर्ने

प्रदेश सरकारबाट अपेक्षा गरिएको भूमिका

- प्रदेश गठनसँगै प्राथमिकताका साथ प्रदेश कानुन तुरुन्त बनाउनु पर्ने
- आफ्नो कुल आम्दानीको ७५ प्रतिशत हिस्सा स्थानीय तहलाई दिनुपर्ने
- रकम र अख्तियारी समयमा आउनुपर्ने,
- स्थानीय तहको क्षमता अभिवृद्धिमा सहयोग गनुपर्ने,

सम्बन्धित जिल्ला कार्यालयबाट अपेक्षा गरिएको भूमिका

- स्थानीय तहमा तुरुन्त विषयगत कार्यालयहरू स्थापना गर्न सहयोग गर्नुपर्ने
- निश्चित मापदण्ड तयार गरी जिल्लाको राजश्व बाँडफाँड समानुपातिक तथा समुचित ढङ्गले निश्चित गर्नुपर्ने
- निष्पक्ष र प्रभावकारी ढंगले अनुगमन गर्नुपर्ने,
- शान्ती,सुरक्षाको प्रत्याभूति दिलाउनुपर्ने,
- स्थानीय तहमा तुरुन्त विषयगत कार्यालयहरू स्थापना गर्न सहयोग गर्नुपर्ने,
- निश्चित मापदण्ड तयार गरी जिल्लाको राजश्व बाँडफाँड समानुपातिक तथा समुचित ढङ्गले निश्चित गर्नुपर्ने ।

गाउँपालिकाबाट अपेक्षा गरिएको भूमिका

- कर्मचारी व्यवस्थापन गर्नुपर्ने
- समानुपातिक तथा समुचित ढङ्गले बजेट विनियोजन गर्नुपर्ने
- गाउँपालिका र वडास्तरका कार्यालय भवन लगायत पूर्वाधार शीघ्र निर्माण गनुपर्ने,
- जेठ महिना अगावै गाउँ सभा सम्पन्न गरी सक्नुपर्ने,

- नागरिकलाई चाहिने सम्पूर्ण सेवा सुविधा (नागरिकता, मालपोत) स्थानीय स्तरमा उपलब्ध गराउने व्यवस्था गर्नुपर्ने,

सम्बन्धित वडाबाट अपेक्षा गरिएको भूमिका

- विनियोजित बजेट वार्षिक कार्ययोजना तयार गरी समयमै र पारदर्शी ढंगले कार्यान्वयन गर्नुपर्ने
- जनप्रतिनिधिले राजनीतिक पूर्वाग्रहभन्दा माथि उठी सबैसँग निष्पक्ष, तटस्थरुपमा न्यायिक ढंगले व्यवहार गर्नुपर्ने
- स्थानीय आवश्यकतामा आधारित योजना तर्जुमा गर्नुपर्ने

स्थानीय समुदायबाट अपेक्षा गरिएको भूमिका

- जनश्रमदानमा सहभागी हुनुपर्ने
- उपभोक्ता समितिले पारदर्शी ढङ्गले काम गनुपर्ने
- विकास निर्माणमा चासो दिनुपर्ने
- शिक्षा, स्वास्थ, सरसफाइमा ध्यानदिनुपर्ने
- कानुनको पालना सबैले गनुपर्ने

२.६ पुनर्लाभको विषयगत उद्देश्य तथा अपेक्षित प्रतिफल

तालिका नं. ७:पुनर्लाभको विषयगत उद्देश्य तथा अपेक्षित प्रतिफल

विषयगत क्षेत्र	रणनीतिक उद्देश्य	अपेक्षित प्रतिफल/नतिजा
१. आवास, बस्ती विकास, बस्ती स्थानान्तरण	• गाउँपालिका क्षेत्रमा आवास, सरकारी भवन तथा सांस्कृतिक सम्पदाहरूलाई भूकम्प प्रतिरोधी प्रविधिमा आधारित पुनर्स्थापना तथा सुधार गर्ने	• २०७५ श्रावण मसान्तभित्र ऊर्जाको व्यवस्था सहित निजी भवनहरू भूकम्प प्रतिरोधी प्रविधि अपनाई पुनर्निर्माण सम्पन्न भएको हुनेछ । • पहिचान भएका संकटासन्न बस्तीहरू ५ वर्षभित्र सुरक्षित स्थानमा स्थानान्तरण भएका हुनेछन् ।
२. विपद् जोखिम न्यूनीकरण, वातावरण संरक्षण तथा जलवायु परिवर्तन अनुकूलकन	• विपद् जोखिममा रहेका तथा पछाडि परेका समुदायलक्ष्यित लगानीमा वृद्धि र सामाजिक क्षमतामा अभिवृद्धि गरी संकटासन्नता तथा विपद्जन्य जोखिम कम गर्ने	• विद्यार्थी, जनप्रतिनिधी तथा समुदायको आफ्नो भौगोलिक क्षेत्रको प्रकोपहरू, संकटासन्नता तथा विपद् जोखिमसम्बन्धी चेतनामा अभिवृद्धि भई विपद् पूर्वतयारीका कामहरू भएका हुनेछन् ।
३. सामाजिक सुरक्षा (टुहुरा, एकल महिला, प्रकोप प्रभावित, अतिगरिब समुदाय, चोटपटक, मानसिक समस्या, खाद्य सुरक्षा आदि)	• टुहुरा, एकल महिला, विपद् प्रभावितलगायत सबै संकटाभिमुख समुदायहरूको जीविकोपार्जनमा सुधार गरी उत्थानशीलता वृद्धि गर्ने	• एकल महिला, टुहुरा, अपांगलगायतका संकटासन्न समुदायको सामाजिक, आर्थिक र विपद्जन्य जोखिमको अवस्थामा सुरक्षा लागि सामुदायिक तथा गाउँपालिकास्तरमा सुरक्षा प्रबन्ध व्यवस्था भएको हुनेछ । • पिछडिएका तथा सामाजिक भेदभावमा परेका समुदायको वृद्धिजीविकोपार्जनमा सुधार भएको हुनेछ ।
४. शिक्षा (पूर्वाधार)	• शिक्षा सेवामाथिको पहुँच पुनर्स्थापना तथा सुधार गर्ने र वातावरणीय उत्थानशीलता वृद्धि गर्ने	• भूकम्पबाट क्षति भएका सम्पूर्ण विद्यालयहरूको ५ वर्षभित्र भूकम्प प्रतिरोधी प्रविधि अनुसार पुनर्निर्माण सम्पन्न भएको हुनेछ । • पुनर्निर्मित विद्यालयहरूमा बालमैत्री फर्निचर तथा शैक्षिक उपकरणहरूको व्यवस्था भएको हुनेछ । • आगामी समयमा वि.सं. २०७२ को सरहको भूकम्प आउँदा शैक्षिक पूर्वाधारमा हुने क्षति सो समयमा भएको क्षतिको तुलनामा उल्लेख्य मात्रामा घटेको हुनेछ ।
५. स्वास्थ्य	• स्वास्थ्य सेवाहरूमाथिको पहुँच	• भूकम्पबाटक्षति भएका सम्पूर्ण स्वास्थ्य संस्थाका

विषयगत क्षेत्र	रणनीतिक उद्देश्य	अपेक्षित प्रतिफल/नतिजा
(पूर्वाधार)	पुनर्स्थापना तथा सुधार गर्ने र वातावरणीय उत्थानशीलता वृद्धि गर्ने	भवनहरूको ५ वर्षभित्र भूकम्प प्रतिरोधी प्रविधि अनुसार पुनर्निर्माण भएको हुनेछ । • पुननिर्मित स्वास्थ्य संस्थाहरूमा स्वास्थ्यसम्बन्धी अत्यावश्यक उपकरणहरूको व्यवस्था भएको हुनेछ ।
६. पूर्वाधार (सार्वजनिक भवन, सडक, पुल, पुरातात्विक सम्पदा आदि)	• सेवाहरूमाथिको पहुँच पुनर्स्थापना तथा सुधार गर्ने र वातावरणीय उत्थानशीलता वृद्धि गर्ने	• भूकम्पले क्षति भएका सडक, पुल तथा पदमार्ग तथा सार्वजनिक भवनहरू पुनर्निर्माण भएका हुनेछन् । • भूकम्पबाट क्षति भएका सरकारी भवनहरू ५ वर्षभित्र उचित स्थानमा पुनर्स्थापना भएका हुनेछन् । • भूकम्पबाट क्षति भएका पुराना तथा महत्वपूर्ण साँस्कृतिक महत्वका सम्पदाहरूको ५ वर्षभित्र सही तरिकाले पुनर्निर्माण भएको हुनेछ ।
७. खानेपानी	• खानेपानी तथा सरसफाइ सेवा माथिको पहुँच पुनर्स्थापना तथा सुधार गर्ने र वातावरणीय उत्थानशीलता वृद्धि गर्ने	• वि.सं. २०७२ को भूकम्पबाट पूर्ण क्षति भएका सबै खानेपानी आयोजनाका संरचनाहरू आ.व. २०७५/०७६ सम्म भूकम्प प्रतिरोधी हिसाबले पुनर्निर्माण सम्पन्न भई सुचारु भएको हुनेछ । • आ.व. २०७४/७५ भित्र गाउँपालिका खुल्ला दिसामुक्त भई आगामी समयमा महामारीसम्बन्धी रोगहरु कम भएका हुनेछन् ।आगामी समयमा विपद्पश्चात् अथवा अन्य सामान्य अवस्थामा सरसफाइसँग सम्बन्धित महामाहरीहरू कम भएका हुनेछन् ।
८. खाद्य, जीविकोपार्जन तथा सिंचाइ	• जीविकोपार्जन र आर्थिक अवसरहरूको पुनर्स्थापना र विकास गर्दै उत्पादनमूलक क्षेत्रहरूको पुनः स्थापना गर्ने	• कृषि तथा पशुपालनका क्षेत्रमा आधुनिक प्रविधिको विस्तार गरी भूकम्प प्रभावित परिवारहरूको आम्दानीमा वृद्धि भएको हुनेछ । • भूकम्पबाट क्षति भएका सिंचाई आयोजनाहरूको ५ वर्षभित्र पुनर्निर्माण भई सञ्चालनमा आएका हुनेछन् । • एकल महिला, विपन्न लगायत सबै भूकम्पबाट प्रभावित समुदायहरूका लागि सीपमूलक, स्वरोजगारमूलक तथा अन्य पूर्वाधार निर्माणजन्य कार्यक्रमबाट जीविकोपार्जन तथा आयआर्जनका अवसरहरूमा विविधकरण र आम्दानीमा वृद्धि भएको हुनेछ ।

श्रोतः गाउँपालिका स्तरिय योजना तर्जुमा कार्यशाला गोष्ठी, २०७४

२.७ निर्देशक सिद्धान्तहरू

यस योजनाले राखेको गाउँपालिकाको पुनर्निर्माणको दीर्घकालीन सोचतर्फ उन्मुख हुन तथा रणनीतिक उद्देश्य तथा अपेक्षित प्रतिफल/नतिजा हासिल गर्नका लागि गाउँपालिकाको पुनर्निर्माण तथा नियमित विकासका क्रियाकलापहरू सञ्चालन गर्ने क्रममा निम्नलिखित सिद्धान्तहरू अवलम्बन गरिनेछ :

- **जनकेन्द्रित पुनर्निर्माण र सामुदायिक सहभागिता :**

योजना संचालनको क्रममा सहभागितामूलक विधि अवलम्वन गरिने छ। योजना संचालनमा सकेसम्म आयोजनाबाट बढी प्रभावित उपभोक्ताहरूलाई परिचालन गरी उपभोक्ता समितिमार्फत् कार्य संचालन गरिनेछ। योजना सञ्चालनका लागि गाउँपालिका तथा सम्बन्धित विषयगत निकायहरूवाट प्राविधिक सहयोग उपलब्ध गराइनेछ ।

- **समन्वय सहकार्यका अभिवृद्धि :**

योजना कार्यान्वयनमा समन्वय र सहकार्यलाई ध्यान दिँदै कार्यान्वयनमा प्रभावकारिता सुनिश्चित गरिनेछ। आन्तरिक रुपमा योजना छनोट तथा संचालनको जिम्मेवारी स्पष्ट विभाजन गरी सम्बन्धित सबैलाई आफ्नो

कार्यप्रति जवाफदेही बनाइनेछ भने बाह्य रुपमा विभिन्न संघसंस्थाहरूसँग समन्वय र सहकार्यमार्फत् आयोजना कार्यान्वयनमा प्रभावकारिता वृद्धि गरिनेछ ।

- **क्षमता विकासमा प्राथमिकता :**

योजना कार्यान्वयनसँगै योजनाको सञ्चालन तथा मर्मत सम्भारका लागि समुदाय, उपभोक्ता तथा गाउँपालिकाको क्षमता विकासमा प्राथमिकता दिइने छ । क्षमता विकासका लागि आन्तरिक तथा बाह्य श्रोतको उपयोग गरिनेछ ।

- **स्थानीय प्रविधि र सामग्रीको प्रयोगमा जोड :**

सकेसम्म स्थानीयस्तरमा उपलब्ध निर्माण सामग्री तथा प्रविधिहरूको प्रयोग गरी पुनर्निर्माण कार्य सञ्चालन गरिनेछ । प्रविधि छनोट गर्दा कम लागत पर्न जाने, दिगो तथा भूकम्पप्रतिरोधी प्रविधि अपनाइने छ ।

- **आर्थिक व्यवस्थापनमा प्रभावकारिता :**

योजना सञ्चालनमा आर्थिक पारदर्शिता तथा व्यवस्थापकीय प्रभावकारितालाई ध्यान दिइनेछ । योजनाको आय-व्ययको हरहिसाब राखी नियमित सार्वजनिकीकरणको व्यवस्था गरिने छ । रकमको सम्भावित दुरुपयोग रोक्न स्थानीयस्तरबाट गरिने अनुगमन तथा गाँउपालिकाबाट हुने अनुगमनलाई सुदृढ बनाइने छ ।

- **पुनर्निर्माणलाई सामाजिक-आर्थिक विकाससँग जोड्ने :**

भूकम्पबाट क्षति भएका उत्पादनशील क्षेत्रहरूलाई पुनर्स्थापना गर्नुका साथै नयाँ आर्थिक अवसरहरूको खोजी गरिनेछ । स्थानीय समुदायको आर्थिक अवस्था उकास्न सहयोग गर्ने पुनर्निर्माण आयोजना निर्माण र कार्यान्वयनमा विशेष जोड दिइनेछ ।

- **पद्धतिबद्ध अनुगमन-मूल्याङ्कन :**

यस भूकम्प पश्चात्को पुनर्निर्माण योजनाको कार्यान्वयनको अवस्थाको अनुगमन प्रभावकारिता वृद्धि गर्न उपयुक्त वातावरण सिर्जना गरिनेछ । आयोजनाहरू कार्यान्वयनका लागि समय-तालिकासहितको कार्ययोजना तर्जुमा गरिनेछ । तोकिएको समय तालिका तथा गुणस्तरअनुसारको कार्यान्वयन अनुगमनका लागि स्थानीय उपभोक्ता तथा सरोकारवालासमेतको सहभागिता गाउँपालिकाले समिति गठन गरी नियमित अनुगमन तथा पृष्ठपोषण तथा पुन:अनुगमनको व्यवस्था गरिनेछ । यस पुनर्निर्माण योजनालाई कम्तिमा वर्षमा एकपटक मूल्यांकन गरी अद्यावधिक गरिनेछ ।

२.८ सम्भावित श्रोत तथा बजेटको आकार

यस गाउँपालिकाका मुख्य श्रोतहरूमा संघीय तथा प्रदेश सरकारबाट नियमितरुपमा प्राप्त हुने सशर्त तथा निशर्त अनुदान, विभिन्न विषयगत मन्त्रालयहरूबाट विभिन्न विषयगत क्षेत्रमा प्राप्त हुने रकम, स्थानीय तहमा काम गर्ने राष्ट्रिय/अन्तर्राष्ट्रिय संस्थाहरूबाट प्राप्त हुने रकम तथा गाउँपालिकाको आन्तरिक श्रोतहरू रहेका छन् । यसका लागि गाउँपालिकामा चालु आर्थिक वर्षमा लगानी गरेका संस्थाहरू तथा त्यसको बजेटलाई आधार लिइएको छ त्यसपछि पहिलो वर्ष १० प्रतिशतका दरले बढाइएको छ । तेस्रो र चौथो वर्षका हकमा भने गाउँपालिकाको आन्तरिक श्रोत र क्षमतामा वृद्धि होला भन्ने अनुमानमा आधारमा १५ प्रतिशतका दरले बजेट वृद्धि गरिएको छ । यो पुनर्निर्माण योजना सार्वजनिक संरचनासँग सम्बन्धित भएका कारण व्यक्तिगत घर निर्माणको लागि राष्ट्रिय पुनर्निर्माण प्राधिकरणमार्फत् प्राप्त हुन घर निर्माण अनुदान समावेश गरिएको छैन ।

यस गाउँपालिकामा पाँच वर्षको अवधिमा उल्लिखित विभिन्न श्रोतहरूबाट कुल रु. एक अरब ९८ करोड ०६ लाख ४१ हजार बराबरको बजेट प्राप्त हुने अनुमान गरिएको छ ।

तालिका नं. ८: सम्भावित श्रोत तथा बजेटको आकार

बजेटको श्रोतहरू	सम्भावित श्रोत तथा बजेटको आकार (रु हजारमा)					
	२०७४/७५	२०७५/७६	२०७६/७७	२०७७/७८	२०७८/७९	जम्मा
गाउँपालिका	१६९,६७३	१८६६४०	२१४६३६	२४६८३२	२७१५१५	१,०८९,२९६
सांसद् विकास कोष	१००००	११०००	१२१००	१३३१०	१४६४१	६१०५१
पुरातत्व विभाग	६०००	६६००	७२६०	७९८६	८७८४.६	३६६३०.६
जिल्ला प्राविधिक कार्यालय	१०००	११००	१२१०	१३३१	१४६४.१	६१०५.१
खानेपानी तथा सरसफाइ डिभिजन कार्यालय	२१०००	२३१००	२५४१०	२७९५१	३०७४६	१२८२०७
अन्य सरकारी निकायहरू	२८०००	३०८००	३३८८०	३७२६८	४०९९५	१७०९४३
अन्तर्राष्ट्रिय संघ संस्था, दातृ निकायहरू	५००००	५५०००	६०५००	६६५५०	७३२०५	३०५२५५
अन्य संघसंस्था/गैससहरू	२००००	२२०००	२४२००	२६६२०	२९२८२	१२२१०२
निजी क्षेत्र, उपभोक्ता समिति, जनश्रमदान	१००००	११०००	१२१००	१३३१०	१४६४१	६१०५१
कुल अनुमानित बजेट	**३१५,६७३**	**३४७,२४०**	**३९१,२९६**	**४४१,१५८**	**४८५,२७४**	**१९८०६४१**

श्रोत: गाउँपालिका स्तरिय योजना तर्जुमा कार्यशाला गोष्ठी, २०७४

उल्लिखित रकम नियमित तथा आकस्मिक विभिन्न क्रियाकलापमा खर्च हुन गई पुनर्निनर्माण तथा पुनर्लाभमा खर्च हुने रकम न्यून हुन जाने हुँदा पुनर्निर्माण तथा पुनर्लाभकै काममा खर्च हुने सम्भावित रकमको अनुमान गरिएको छ, जसअनुसार यस गाउँपालिकामा उपरोक्त उद्देश्यका लागि आगामी पाँच वर्षको अवधिमा कुल रु. ४० करोड २१ लाख ०४ हजार प्राप्त हुन सक्ने देखिन्छ। यस सम्बन्धी थप विवरण देहायअनुसार रहेको छ :

तालिका नं. ९: गाउँपालिकाको पुनर्निर्माण तथा पुनर्स्थापनामा खर्च हुनसक्ने बजेट अनुमान (रु हजारमा)

बजेटको श्रोतहरू	२०७४/७५	२०७५/७६	२०७६/७७	२०७७/७८	२०७८/७९	जम्मा
गाउँपालिका (१५%)	२५४५१	२७९९६	३२१९५	३७०२५	४०७२७	१६३३९४
सांसद् विकास कोष (२०%)	२०००	२२००	२४२०	२६६२	२९२८	१२२१०
पुरातत्व विभाग (५०%)	३०००	३३००	३६३०	३९९३	४३९२	१८३१५
जिल्ला प्राविधिक कार्यालय (२०%)	२००	२२०	२४२	२६६	२९३	१२२१
खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालय (२०%)	४२००	४६२०	५०८२	५५९०	६१४९	२५६४१
अन्य सरकारी निकायहरु (१५%)	४२००	४६२०	५०८२	५५९०	६१४९	२५६४१
अन्तर्राष्ट्रिय संघ संस्था, दातृ निकायहरु (३५%)	१७५००	१९२५०	२११७५	२३२९३	२५६२२	१०६८३९
अन्य संघसंस्था/गैससहरू (३५%)	३०००	३३००	३६३०	३९९३	४३९२	१८३१५
निजी क्षेत्र, उपभोक्ता समिति, जनश्रमदान (५०%)	५०००	५५००	६०५०	६६५५	७३२१	३०५२६
कुल अनुमानित बजेट	**६४५५१**	**७१००६**	**७९५०६**	**८९०६७**	**९७९७४**	**४०२१०४**

श्रोत: गाउँपालिका स्तरिय योजना तर्जुमा कार्यशाला गोष्ठी, २०७४

उल्लिखित सम्भावित श्रोत यो योजना कार्यान्वयनका लागि पर्याप्त देखिँदैन। यसर्थ अपुग रकम र अपुग रकम पूर्ति गर्ने उपायसम्बन्धमा यस योजनाको अन्तमा चर्चा गरिएको छ।

३. विषयगत क्षेत्र विकास योजना

३.१ आवास तथा वस्ती स्थानान्तरण

३.१.१ भूमिका

यस क्षेत्र अन्तर्गत आवास तथा संकटासन्न बस्ती स्थानान्तरण उपक्षेत्रको पुनर्निर्माण तथा पुनर्स्थापना योजनालाई समेटिएको छ ।

यस गाउँपालिकामा भूकम्प पश्चात्को आवश्यकता अध्ययन प्रतिवेदन (PDNA) अनुसार पूर्ण र आंशिक गरी कुल ३३२९ घरधुरी क्षतिग्रस्त भएको तथ्यांक छ । यस गाउँपालिकामा पुनर्निर्माण प्राधिकरण तथा शहरी विकास कार्यालयबाट खटिएका इञ्जिनियरबाट नवनिर्मित घरहरूको अनुगमन, निरीक्षण भइरहेको छ । यद्यपि विद्यमान जनशक्ति पर्याप्त नभएको आधारमा यो योजना तर्जुमा कार्यशालाका दौरान निर्माण भएका घरहरूको अनुगमन, निरीक्षण तथा आवश्यक सल्लाह सुझावको लागि जनशक्ति अपुग भएको अनुभवका आधारमा थप जनशक्तिका लागि यस योजनामा प्रस्ताव गरिएको छ । पुनर्निर्माणका लागि यस गाउँपालिकामा एनसेट, हिम्स नेपाल, एक्सन नेपाललगायत संस्थाहरूले काम गरिरहेका छन् । यी विभिन्न संस्थाहरूको तर्फबाट भूकम्पप्रतिरोधी घर निर्माणका लागि सिकर्मी, डकर्मी तालिम सञ्चालन गरेका छन् । भूकम्प गएको करिब तीन वर्षको अवधिमा यस गाउँपालिकामा निजी घर पुनर्निर्माणको अवस्था सन्तोषप्रद रहेको देखिँदैन । यस अवधिमा करिब ४०० घर पुनर्निर्माण भएको अनुमान गरिएको छ ।

३.१.२ समस्या विश्लेषण

यस गाउँपालिकामा आवास पुनर्निर्माणको लागि थुप्रै समस्या, चुनौतिहरू रहेका देखिन्छन् । राष्ट्रिय तथा जिल्लास्तरका सडकहरूको पहुँच नभएका कारण निर्माण सामग्रीको ढुवानी महंगो र कर्मचारी एवम् नागरिकहरूका लागि आवागमन कठीन रहेको छ । भौगोलिक रुपमा विकट र दुर्गम हुनाका कारण यस गाउँपालिकामा आवास क्षेत्रको पुनर्निर्माण थप कठिन र महंगो हुन गएको छ । पुनर्निर्माणका लागि निर्माण सामग्री ढुवानीका लागि खच्चडको प्रयोग गर्नुपर्ने बाध्यता तथा गाउँमा दक्ष मिस्त्री तथा प्राविधिकको अभाव हुनाले आवास निर्माणको काम सन्तोषप्रद गतिमा अघि बढ्न सकेको देखिँदैन । साथै, खटिएका प्राविधिकहरूबाट नियमित र पर्याप्त अनुगमन, सुपरिवेक्षण हुन नसक्दा समुदाय/घरधनीमा अन्यौलता रहेको पाइन्छ । आवश्यक काठपात पर्याप्त प्राप्त हुन नसक्नु अर्को एक समस्याका रुपमा रहेको छ ।

३.१.३ पुनर्लाभका लागि आवश्यक कार्य

पुनर्लाभसम्बन्धी आवश्यक सबै कार्यहरूलाई सामान्यतया पाँच वर्षभित्र विभिन्न अवधिमा सम्पन्न गर्ने गरी योजना तर्जुमा गरिएको छ । पहिचान गरिएका योजनाहरूमा भूकम्पबाट क्षतिग्रस्त सार्वजनिक संरचनाहरू तथा गाउँपालिकाको पुनर्निर्माण र पुनर्स्थापनाका लागि आवश्यक पर्ने अन्य आयोजनाहरू रहेका छन् । पहिचान गरिएका सबै आयोजनाहरू गाउँपालिकाका पदाधिकारी, कर्मचारी तथा प्रमुख सरोकारवालाहरूको उपस्थितिमा व्यापक छलफल गरी तयार गरिएको हो ।

पुनर्निर्माणका लागि तात्कालिक कार्यका रुपमा क्षति भएका घरहरूको पुनर्निर्माणका लागि आवश्यक प्राविधिक सल्लाह र सहयोगलाई तीव्रताका साथ अघि बढाउनुपर्ने र अनुदानको किस्ता निकासामा सहजीकरण गर्नुपर्ने अवस्था देखिन्छ । मध्यम अवधिका अन्य कार्यका हकमा सडकको पहुंच नभएका वडा नं. १ र वडा नं. २ का झार्लाङलगायतका बस्तीहरूमा निर्माण सामग्रीको ढुवानीका लागि अस्थायी रुपमा नै भएपनि पहुँच मार्गको निर्माण गर्नुपर्ने देखिन्छ ।दीर्घकालीन कार्यहरूमा सबै नयाँ र पुनर्निर्माण हुने पूर्वाधारहरूलाई विपद् प्रतिरोधी बनाई विपद् प्रतिरोधी पूर्वाधारयुक्त गाउँपालिका बनाउनु पर्ने देखिन्छ ।

३.१.४ क्रियाकलाप तथा बजेट अनुमान

आवास तथा बस्ती स्थानान्तरण क्षेत्रको विषयगत उद्देश्य र सो क्षेत्रका अपेक्षित प्रतिफल हासिल गर्न निम्नअनुसार क्रियाकलाप तथा बजेट प्रस्ताव गरिएको छ :

तालिका नं.१०: क्रियाकलाप तथा बजेट अनुमान

क्रिया कलाप	प्रतिफल हासिल गर्न पहिचान गरिएका मुख्य क्रियाकलापहरू	लक्ष्य		दर (रु हजार)	कुल बजेट (रु हजार)	कार्यान्वयन वर्ष		कार्यान्वयन गर्ने निकाय
		एकाइ	परिमाण			सुरु वर्ष	अन्तिम वर्ष	
विषयगत उद्देश्य : गाउँपालिका क्षेत्रमा निजी घरहरूलाई भूकम्प प्रतिरोधी प्रविधिमा आधारित भई पुनर्निर्माण गर्ने तथा संकटासन्न बस्तीहरुलाई उपयुक्त स्थानमा स्थानान्तरण गर्ने								
प्रतिफल १.१ : २०७५ श्रावण मसान्तभित्र ऊर्जाको व्यवस्था सहित निजी भवनहरु भूकम्प प्रतिरोधी प्रविधि अपनाई पुनर्निर्माण सम्पन्न भएको हुनेछ।								
१.१.१	पुनर्निर्माणको सामान ढुवानीको लागि सडक विस्तार (कोखिम–पतिजो–नेञ्चो सडक)	कि.मि	४	२०००	८०००	२०७४	२०७५	गाउँपालिका
१.१.२	अनुगमन, निरीक्षण र प्राविधिक सहजीकरणका लागि प्राविधिक टोली थप (दुई वर्षका लागि)	जना	५	४०	१३६०	२०७४	२०७५	गाउँपालिका
१.१.३	गाउँपालिका पदाधिकारीका लागि पुनर्निर्माणको कानुनी तथा प्राविधिक पक्षसम्बन्धी आधारभूत तालिम	पटक	१	२००	२००	२०७४	२०७४	संघसंस्था, गाउँपालिका
	कुल				**९५६०**			
प्रतिफल १.२ : पहिचान भएका संकटासन्न बस्तीहरु ५ वर्षभित्र सुरक्षित स्थानमा स्थानान्तरण भएका हुनेछन् ।								
१.२.१	जोखिमपूर्ण बस्तीका बासिन्दाहरुसँग एकीकृत बस्तीमा स्थानान्तरण गर्ने सम्बन्धमा अन्तरक्रिया गोष्ठी	वटा	२	५०	१००	२०७४	२०७५	गाउँपालिका
१.२.२	जग्गा व्यवस्था/खरिद (७१ घरधुरी)	रोपनी	४०	३००	१२०००	२०७४	२०७४	गाउँपालिका
१.२.३	स्थानान्तरित बस्तीमा बाटो बिस्तार	कि.मि	४	२०००	८०००	२०७५	२०७५	गाउँपालिका
१.२.४	स्थानान्तरित बस्तीमा खानेपानी आयोजना निर्माण/विस्तार (७१ घरधुरी)	संख्या	७१	१०	१५००	२०७५	२०७५	गाउँपालिका
१.२.५	स्थानान्तरित बस्तीमा विद्युत् विस्तार	कि.मि	४	१२५०	५०००	२०७५	२०७५	गाउँपालिका
	कुल				**२६६००**			

श्रोत: गाउँपालिका स्तरिय योजना तर्जुमा कार्यशाला गोष्ठी, २०७४

३.१.५ नीतिगत व्यवस्था

गाउँपालिकाले आफ्नो क्षेत्रमा निजी आवासहरूको पुनर्निर्माण तथा संकटासन्न बस्तीहरूको स्थानान्तरणलाई गति दिई छिटो र प्रभावकारीरुपमा सम्पन्न गर्न आवास तथा बस्ती स्थानान्तरणका क्षेत्रमा विभिन्न नीतिगत व्यवस्था गर्नेछ जुन देहायअनुसार हुनेछन् :

- सडक सञ्जालको अभावमा गाउँपालिकाको समग्र पुनर्निर्माण प्रभावित भएको र सडक सञ्जालमा नजोडिएसम्म पुनर्निर्माण छिटो सम्पन्न हुन सक्ने नदेखिएको सन्दर्भमा सडक सञ्जालमा नजोडिएका वडाहरूलाई सडक सञ्जालसँग जोड्ने कामलाई प्राथमिकताका साथ अघि बढाउन आवश्यक सहयोगका लागि नेपाल सरकारका विभिन्न तह, निकाय र दातृ संस्थासँग सहयोगका लागि आवश्यक पहल गरिनेछ।

- सडकको पहुँच नभएका घरधुरीमा सडक विन्दुबाट घर निर्माण गर्ने स्थलसम्म ढुंगा, बालुवा ओसार्न अस्थायी सडक निर्माणका लागि गाउँपालिकाले आवश्यक पहल गर्नेछ ।
- पुनर्निर्माणका लागि पर्याप्त दक्ष/कामदारहरू अपर्याप्त भएको सन्दर्भमा पुनर्निर्माणलाई गति दिन सम्बन्धित घरधनीहरूसँग आवश्यक परामर्श गरी गाउँपालिकाले अन्य क्षेत्रबाट कामदार आपूर्ति गर्न सहजीकरण गर्नेछ ।
- पुनर्निर्माणका लागि आवश्यक काठको आपूर्ति सहज बनाउन सामुदायिक वन तथा सम्बन्धित निकायहरूसँग गाउँपालिकाले समन्वय गर्नेछ ।
- पुनर्निर्माण प्राधिकरणबाट खटिई आएका प्राविधिक इञ्जिनियरको गाउँमा बसाइ नियमित गर्न र घरहरूको अनुगमन, निरीक्षणको आवृत्ति वृद्धिका लागि आवश्यक पहल गरिनेछ ।
- गाउँपालिकास्तरमा पुनर्निर्माणको गतिको नियमित अवलोकनका लागि छुट्टै समिति बनाइनेछ तथा सो समितिको प्रतिवेदन हरेक महिना अध्ययन गरी आवश्यक सुधारका कदमहरू चालिनेछ ।
- बस्ती स्थानान्तरणको काम छिटो र प्रभावकारी बनाउन आवश्यक जग्गाको खोजी, खरिद र अन्य व्यवस्थापनका लागि सम्बन्धित निकायहरूसँगको समन्वय र सहकार्यलाई नियमित र प्रभावकारी ढंगले अघि बढाइनेछ ।
- हरेक घरधुरीलाई पुनर्निर्माणसम्बन्धी आवश्यक सूचना उपयुक्त किसिमले उपलब्ध गराउन विद्यमान सूचना, शिक्षा तथा सञ्चार प्रणालीलाई प्रभावकारी बनाउन गाउँपालिकाले थप पहल गर्नेछ ।
- गाउँपालिका पदाधिकारीहरूलाई पुनर्निर्माणसम्बन्धी आधारभूत कानुनी तथा प्राविधिक पक्षसम्बन्धी जानकार बनाई यससम्बन्धी सूचना प्रवाहलाई थप प्रभावकारी बनाइने छ ।
- जोखिममा रहेका बस्तीहरू स्थानान्तरणको कार्यलाई छिटो र प्रभावकारी ढंगले अघि बढाउन गाउँपालिका पदाधिकारी तथा सरोकारवालाहरूको टोली बनाई परिचालन गर्ने र उक्त टोलीको कामलाई नियमित समीक्षा गरी सुधारका कदमहरू चालिनेछ ।

३.२ खानेपानी तथा सरसफाइ

३.२.१ भूमिका

यस क्षेत्रअन्तर्गत खासगरी भूकम्पबाट क्षतिग्रस्त खानेपानी आयोजनाहरूको पुनर्निर्माणसम्बन्धी योजना समेटिएको छ । पहिलेभन्दा राम्रो निर्माण (Build Back Better) को सिद्धान्तलाई मध्यनजर गर्दै सरसफाइ क्षेत्रमा चर्पी निर्माण र अन्य केही योजनाहरू समेटिएका छन् । खानेपानी तथा सरसफाइ सेवाहरूमाथिको पहुँच पुनर्स्थापना तथा सुधार गर्ने र वातावरणीय उत्थानशीलता वृद्धि गर्ने विषयगत उद्देश्यसहित यो योजना तर्जुमा गरिएको छ ।

भूकम्पबाट धेरै प्रभावित क्षेत्रहरूमध्ये खानेपानी एक प्रमुख क्षेत्र हो । खानेपानी तथा सरसफाइ क्षेत्रमा सरकारी तथा राष्ट्रिय/अन्तर्राष्ट्रिय गैरसरकारी संस्था तथा निजी क्षेत्र र समुदायबाट समेत खानेपानी आपूर्ति प्रणाली सुचारु गर्न क्षतिग्रस्त खानेपानी संरचनाहरूको मर्मत संभार, पुनर्स्थापना तथा पुनर्निर्माणका लागि काम भएका छन् । यस कार्यमा डिभिजन खानेपानी तथा सरसफाइ कार्यालयका अतिरिक्त एक्सन नेपाल, फोकस नेपाललगायतका संस्थाहरू कार्यरत छन् ।

३.२.२ समस्या विश्लेषण

खानेपानी आयोजनाहरूको पुनर्निर्माणलाई तीव्रता दिने दिशामा यस गाउँपालिकामा विभिन्न समस्याहरू रहेका छन् । उक्त समस्याहरूमा आयोजनाका सामग्रीहरू ढुवानीमा कठिनाइ, दक्ष र तालिमप्राप्त प्राविधिकहरूको कमी, खानेपानी योजनाहरूको स्थानीय तहबाट सामान्य मर्मतको अभाव, भूकम्पपछि खानेपानीका मुहानहरू सुक्नु,

मुहानमा पानीको उत्सर्जन (discharge) घट्नु, प्रमुख रहेका छन् । गाउँमा दक्ष र तालिमप्राप्त प्राविधिकहरूको कमी रहेको छ । भूकम्प पश्चात् धेरै खानेपानी आयोजनाहरू तत्कालका लागि सामान्य मर्मत सम्भार गरी सञ्चालनमा ल्याइएको छ तर नेपाल सरकारको खानेपानी क्षेत्रको नीति तथा प्राथमिकताअनुरुप घरघरमा धारा (Yard connection) मा जान सकेको अवस्था छैन ।

३.२.३ पुनर्लाभका लागि आवश्यक कार्य

पुनर्लाभका लागि तत्काल गर्नुपर्ने कार्यहरू पहिचान गर्दा धेरै जनसंख्यालाई फाइदा पुग्ने, छिटो प्रतिफल दिने, दैनिक जनजीवन अति आवश्यकीय कार्यहरूलाई मध्यनजर गरिएको थियो । मध्यम अवधिका कार्यहरूमा खानेपानी र सरसफाइसम्बन्धी जनचेतनामूलक कार्यहरू रहेका थिए । दीर्घकालीन रुपमा गर्नुपर्ने कार्यहरूमा बाह्य सहयोग आवश्यक पर्ने ठूलो आयोजना, मुहान संरक्षण, सार्वजनिक शौचालय निर्माण र व्यवस्थापन प्रमुख थिए । साथै नेपाल सरकारको नीतिअनुरुप घरघरका धारा (Yard connection) को अवधारणालाई व्यवहारमा ल्याउनुपर्ने पनि रहेको छ ।

३.२.४ क्रियाकलाप तथा बजेट अनुमान

खानेपानी तथा सरसफाइ क्षेत्रको विषयगत उद्देश्य र सो क्षेत्रका अपेक्षित प्रतिफल हासिल गर्न निम्नअनुसार क्रियाकलाप तथा बजेट प्रस्ताव गरिएको छ :

तालिका नं. ११: प्रतिफल अनुसारको बजेट अनुमान

क्रिया कलापं.	प्रतिफल हासिल गर्न पहिचान गरिएका मुख्य क्रियाकलापहरू	लक्ष्य		दर (रु हजारमा)	कुल बजेट (रु हजारमा)	कार्यान्वयन वर्ष		कार्यान्वयन गर्ने निकाय
		एकाइ	परिमाण			सुरु वर्ष	अन्तिम वर्ष	
विषयगत उद्देश्य ७ : खानेपानी तथा सरसफाइ सेवाहरूमाथिको पहुँच पुनर्स्थापना तथा सुधार गर्ने र वातावरणीय उत्थानशीलता वृद्धि गर्ने								
अपेक्षित प्रतिफल ७.१ : वि.सं. २०७२ को भूकम्पबाट पूर्ण क्षति भएका सबै खानेपानी आयोजनाका संरचनाहरू आ.व. २०७५/०७६ सम्म भूकम्प प्रतिरोधी हिसाबले पुनर्निर्माण सम्पन्न भई सुचारु भएको हुनेछ ।								
७.१.१	वड्गु खानेपानी आयोजना (१३५ धारा) पुनर्निर्माण वडा नं. १	स्कीम	१	३०००	३०००	२०७४	२०७४	गाउँपालिका
७.१.२	उङ्गुलग्युङ खानेपानी आयोजना(११ धारा) पुनर्निर्माण वडा नं. १	स्कीम	१	३०००	३०००	२०७९	२०७९	गाउँपालिका
७.१.३	डेयुङ खानेपानी आयोजना (८ धारा) पुनर्निर्माण वडा नं. १	स्कीम	१	२५००	२५००	२०७९	२०७९	गाउँपालिका
७.१.४	फेन्स्योङ खानेपानी आयोजना (१० धारा) पुनर्निर्माण वडा नं. १ र २	स्कीम	१	३०००	३०००	२०७९	२०७९	गाउँपालिका
७.१.५	संङ्यूङ खानेपानी आयोजना (१२ धारा) पुनर्निर्माण वडा नं. २	स्कीम	१	२०००	२०००	२०७८	२०७८	गाउँपालिका
७.१.६	कयुङ,थली,वन्तरङ गोरगङ खानेपानी आयोजना(७ धारा) पुनर्निर्माण वडा नं. २	स्कीम	२	१५००	३०००	२०७७	२०७७	गाउँपालिका
७.१.७	पतिचो खानेपानी पुनर्निर्माण वडा नं. २	स्कीम	१	१५००	१५००	२०७४	२०७४	गाउँपालिका
७.१.८	छप्चेत खानेपानी आयोजना(४ धारा) वडा नं. १	स्कीम	१	५००	५००	२०७५	२०७५	गाउँपालिका
७.१.९	यिको लेमेन्चो खानेपानी आयोजना (५ धारा) पुनर्निर्माण वडा नं. २	स्कीम	१	३५००	३५००	२०७७	२०७७	गाउँपालिका
७.१.१०	थोरग्यूङ खानेपानी आयोजना(१२	स्कीम	१	३००	३००	२०७४	२०७४	गाउँपालिका

क्रिया कलापं.	प्रतिफल हासिल गर्न पहिचान गरिएका मुख्य क्रियाकलापहरू	लक्ष्य		दर (रु हजारमा)	कुल बजेट (रु हजारमा)	कार्यान्वयन वर्ष		कार्यान्वयन गर्ने निकाय
		एकाइ	परिमाण			सुरु वर्ष	अन्तिम वर्ष	
	धारा) क पुनर्निर्माण वडा नं. ३							
७.१.११	थोरग्यूङ खानेपानी आयोजना(१०धारा) ख पुनर्निर्माण वडा नं. ३	स्कीम	१	२५००	२५००	२०७५	२०७५	गाउँपालिका
७.१.१२	थोरग्यूङ खानेपानी आयोजना(१० धारा) ग पुनर्निर्माण वडा नं. ३	स्कीम	१	२५००	२५००	२०७५	२०७५	गाउँपालिका
७.१.१३	ग्युङम्रङ खानेपानी आयोजना(१० धारा) पुनर्निर्माण वडा नं. ३	स्कीम	१	२०००	२०००	२०७५	२०७५	गाउँपालिका
७.१.१४	सिङगङ खानेपानी आयोजना (१० धारा) पुनर्निर्माण वडा नं. ३	स्कीम	१	२०००	२०००	२०७६	२०७६	गाउँपालिका
७.१.१५	दार्खा खोला खानेपानी आयोजना(१४ धारा) पुनर्निर्माण वडा नं. ३	स्कीम	१	२०००	२०००	२०७६	२०७६	गाउँपालिका
७.१.१६	दार्खा खोला रातमाटे खानेपानी आयोजना(१० धारा) पुनर्निर्माण वडा नं. ४	स्कीम	१	१०००	१०००	२०७६	२०७६	गाउँपालिका
७.१.१७	धार्ना खानेपानी आयोजना(१० धारा) पुनर्निर्माण वडा नं. ४	स्कीम	१	३०००	३०००	२०७६	२०७६	गाउँपालिका
७.१.१८	सङग्युङ भोक्टेनी सल्लेरी खानेपानी (१५ धारा) पुनर्निर्माण वडा नं. ४	स्कीम	१	१०००	१०००	२०७४	२०७४	गाउँपालिका
७.१.१९	धम्सा डिसोङ खानेपानी आयोजना (६ धारा) पुनर्निर्माण वडा नं. ४	स्कीम	१	१५००	१५००	२०७६	२०७६	गाउँपालिका
७.१.२०	छरछर खानेपानी (७ धारा) पुनर्निर्माण वडा नं. ५	स्कीम	१	३०००	३०००	२०७५	२०७५	गाउँपालिका
७.१.२१	दुङस्युङ खोला खानेपानी(२० धारा) पुनर्निर्माण वडा नं. ५	स्कीम	१	२०००	२०००	२०७५	२०७५	गाउँपालिका
७.१.२२	नौवी दुङसेल खानेपानी (७ धारा) पुनर्निर्माण वडा नं. ५	स्कीम	१	२०००	२०००	२०७७	२०७७	गाउँपालिका
७.१.२३	ओखर खोला खानेपानी (७ धारा) क पुनर्निर्माण वडा नं. ५	स्कीम	१	२०००	२०००	२०७४	२०७४	गाउँपालिका
७.१.२४	ओखर खोला खानेपानी (७ धारा) ख पुनर्निर्माण वडा नं. ५	स्कीम	१	२०००	२०००	२०७४	२०७४	गाउँपालिका
७.१.२५	सत्यदेवी वृहत खानेपानी मर्मत पुनर्निर्माण वडा नं. ५	स्कीम	१	५०००	५०००	२०७५	२०७५	गाउँपालिका
७.१.२६	माहुर खानेपानी निर्माण वडा नं. ५	स्कीम	१	१५००	१५००	२०७५	२०७५	गाउँपालिका
७.१.२७	उचेत खानेपानी मर्मत वडा नं. ५	स्कीम	१	१५०	१५०	२०७६	२०७६	गाउँपालिका
७.१.२८	रुम्टि बच्छला खानेपानी पुनर्निर्माण वडा नं. ५	स्कीम	१	५००	५००	२०७६	२०७६	गाउँपालिका
७.१.२९	राक्चोक खानेपानी मर्मत वडा नं. ५	स्कीम	१	१५०	१५०	२०७६	२०७६	गाउँपालिका
	कुल				५८१००			
अपेक्षित प्रतिफल ७.२ : आ.व. २०७४/७५ भित्र गाउँपालिका खुल्ला दिसामुक्त भई आगामी समयमा महामारीसम्बन्धी रोगहरु कम भएका हुनेछन् ।								
७.२.१	चर्पी निर्माणका लागि सहयोग	संख्या	७००	५	३५००	२०७४	२०७४	गाउँपालिका
७.२.२	प्रमुख बस्तीहरुमा फोहोर संकलन,	संख्या	१०	५०	५००	२०७५	२०७६	गाउँपालिका

क्रिया कलापं.	प्रतिफल हासिल गर्न पहिचान गरिएका मुख्य क्रियाकलापहरू	लक्ष्य		दर (रु हजारमा)	कुल बजेट (रु हजारमा)	कार्यान्वयन वर्ष		कार्यान्वयन गर्ने निकाय
		एकाइ	परिमाण			सुरु वर्ष	अन्तिम वर्ष	
	वर्गीकरण तथा व्यवस्थापन तालिम							
७.२.३	पुननिर्मित खानेपानी आयोजनाहरुको खानेपानी सुरक्षा योजना तयारी	संख्या	२७	३०	८१०	२०७५	२०७६	गाउँपालिका
	कुल				४८१०			

श्रोत: गाउँपालिका स्तरिय योजना तर्जुमा कार्यशाला गोष्ठी, २०७४

३.२.५ नीतिगत व्यवस्था

गाउँपालिकाले आफ्नो क्षेत्रमा भूकम्पबाट क्षतिग्रस्त खानेपानी आयोजनाहरूको पुनर्निर्माण तथा पहिलेभन्दा राम्रो भन्ने अवधारणालाई कार्यान्वयनमा ल्याउन खानेपानी तथा सरसफाइ क्षेत्रमा विभिन्न नीतिगत व्यवस्था गर्नेछ जुन देहायअनुसार हुनेछन् :

- खानेपानीका क्षेत्रमा अपुग श्रोतहरूको व्यवस्था गर्न विभिन्न संघसंस्थाहरूसँगको समन्वय र साझेदारी प्रभावकारी बनाइने छ ।
- खानेपानी मुहानहरूको संरक्षणका लागि स्थानीय उपभोक्तालाई परिचालन गरिनेछ ।
- खानेपानीका मुहानलगायत अन्य विवादहरू समाधानका लागि गाउँपालिकाले विशेष पहल गरी आयोजनाहरू छिटो सम्पन्न गर्न जोड दिइनेछ ।
- व्यक्तिगत घरधुरीमा चर्पी निर्माणलाई गाउँपालिकाबाट प्रदान गरिने अन्य सेवा सुविधासँग आवद्ध गरी सबै घरधुरीले अनिवार्य रुपमा चर्पी निर्माण गर्नुपर्ने वातावरण तयार गरिनेछ ।
- पुराना खानेपानी आयोजनाहरू पुनर्निर्माण तथा नयाँ खानेपानी आयोजना निर्माण गर्ने क्रममा सहयोगी संस्थाहरूलाई Yard Conndection मा जोड दिन गाउँपालिकाले ध्यानाकर्षण गर्नेछ ।

३.३ शिक्षा

३.३.१ भूमिका

वि.सं. २०७२ को भूकम्पबाट यस गाउँपालिकामा कुल २७ विद्यालय क्षतिग्रस्त भएको देखिन्छ । यस गाउँपालिकामा विद्यालय पुनर्निर्माणका लागि जिल्ला शिक्षा कार्यालयको नेतृत्वमा जाइका, फोकस नेपाल, हिम्स नेपाल, गणेश हिमाल सामुदायिक कोष (Ganesh Himal Community Foundation) लगायत संस्थाहरूले काम गरिरहेको पाइन्छ ।शैक्षिक पूर्वाधारको क्षेत्रमा यस गाउँपालिकामा भइरहेका कार्यहरूमा ट्रस भवनहरूको निर्माण मुख्य रहेको छ ।

३.३.२ समस्या विश्लेषण

शैक्षिक पूर्वाधार पुनर्निर्माणमा पुनर्निर्माण प्राधिकरणको ध्यान नपुगेको गाउँपालिकामा महसुस भएको छ । कतिपय विद्यालय (जस्तै वृचेत मावि) लाई भवन निर्माणका लागि जमिनको अभाव भइरहेको छ । सडक यातायात तथा पुल (डुण्डुरे खोला) को अभावमा निर्माण सामग्री ढुवानीमा कठिनाइ भइरहेको छ । दक्ष प्राविधिकहरूको कमी, दक्ष कामदारहरूको कमी, भौगोलिक विकटता केही प्रमुख समस्याका रुपमा रहेका छन् । यस्तै, कतिपय विद्यालय (सिङ्लादेवी, झार्लाङ, बेनदेवी) मा आवश्यक शिक्षक दरबन्दीको अभाव रहेको छ । कतिपय विद्यालयहरूमा पर्याप्त फर्निचर तथा शैक्षिक उपकरणहरूको अभाव रहेको छ ।

३.३.३ पुनर्लाभका लागि आवश्यक कार्य

पुनर्लाभका लागि तत्काल गर्नुपर्ने कार्यहरूमा नियमित पठनपाठन प्रभावित भइरहेको भवनहरूको पुनर्निर्माणलाई प्राथमिकतामा राखिएको छ। मध्यम अवधिका कार्यहरूमा ठूलो राशी आवश्यक पर्ने ठूला विद्यालय भवन निर्माण गर्ने कार्यहरू रहेका छन्। दीर्घकालीन अवधिका कार्यहरूमा पठनपाठनको वातावरण सुधारका लागि गुणस्तरीय र विपद्मैत्री शिक्षाको लागि पूर्वाधार तयार गर्ने कार्यहरू रहेका छन्।

३.३.४ क्रियाकलाप तथा बजेट अनुमान

शैक्षिक पूर्वाधार क्षेत्रको विषयगत उद्देश्य र सो क्षेत्रका अपेक्षित प्रतिफल हासिल गर्न निम्नअनुसार क्रियाकलाप तथा बजेट प्रस्ताव गरिएको छ :

तालिका नं. १२: प्रतिफल अनुसारको बजेट अनुमान

क्रिया कलाप	प्रतिफल हासिल गर्न पहिचान गरिएका मुख्य क्रियाकलापहरू	लक्ष्य		दर (रु हजारमा)	कुल बजेट (रु हजारमा)	कार्यान्वयन वर्ष		कार्यान्वयन गर्ने निकाय
		एकाइ	परिमाण			सुरु वर्ष	अन्तिम वर्ष	
विषयगत उद्देश्य : शिक्षा सेवा माथिको पहुँच पुनर्स्थापना तथा सुधार गर्ने र वातावरणीय उत्थानशीलता वृद्धि गर्ने								
अपेक्षित प्रतिफल ४.१ : भूकम्पबाट क्षति भएका सम्पूर्ण विद्यालयहरूको ५ वर्षभित्र भूकम्प प्रतिरोधी प्रविधि अनुसार पुनर्निर्माण सम्पन्न भएको हुनेछ।								
४.१.१	श्री टासी प्रा वि पुनर्निर्माण, वडा नं. १	कोठा	५	१५००	७५००	२०७४	२०७५	गाउँपालिका
४.१.२	श्री ज्योती प्रा वि पुनर्निर्माण, वडा नं. १	कोठा	६	१५००	९०००	२०७६	२०७६	गाउँपालिका
४.१.३	श्री सीङ्ला प्रा वि पुनर्निर्माण, वडा नं. १	कोठा	१६	१५००	२४०००	२०७६	२०७६	गाउँपालिका
४.१.४	श्री नेरोकोमा प्रा वि पुनर्निर्माण, वडा नं. २	कोठा	५	१५००	७५००	२०७५	२०७५	गाउँपालिका
४.१.५	श्री कुन्दादेवी प्रा वि पुनर्निर्माण, वडा नं. २	कोठा	६	१५००	९०००	२०७८	२०७८	गाउँपालिका
४.१.६	श्री पवित्रा प्रा वि पुनर्निर्माण, वडा नं. २	कोठा	५	१५००	७५००	२०७७	२०७७	गाउँपालिका
४.१.७	श्री विन्दिदेवी नि मा वि पुनर्निर्माण, वडा नं. २	कोठा	९	१५००	१३५००	२०७६	२०७६	गाउँपालिका
४.१.८	श्री झार्लाङ प्रा वि पुनर्निर्माण, वडा नं. १	कोठा	९	१५००	१३५००	२०७६	२०७६	गाउँपालिका
४.१.९	श्री लेकाली प्रा वि पुनर्निर्माण, वडा नं. २	कोठा	३	१५००	४५००	२०७७	२०७७	गाउँपालिका
४.१.१०	श्री भोक्तेनी प्रा वि पुनर्निर्माण, वडा नं. ४	कोठा	९	१५००	१३५००	२०७४	२०७५	गाउँपालिका
४.१.११	श्री गणेशकुण्ड उच्च मा वि पुनर्निर्माण, वडा नं. ४	कोठा	९	१५००	१३५००	२०७७	२०७७	गाउँपालिका
४.१.१२	श्री चन्द्रादेवी प्रा वि पुनर्निर्माण, वडा नं. ३	कोठा	२	१५००	३०००	२०७७	२०७७	गाउँपालिका
४.१.१३	श्री सीङ्गाङ प्रा वि पुनर्निर्माण, वडा नं. १	कोठा	४	१५००	६०००	२०७८	२०७८	गाउँपालिका
४.१.१४	श्री ल्याक्चेकुण्ड प्रा वि पुनर्निर्माण, वडा नं. ४	कोठा	५	१५००	७५००	२०७६	२०७६	गाउँपालिका

क्रिया कलाप	प्रतिफल हासिल गर्न पहिचान गरिएका मुख्य क्रियाकलापहरू	लक्ष्य		दर (रु हजारमा)	कुल बजेट (रु हजारमा)	कार्यान्वयन वर्ष		कार्यान्वयन गर्ने निकाय
		एकाइ	परिमाण			सुरु वर्ष	अन्तिम वर्ष	
४.१.१५	श्री वृचेत उच्च मा वि पुनर्निर्माण, वडा नं. ३	कोठा	१८	१५००	२७०००	२०७४	२०७५	गाउँपालिका
४.१.१६	श्री झार्लाङ उच्च मा वि पुनर्निर्माण, वडा नं. २	कोठा	९	१५००	१३५००	२०७५	२०७५	गाउँपालिका
४.१.१७	श्री गणेश हिमाल प्रा वि पुनर्निर्माण, वडा नं. ३	कोठा	७	१५००	१०५००	२०७४	२०७५	गाउँपालिका
४.१.१८	श्री निमलच्यात प्रा वि पुनर्निर्माण, वडा नं. ३	कोठा	१	१५००	१५००	२०७६	२०७६	गाउँपालिका
४.१.१९	श्री रुद्रादेवी प्रा वि पुनर्निर्माण, वडा नं. ४	कोठा	६	१५००	९०००	२०७६	२०७६	गाउँपालिका
४.१.२०	श्री बछलादेवी उच्च मा वि पुनर्निर्माण, वडा नं. ५	कोठा	१७	१५००	२५५००	२०७६	२०७६	गाउँपालिका
४.१.२१	श्री स्थानीयभूमी प्रा वि पुनर्निर्माण, वडा नं. ५	कोठा	४	१५००	६०००	२०७७	२०७७	गाउँपालिका
४.१.२२	श्री चन्द्रादेवी प्रा वि पुनर्निर्माण, वडा नं. ५	कोठा	४	१५००	६०००	२०७७	२०७७	गाउँपालिका
४.१.२३	श्री सत्यदेवी प्रा वि पुनर्निर्माण, वडा नं. ५	कोठा	५	१५००	७५००	२०७६	२०७६	गाउँपालिका
४.१.२४	श्री सीमलडाँडा प्रा वि पुनर्निर्माण, वडा नं. ५	कोठा	४	१५००	६०००	२०७६	२०७६	गाउँपालिका
४.१.२५	श्री नारायणदेवी प्रा वि पुनर्निर्माण, वडा नं. ५	कोठा	६	१५००	९०००	२०७७	२०७८	गाउँपालिका
४.१.२६	श्री कन्यादेवी प्रा वि पुनर्निर्माण, वडा नं. ५	कोठा	६	१५००	९०००	२०७७	२०७८	गाउँपालिका
४.१.२७	श्री अमरज्ययोती बालविकास केन्द्र पुनर्निर्माण वडा नं. ५	कोठा	२	१५००	३०००	२०७७	२०७८	गाउँपालिका
	कुल				२७३०००			
अपेक्षित प्रतिफल ४.२ : पुनर्निर्मित विद्यालयहरूमा बालमैत्री फर्निचर तथा शैक्षिक उपकरणहरूको व्यवस्था भई पठनपाठनको वातावरण पुनर्स्थापना र सुधार भएको हुनेछ।								
४.२.१	पुनर्निर्मित विद्यालयमा डेक्स बेन्च निर्माण	सेट	१७३०	१०	१७३००	२०७५	२०७५	गाउँपालिका
४.२.२	पुनर्निर्मित विद्यालयका लागि सेतोपाटी	सेट	१७३	१०	१७३०	२०७५	२०७५	गाउँपालिका
४.२.३	पुनर्निर्मित विद्यालयका लागि सोलार	सेट	५	५०	२५०	२०७६	२०७६	गाउँपालिका
४.२.४	पुनर्निर्मित विद्यालयका लागि ओभरहेड प्रोजेक्टर	सेट	५	१०	५०	२०७७	२०७७	गाउँपालिका
४.२.५	पुनर्निर्मित विद्यालयका लागि कम्प्युटर	सेट	२५	८०	२०००	२०७७	२०७७	गाउँपालिका
	कुल				२१३३०			
अपेक्षित प्रतिफल ४.३ : आगामी समयमा वि.सं. २०७२ को सरहको भूकम्प आउँदा शैक्षिक पूर्वाधारमा हुने क्षति सो समयमा भएको क्षतिको तुलनामा उल्लेख्य मात्रामा घटेको हुनेछ।								
४.३.१	विद्यालय व्यवस्थापन समिति र प्रअहरुका लागि भवन आचार	संख्या	३	१००	३००	२०७४	२०७४	गाउँपालिका

क्रिया कलाप	प्रतिफल हासिल गर्न पहिचान गरिएका मुख्य क्रियाकलापहरू	लक्ष्य		दर (रु हजारमा)	कुल बजेट (रु हजारमा)	कार्यान्वयन वर्ष		कार्यान्वयन गर्ने निकाय
		एकाइ	परिमाण			सुरु वर्ष	अन्तिम वर्ष	
	संहिता सम्बन्धी अभिमूखीकरण							
४.३.२	विद्यालयमा भूकम्प सुरक्षा र पूर्वतयारी सम्बन्धी तालिम	संख्या	३	१००	३००	२०७५	२०७५	गाउँपालिका
४.३.३	सबलीकरण र प्रबलीकरण सम्बन्धी तालिका (विद्यालय, व्य.स र प्र.अ)	संख्या	३	२००	६००	२०७६	२०७६	गाउँपालिका
४.३.४	आपतकालिन उद्धार सामग्री सेट	संख्या	२७	१००	२७००	२०७६	२०७६	गाउँपालिका
	कुल				**३९००**			

श्रोत: गाउँपालिका स्तरिय योजना तर्जुमा कार्यशाला गोष्ठी, २०७४

३.३.५ नीतिगत व्यवस्था

गाउँपालिकाले आफ्नो क्षेत्रमा शैक्षिक संस्थाहरूको पुनर्निर्माण तथा पहिलेभन्दा राम्रो भन्ने अवधारणालाई कार्यान्वयनमा ल्याउन शैक्षिक क्षेत्रमा विभिन्न नीतिगत व्यवस्था गर्नेछ जुन देहायअनुसार हुनेछन् :

- अधुरा रहेका तथा पूर्वाधारका कारण नियमित पठनपाठन प्रभावित भइरहेका विद्यालय भवनको शीघ्र पुनर्निर्माणका लागि सम्बन्धित सरकारी निकाय तथा साझेदारसंस्थाहरूसँग गाउँपालिकाबाट समन्वय गरिनेछ ।
- विद्यालयका नियमित वार्षिक क्रियाकलापहरूमा विपद् जोखिम व्यवस्थापनका अवधारणाहरूलाई आवद्ध गर्दै विद्यार्थीहरूलाई विपद् सचेत नागरिकका रुपमा विकास गरिनेछ तथा विद्यालयहरूलाई विपद् उत्थानशील बनाउन जोड दिइनेछ ।
- गाउँपालिकामा शिक्षा क्षेत्रको तथ्यांक व्यवस्थापन र नियमित अद्यावधिक गर्ने व्यवस्था कायम गरी तथ्यांकमा आधारित अनुगमनमा जोड दिइनेछ ।
- न्यूनतम शैक्षिक वातावरणका मापदण्डहरू कार्यान्वयनमा ल्याई न्यूनतम शैक्षिक पूर्वाधारको सुनिश्चितता कायम गरिनेछ । विद्यालयहरूमा भूकम्पीय सुरक्षा वृद्धि गरिनेछ । यसका लागि आवश्यक श्रोतका लागि स्थानीय निकाय, केन्द्रिय निकाय तथा अ./गै.स.स.हरूसँग समन्वय गरिनेछ ।
- रिक्त दरबन्दीमा यथाशक्य छिटो पदपूर्ति गर्न केन्द्रसँगको समन्वय प्रभावकारी बनाइने छ तथा विद्यार्थी र शिक्षक सङ्ख्यामा समायोजन गरी उपलब्ध जशक्तिबाट अधिकतम प्रतिफल प्राप्त गर्ने प्रयास गरिनेछ । दरबन्दी नपुग भएका स्थानमा थप दरबन्दीका लागि पहल गरिनेछ ।

३.४ स्वास्थ्य

३.४.१ भूमिका

भूकम्पबाट क्षतिग्रस्त सार्वजनिक संरचनाहरूको पुनर्निर्माण यस योजनाको मुख्य उद्देश्य भएको हुँदा यस स्वास्थ्य योजनामा यस गाउँपालिकामा भूकम्पबाट क्षतिग्रस्त स्वास्थ्य संरचनाहरूको पुनर्निर्माण योजना तर्जुमा गरिनेछ ।

वि.सं. २०७२ को भूकम्पबाट यस गाउँपालिकामा कुल ६ वटा स्वास्थ्य संस्था क्षतिग्रस्त भएको थियो । यस गाउँपालिकामा विद्यालय पुनर्निर्माणका लागि जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालयको नेतृत्वमा हिमालयन हेल्थ केयर, युएमएन, जीआइजेड, शान्ति नेपाल लगायत संस्थाहरूले काम गरिरहेको पाइन्छ ।

३.४.२ समस्या विश्लेषण

यस गाउँपालिकामारहेका स्वास्थ्यसम्बन्धी समस्याहरूमा स्वास्थ्य सम्बन्धी उपकरणहरूको कमी, रिक्त दरबन्दीअनुरुप कर्मचारी नहुनु, स्वास्थ्य भवनहरूमा कम्पाउण्ड नहुनु, ठोस फोहोर व्यवस्थापन हुन नसक्नु, पर्याप्त औषधीहरूको कमी हुनुप्रमुख रहेका छन् । यस गाउँपालिकामा क्षति भएका स्वास्थ्य संस्था भवनमा क्षतिको स्तर उच्च रहेको थियो जसका कारण सामान्य मर्मत र रेट्रोफिटभन्दा पनि नवनिर्माण गर्नुपर्ने अवस्था रहेको छ ।

स्वास्थ्य क्षेत्रको पुनर्निर्माणमा देखिएका अन्य समस्याहरूमा भौगोलिक विकटता, यातायात र ढुवानीजन्य समस्याहरू रहेका छन् ।

३.४.३ पुनर्लाभका लागि आवश्यक कार्य

गाउँपालिकाको स्वास्थ्य क्षेत्रको पुनर्लाभका लागि अल्पकालीन, मध्यम अवधि तथा दीर्घकालीन अवधिका विभिन्न कार्यक्रम गर्नु आवश्यक देखिन्छ । अल्पकालीन अवधिका क्रियाकलापहरूमा स्वास्थ्य संस्थाहरूको मर्मत सुधार गरी स्वास्थ्य सेवा नियमितता दिने, पर्याप्त औषधी नियमित आपूर्तिको व्यवस्था गर्ने, रिक्त दरबन्दीअनुसार तत्काल कर्मचारी व्यवस्थापन गर्ने कार्यहरू रहेका छन् भने मध्यम अवधिका क्रियाकलापहरूमा स्वास्थ्य संस्थाहरूमा आवश्यकीय साधन तथा उपकरणहरूको व्यवस्था गर्ने, ठोस फोहोर व्यवस्थापन गर्ने स्वास्थ्य सेवाको उपयुक्त व्यवस्थापन गर्नुपर्नेछ । यसका लागि अपेक्षित प्रतिफल ५.२ अन्तर्गत विभिन्न क्रियाकलापहरू प्रस्ताव गरिएको छ । दीर्घकालीन अवधिका कार्यहरूमा विपद् प्रतिरोधी स्थायी संरचनाहरू निर्माण गर्ने कार्यहरू रहेका छन् । यसका लागि अपेक्षित प्रतिफल ५.१ मा विभिन्न क्रियाकलापहरू प्रस्ताव गरिएको छ ।

३.४.४ क्रियाकलाप तथा बजेट अनुमान

स्वास्थ्य पूर्वाधार क्षेत्रको विषयगत उद्देश्य र सो क्षेत्रका अपेक्षित प्रतिफल हासिल गर्न निम्नअनुसार क्रियाकलाप तथा बजेट प्रस्ताव गरिएको छ :

तालिका नं. १३: अपेक्षित प्रतिफलअनुसारको बजेट अनुमान

क्रिया कलाप	प्रतिफल हासिल गर्न पहिचान गरिएका मुख्य क्रियाकलापहरू	लक्ष्य		दर (रु हजारमा)	कुल बजेट (रु हजारमा)	कार्यान्वयन वर्ष		कार्यान्वयन गर्ने निकाय
		एकाइ	परिमाण			सुरु वर्ष	अन्तिम वर्ष	
विषयगत उद्देश्य : स्वास्थ्य सेवामाथिको पहुँच पुनर्स्थापना तथा सुधार गर्ने र वातावरणीय उत्थानशीलता वृद्धि गर्ने								
अपेक्षित प्रतिफल ५.१ : भूकम्पबाट क्षति भएका सम्पूर्ण स्वास्थ्य संस्थाका भवनहरूको ५ वर्षभित्र भूकम्प प्रतिरोधी प्रविधि अनुसार पुनर्निर्माण भएको हुनेछ ।								
१	झार्लाङ-३ हेल्थपोस्टको निर्माण	संख्या	१	५००००	५००००	२०७४	२०७५	
	कुल				५००००			
अपेक्षित प्रतिफल ५.२ : पुननिर्मित स्वास्थ्य संस्थाहरूमा आवश्यकीय साधन तथा उपकरणहरूको व्यवस्था भई स्वास्थ्य सेवा प्रवाहका लागि उपयुक्त वातावरण तयार भएको हुनेछ ।								
१	स्वास्थ्य चौकीहरुका लागि आवश्यक फर्निचर (टेबल, कुर्सी, दराज, बेड)	सेट	३	५००	१५००	२०७५	२०७५	
२	स्वास्थ्य चौकीहरुका लागि आवश्यक उपकरण	सेट	३	१०००	३०००	२०७५	२०७५	
	कुल				४५००			

श्रोत: गाउँपालिका स्तरिय योजना तर्जुमा कार्यशाला गोष्ठी, २०७४

३.४.५ नीतिगत व्यवस्था

गाउँपालिकाले स्वास्थ्य संस्थाहरूको पुनर्निर्माण तथा पहिलेभन्दा राम्रो भन्ने अवधारणालाई कार्यान्वयनमा ल्याउन शैक्षिक क्षेत्रमा विभिन्न नीतिगत व्यवस्था गर्नेछ जुन देहायअनुसार हुनेछन् :

- स्वास्थ्य संस्थाहरूको पुनर्निर्माणका लागि उपयुक्त सार्वजनिक अथवा निजी जमिन पहिचान गरी आवश्यक व्यवस्थापन गरी स्वास्थ्य संस्था पुनर्निर्माणको कामलाई छिटो अघि बढाइनेछ ।
- महिला स्वास्थ्य स्वयम् सेविका तथा तथा आमा समूहहरूको क्षमता विस्तार गर्दै स्थानीयस्तरको स्वास्थ्य सञ्जालको क्षमता अभिवृद्धि गरिनेछ ।
- स्वास्थ्य क्षेत्रमा संलग्न स्थानीय गै.स.स.हरूको परिचालन तथा विद्यालयमार्फत् स्वास्थ्यसम्बन्धी प्रवर्द्धनात्मक र प्रतिरोधात्मक कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरी जनचेतना अभिवृद्धिको कामलाई थप प्रभावकारी रुपमा सञ्चालन गरिनेछ ।
- जडिबुटी संकलन तथा प्रशोधन केन्द्रको स्थापनामार्फत् आयुर्वेदिक औषधी उत्पादन र उपयोगलाई प्रोत्साहन दिइनेछ ।
- मानवीय श्रोत व्यवस्थापनका लागि दरबन्दी अनुसारको पदपूर्तिका लागि पहल गर्ने, कार्यसम्पादनमा आधारित व्यवस्थापन प्रणाली लागू गरी कर्मचारीलाई प्रोत्साहन गर्ने, स्वास्थ्यकर्मीहरूको समयानुकूल क्षमता अभिवृद्धि गर्ने तथा नपुग थप जनशक्तिका लागि स्थानीय स्तरबाट व्यवस्थापन गर्ने पहल गरिनेछ ।

३.५ खाद्य, जीविकोपार्जन तथा सिंचाइ

३.५.१ भूमिका

यस गाउँपालिकामा गहुँ, धान, मकै, आलु, कोदो लगायत नेपालका परम्परागत कृषि बाली, मसलाबाली, भेडा, बाखा, भैंसी, पशुपालनका लागि उपयुक्त हावापानी र चरन क्षेत्रहरू रहेको छ । यस गाउँपालिका बासिन्दाहरूको मुख्य पेशा कृषि रहेको छ । जीविकोपार्जनका लागि भारतीय सेना, ब्रिटिस सेना तथा खाडी राष्ट्रमा रोजगारीका लागि विदेशीनेहरूको संख्या पर्याप्त रहेको छ ।

३.५.२ समस्या विश्लेषण

कृषि कार्यका लागि उपयुक्त हावापानी र जमिन उपलब्ध भए पनि सिंचाइ सुविधाको कमी हुनाले कृषकहरूले जमिनबाट उचित प्रतिफल लिन नसकेको अवस्था छ । आधुनिक कृषि तथा व्यवसायिक पशुपालनसम्बन्धी ज्ञान र सीपको कमी भएको हुँदा कृषि कार्य परम्परागत र जीवन निर्वाहमुखी रहेको छ । कृषिबाट समयानुकूल आम्दानी हुन नसकेको हुँदा कृषि क्षेत्रप्रतिको आकर्षण कम रहेको छ । युवाहरूको रोजाइ कृषि कार्यभन्दा रोजागरी भएकाले विदेशिने युवाहरूको संख्या अधिक रहेको छ र धेरै स्थानमा काम गर्ने जनशक्तिको कमीकै कारण जमिन बाँझो रहेको देख्न पाइन्छ । जीविकोपार्जनका लागि स्थानीय स्तरमा उद्योग धन्दाको विकास हुन नसकेको र पर्यटकीय पूर्वाधारहरूको समेत विकास हुन नसकेको हुँदा स्थानीय उत्पादन स्थानीय बासिन्दाका लागि पर्याप्त देखिँदैन ।

३.५.३ पुनर्लाभका लागि आवश्यक कार्य

पुनर्लाभका लागि गर्नुपर्ने अल्पकालीन कार्यहरूमा पुनर्निर्माणका बाँकी कार्यहरू शीघ्र सम्पन्न गरी बैंकमा रहेको रकमलाई गाउँघरमा पुऱ्याउनुपर्ने, विपन्न, पछि परेका र विपद् प्रभावित लक्षित वर्गलाई स्वरोजगारमूलक तालिम र सीप प्रदान गरी जीविकोपार्जन पुनर्स्थापन तथा उत्थानशील बनाउनुपर्ने खाँचो रहेको छ । मध्यकालीक कार्यहरूमा कृषिका लागि सिंचाइको व्यवस्था, कृषकहरूलाई व्यावसायिक र आधुनिक कृषि तथा पशुपालनसम्बन्धी ज्ञान, सीप हस्तान्तरण गरी व्यवसायिक कृषि र पशुपालनतर्फ गाउँपालिकालाई स्थापित गराउनुपर्ने देखिन्छ । यो

गाउँपालिका विभिन्न खनिज र पत्थरहरूका लागि समेत सम्पन्न रहेको सन्दर्भमा उक्त खनिज साधनहरूको प्रशोधन र परिचालनमार्फत् यस गाउँपालिकालाई दीर्घकालमा सुन्दर, सम्पन्न गाउँपालिकाका रुपमा स्थापित गन सकिने देखिन्छ ।

३.५.४ क्रियाकलाप तथा बजेट अनुमान

खाद्य,जीविकोपार्जन तथा सिंचाइ क्षेत्रको विषयगत उद्देश्य र सो क्षेत्रका अपेक्षित प्रतिफल हासिल गर्न निम्नानुसार क्रियाकलाप तथा बजेट प्रस्ताव गरिएको छ :

तालिका नं. १४: अपेक्षित प्रतिफल अनुसारको बजेट अनुमान

क्रिया कलाप	प्रतिफल हासिल गर्न पहिचान गरिएका मुख्य क्रियाकलापहरू	लक्ष्य		दर (रु हजारमा)	कुल बजेट (रु हजारमा)	कार्यान्वयन वर्ष		कार्यान्वयन गर्ने निकाय
		एकाइ	परिमाण			सुरु वर्ष	अन्तिम वर्ष	
विषयगत उद्देश्य : जीविकोपार्जन र आर्थिक अवसरहरूको पुनर्स्थापना र विकास गर्दै उत्पादनमूलक क्षेत्रहरूको पुन: स्थापना गर्ने								
अपेक्षित प्रतिफल ८.१ : कृषि तथा पशुपालनका क्षेत्रमा आधुनिक प्रविधिको विस्तार गरी भूकम्प प्रभावित परिवारहरूको आम्दानीमा वृद्धि भएको हुनेछ ।								
८.१.१	उच्च मूल्यका कृषिबाली सम्बन्धमा भूकम्प प्रभावित कृषक समूहहरुसँग छलफल तथा कार्ययोजना तयारी	पटक	२	१५	३०	२०७४	२०७४	गाउँपालिका
८.१.२	उच्च मूल्यका कृषिबाली उत्पादक भूकम्प प्रभावित कृषक समूहहरुका तालिम	पटक	२	२५	५०	२०७५	२०७५	गाउँपालिका
८.१.३	केरा खेतीको बिस्तार (बिरुवा वितरण)	रोपनी	६०	५	३००	२०७४	२०७४	गाउँपालिका
८.१.४	अँलैची खेतीको बिस्तार (बिरुवा वितरण)	रोपनी	८०	१०	८००	२०७४	२०७४	गाउँपालिका
८.१.५	कफी खेतीको बिस्तार	रोपनी	१००	२०	२०००	२०७५	२०७६	गाउँपालिका
८.१.६	आलु खेतीको बिस्तार बीउ बीजन वितरण	रोपनी	५०	१०	५००	२०७८	२०७८	गाउँपालिका
८.१.७	दाँते ओखर (विरुवा वितरण)	रोपनी	३०	३०	९००	२०७५	२०७६	गाउँपालिका
८.१.८	टिमुर (विरुवा वितरण)	रोपनी	४०	५	२००	२०७४	२०७५	गाउँपालिका
८.१.९	किवि(विरुवा वितरण)	रोपनी	६०	५०	३०००	२०७६	२०७७	गाउँपालिका
८.१.१०	आधुनिक पशुपालन सम्बन्धमा कृषक समूहहरुसँग छलफल तथा कार्ययोजना तयारी	पटक	२	१५	३०	२०७४	२०७४	गाउँपालिका
८.१.११	आधुनिक पशुपालन गर्ने कृषक समूहहरुका लागि आधारभूत तालिम	वटा	२	५०	१००	२०७५	२०७५	गाउँपालिका
८.१.१२	उन्नत जातको बाख्रा पालन (प्रजनन बोका)	खोर	१५	२००	३०००	२०७७	२०७७	गाउँपालिका
८.१.१३	भैसी पालन(प्रजनन राँगा र गोठ निर्माण)	गोठ	१५	१५०	२२५०	२०७५	२०७५	गाउँपालिका
८.१.१४	बङगुर पालन (खोर निर्माण)	खोर	२५	१००	२५००	२०७५	२०७६	गाउँपालिका
८.१.१५	क्रियाशिल लधु उद्यमीहरुलाई सहयोग	जना	२५	१५०	३७५०	२०७४	२०७५	गाउँपालिका
८.१.१६	व्यवसायीक रेन्बो ट्राउट माछा	संख्या	१	२५०	२५०	२०७४	२०७५	गाउँपालिका

क्रिया कलाप	प्रतिफल हासिल गर्न पहिचान गरिएका मुख्य क्रियाकलापहरू	लक्ष्य		दर (रु हजारमा)	कुल बजेट (रु हजारमा)	कार्यान्वयन वर्ष		कार्यान्वयन गर्ने निकाय
		एकाइ	परिमाण			सुरु वर्ष	अन्तिम वर्ष	
	पोखरीको पुनर्निर्माण							
८.१.१७	कृषि उपज संकलन केन्द्र	संख्या	५	१००	५००	२०७५	२०७६	गाउँपालिका
८.१.१८	नर्सरी स्थापना	संख्या	५	१०००	५०००	२०७४	२०७४	गाउँपालिका
८.१.१९	कृषि तथा पशु विमा प्रवर्द्धन	वडा	५	१०००	५००	२०७५	२०७६	गाउँपालिका
	कुल				२५६६०			
अपेक्षित प्रतिफल ८.२ : भूकम्पबाट क्षति भएका सिंचाई आयोजनाहरूको ५ वर्षभित्र पुनर्निर्माण भई सञ्चालनमा आएका हुनेछन् ।								
८.२.१	वृचेत् खोला खनियाबास ५ सिचाइको पुनर्निर्माण	कि मि	६	५००	३०००	२०७४	२०७४	गाउँपालिका
८.२.२	मम्बल सिचाइ आयोजना	कि मि	२०	५००	१००००	२०७६	२०७७	गाउँपालिका
८.२.३	कुरी सिचाइ आयोजना	कि मि	५	५००	२५००	२०७४	२०७५	गाउँपालिका
८.२.४	फोडफोड फिलिली दोडसीड सिचाइ आयोजना	कि मि	३	५००	१५००	२०७६	२०७७	गाउँपालिका
८.२.५	कोम्बास्योड परिबु सिचाइ आयोजना	कि मि	३	४००	१२००	२०७७	२०७७	गाउँपालिका
८.२.६	बृचेत् खोला (पिमामराड खोला) ब्रोबु सिचाइ आयोजना	कि मि	३	४००	१२००	२०७४	२०७५	गाउँपालिका
८.२.७	कदम खोला राक्चोक आयोजना	कि मि	४	५००	२०००	२०७४	२०७५	गाउँपालिका
८.२.८	संस्योड भोक्तेनी सिचाइ आयोजना	कि मि	५	५००	२५००	२०७६	२०७७	गाउँपालिका
८.२.९	नेकडस्योड सोम्रड सिचाइ	कि मि	३	५००	१५००	२०७४	२०७५	गाउँपालिका
८.२.१०	सिङ्गड सिचाइ	कि मि	२	५००	१०००	२०७५	२०७६	गाउँपालिका
८.२.११	याव्रडदेखि कुलकुल सिंचाइ	कि मि	५	५००	२५००	२०७४	२०७५	गाउँपालिका
८.२.१२	कोम्बास्योड(माहुर) सिंचाइ आयोजना	कि मि	१.५	५००	७५०	२०७४	२०७५	गाउँपालिका
	कुल				२९६५०			
अपेक्षित प्रतिफल ८.३ : एकल महिला, विपन्न लगायत सबै भूकम्पबाट प्रभावित समुदायहरूका लागि सीपमूलक, स्वरोजगारमूलक तथा अन्य पूर्वाधार निर्माणजन्य कार्यक्रमबाट जीविकोपार्जन तथा आयआर्जनका अवसरहरूमा विविधिकरण र आम्दानीमा वृद्धि भएको हुनेछ ।								
८.३.१	गोलभेडा खेतीको बिस्तार(टनेल निर्माण र बिरुवा वितरण)	रोपनी	२०	५०	१०००	२०७५	२०७६	गाउँपालिका
८.३.२	च्याउ बीउ बीजन वितरण	रोपनी	४	१००	४००	२०७५	२०७६	गाउँपालिका
८.३.३	मौरी पालन(घार वितरण)	घार	१०००	३	३०००	२०७४	२०७५	गाउँपालिका
८.३.४	कुखुरा पालन(खोर निर्माण)	खोर	२५	१००	२५००	२०७४	२०७५	गाउँपालिका
८.३.५	धार्मिक पर्यटनमार्फत् भूकम्प प्रभावितको आम्दानी वृद्धि (क्यू-सिंगला-माने केबलटार)	सख्या	१	१५००००	१५००००	२०७६	२०७८	गाउँपालिका
८.३.६	वडा नं. ३ र ४ को सिमाना दार्खा खोला हुँदै सिंचाइ आयोजना निर्माण	कि मि	३	१०००	३०००	२०७६	२०७७	गाउँपालिका
८.३.७	गोरगड-डन्ताड-थली-क्यूड-अक्थली-कुर-बृचेत-सत्यदेवी बृहद् सिंचाइ आयोजना सम्भाव्यता अध्ययन	पटक	१	५००	५००	२०७४	२०७५	गाउँपालिका
	कुल				१६०४००			

श्रोत: गाउँपालिका स्तरिय योजना तर्जुमा कार्यशाला गोष्ठी, २०७४

३.५.५ नीतिगत व्यवस्था

गाउँपालिकाका नागरिहरूको खाद्य तथा जीविकोपार्जनको अवस्थामा सुधार गरी विपद् उत्थानशील जीवनस्तर कायम गर्न गाउँपालिकाले पहल गर्नेछ । यसका लागि निम्नानुसार नीतिहरू अवलम्बन गरिनेछ :

- कृषि तथा पशुपालनमा बीमालाई गाउँपालिकाका अन्य सेवासुविधा प्रवाहसँग आवद्ध गरी अनिवार्य बनाइनेछ ।
- उत्पादनशील र मुख्य कृषि पकेट क्षेत्रहरूमा दिगो, नियमित र पर्याप्त सिंचाइका लागि गाउँपालिकाले विशेष पहल गर्नेछ ।
- एकल महिला, विपन्नलगायत लक्षित समुदाका लागि स्वरोजगारमूलक कार्यक्रमहरू सञ्चालनमा जोड दिइनेछ ।
- पशुपंक्षीजन्य उत्पादन विविधिकरणमार्फत् उत्पादन, उत्पादकत्व र आम्दानी वृद्धिमा टेवा पुऱ्याइनेछ ।
- पशु नश्ल सुधार तथा आहार बिकास कार्यक्रममार्फत् भूकम्प प्रभावितहरूको आम्दानी वृद्धिमा टेवा पुऱ्याइनेछ ।
- सिचाई सेवा शुल्क उठाई सिचाई आयोजनाहरूको दिगो व्यवस्थापन गरिनेछ ।

३.६ सामाजिक सुरक्षा

३.६.१ भूमिका

यस क्षेत्र अन्तर्गत जोखिम व्यवस्थापन, भूकम्पको कारणले अति प्रभावित भएका संकटासन्न समूह जस्तो अपाङ्ग, एकल महिला, टुहुरा, परिवारको कमाउने सदस्य गुमाएका वृद्ध आदि र विपन्न समुदायको पुनर्स्थापना सम्बन्धी योजनाहरू पर्दछन् ।

३.६.२ समस्या विश्लेषण

गाउँपालिकाका लक्षित समुदायमा स्थानीय स्तरका प्रमुख प्रकोपका बारेमा जानकारी भए पनि संकटासन्नता, सम्बन्धित प्रकोपजन्य जोखिम र विपद्का बारेमा खास जानकारी र चेतनाको कम भएको देखिन्छ । विपन्न र संकटासन्न समुह तथा समुदायको पहिचान र विश्लेषण गरी योजनागतरुपमा जीविकोपार्जन सुधारका कार्यहरू गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

३.६.३ पुनर्लाभका लागि आवश्यक कार्य

अल्प तथा मध्यकालका लागि विपद्, विपद् जोखिम व्यवस्थापन सम्बन्धी जनचेतनामूलक कार्यहरू गर्नुपर्ने देखिन्छ । यस्तै अति विपन्न समूह तथा घरधुरीहरू पहिचान गरी लक्षित वर्ग उत्थानका लागि योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन गर्नुपर्ने देखिन्छ । पुनर्लाभसम्बन्धी दीर्घकालीन क्रियाकलापहरूमा विपद् पूर्वतयारी गरी विपद् उत्थानशील समाज सिर्जना गर्ने दिशातर्फ अग्रसर हुनुपर्ने देखिन्छ ।

३.६.४ क्रियाकलाप तथा बजेट अनुमान

सामाजिक सुरक्षा क्षेत्रको विषयगत उद्देश्य र सो क्षेत्रका अपेक्षित प्रतिफल हासिल गर्न निम्नअनुसार क्रियाकलाप तथा बजेट प्रस्ताव गरिएको छ :

तालिका नं. १५: अपेक्षित प्रतिफल अनुसारको बजेट अनुमान

क्रियाकलाप नं.	प्रतिफल हासिल गर्न पहिचान गरिएका मुख्य क्रियाकलापहरू	लक्ष्य		दर (रु हजारमा)	कुल बजेट (रु हजारमा)	कार्यान्वयन वर्ष		कार्यान्वयन गर्ने निकाय
		एकाइ	परिमाण			सुरु वर्ष	अन्तिम वर्ष	
विषयगत उद्देश्य ३ : टुहुरा, एकल महिला, विपद् प्रभावितलगायत सबै संकटाभिमुख समुदाय तथा क्षेत्रहरूलाई मूलधारमा ल्याउन क्षमता विकासलगायतका क्रियाकलापमा हुने लगानीमा वृद्धि गरी उपरोक्त समुदाय र क्षेत्रको उत्थानशीलता वृद्धि गर्ने								
प्रतिफल ३.१ : एकल महिला, टुहुरा, अपांगलगायतका संकटासन्न समुदायको सामाजिक, आर्थिक र विपद्जन्य जोखिमको अवस्थामा सुरक्षा लागि सामुदायिक तथा गाउँपालिकास्तरमा सुरक्षा प्रबन्ध व्यवस्था भएको हुनेछ ।								
२.१.२	वडास्तरीय आपतकालिन उद्धार सामग्री भण्डारण तथा व्यवस्थापन	सेट	१	१००	५००	२०७५	२०७५	गाउँपालिका
२.१.३	प्रमुख बस्तीहरुमा आपत्कालिन आश्रय स्थल	संख्या	४	२०००	८०००	२०७६	२०७६	गाउँपालिका
२.१.४	विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा	पटक	१	२००	२००	२०७५	२०७५	गाउँपालिका
	कुल				८७००			
प्रतिफल ३.२ : पिछडिएका तथा सामाजिक भेदभावमा परेका समुदायको वृद्धिजीविकोपार्जनमा सुधार भएको हुनेछ ।								
३.२.१	व्यवसायीक तरकारी खेती सम्बन्धी तालिम	संख्या	५	५०	२५०	२०७४	२०७४	गाउँपालिका
३.२.२	जडिबुटि उत्पादन तथा प्रशोधनसम्बन्धी तालिम	संख्या	२	२००	४००	२०७५	२०७५	गाउँपालिका
३.२.३	चाउमीन उत्पादनसम्बन्धी तालिम	संख्या	१	२००	२००	२०७५	२०७५	गाउँपालिका
३.२.४	बेकरी आइटम निर्माण सम्बन्धी तालिम	संख्या	१	२००	२००	२०७६	२०७६	गाउँपालिका
३.२.५	आलुको चिप्स बनाउनेसम्बन्धी तालिम	संख्या	१	२००	२००	२०७६	२०७६	गाउँपालिका
	कुल				१२५०			

श्रोत: गाउँपालिका स्तरिय योजना तर्जुमा कार्यशाला गोष्ठी, २०७४

३.६.५ नीतिगत व्यवस्था

गाउँपालिकाका लक्षित वर्गका नागरिकहरूको अवस्थामा सुधार गरी विपद् उत्थानशील जीवनस्तर कायम गर्न गाउँपालिकाबाट निम्नअनुसार नीतिहरू अवलम्बन गरिनेछ :

- गाउँपालिकाका अति विपन्न, लक्षित वर्गहरू पहिचान गरी परिचय पत्रको व्यवस्था गरिनेछ ।
- योजना चक्रमा लक्षित वर्गको सहभागिता कायम गरी पुनर्निर्माण र समग्र विकास प्रक्रियाबाट लक्षित वर्गलाई लाभान्वित बनाइनेछ ।
- सञ्चालित योजनाहरूको अनुगमन मूल्यांकनमा लक्षित वर्गले प्राप्त गरेको लाभलाई विशेष ध्यान दिइनेछ ।
- आयोजना छनोट गर्दा अति विपन्न वर्गले बढी लाभ प्राप्त गर्ने आयोजनालाई प्राथमिकता दिइनेछ ।
- लक्षित समुदायहरूको सामाजिक तथा आर्थिक उत्थानका लागि विभिन्न सरकारी, निजी एवम् गैरसरकारी क्षेत्रसँग समन्वय गरी कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- भौतिक पूर्वाधारहरूलाई भूकम्प प्रतिरोधी, अपाङ्गमैत्री, बालमैत्री र वातावरणअनुकूलित बनाउन भवन आचार संहितालाई तदनुसार कडाइका साथ कार्यान्वयनमा लगिनेछ ।

३.७ पूर्वाधार विकास (सार्वजनिक भवन, सडक, पुल, पुरातात्विक सम्पदा आदि)

३.७.१ भूमिका

यस क्षेत्रअन्तर्गत सडक, पुलहरू, पदमार्ग, सांस्कृतिक सम्पदाहरू, सरकारी भवनजस्ता भौतिक पूर्वाधारको पुनर्निर्माण योजनालाई समेटिएको छ। सामुदायिक भवनहरू तथा गैससका भवनहरू निजी स्वामित्वमा रहेकाले गाँउपालिकाको पुनर्निर्माण योजनामा समावेश गरिएको छैन।

३.७.२ समस्या विश्लेषण

गाउँपालिका जिल्ला सडक सञ्जालमा आबद्ध छ यद्यपि विद्यमान सडक कच्ची भएका हुँदा वर्षात्को समयमा सञ्चालन हुने गरेका छैनन्। सडकहरूमा नाली नहुँदा सडक छिटो क्षतिग्रस्त हुनेछ गरेको छ। गाउँपालिका तथा वडा कार्यालयहरूको आफ्नो भवन नभएको हुँदा कर्मचारी व्यवस्थापनमा कठिनाइ हुनुका साथै र दैनिक सेवा प्रवाह समेत प्रभावित भइरहेको छ। मन्दिर गुम्बालगायत सांस्कृतिक सम्पदाहरूको पुनर्निर्माणमा सहयोगी संस्थाहरूको अभाव तथा सरकारी क्षेत्रको प्राथमिकतामा समेत नपरेको हुँदा पुनर्निर्माण हुन सकेका छैनन्। श्रोतको कमीका कारण गिलिञ्चो गुम्बाजस्ता यस गाउँपालिकाका विशेष महत्वका स्थानहरूको पुनर्निर्माण सुनिश्चित हुन सकेको छैन।

यातायातको सहज पहुँच नहुँदा स्थानीय नागरिक, कर्मचारीलगायत सबैलाई आवागमनमा समस्या रहेको छ। गाउँपालिका तथा वडा कार्यालयहरूको आफ्नो भवन नभएको हुँदा कर्मचारी व्यवस्थापनमा कठिनाइ हुनुका साथै र दैनिक सेवा प्रवाह समेत प्रभावित भइरहेको छ। मन्दिर गुम्बालगायत सांस्कृतिक सम्पदाहरूको पुनर्निर्माणमा सहयोगी संस्थाहरूको अभाव तथा सरकारी क्षेत्रको प्राथमिकतामा समेत नपरेको हुँदा पुनर्निर्माण हुन सकेका छैनन्।

३.७.३ पुनर्लाभका लागि आवश्यक कार्य

पुनर्लाभका लागि तत्काल गर्नुपर्ने कार्यहरूमा क्षतिग्रस्त सडक तथा भवन र गाउँपालिकाका लागि आवश्यक कार्यालय भवनहरूको निर्माणका लागि तत्काल पहल गरी कार्य अघि बढाउनुपर्ने देखिन्छ। मध्यम अवधिमा गर्नुपर्ने कार्यहरूमा विशेष महत्वका पुरातात्विक सांस्कृतिक सम्पदाहरूको पुनर्निर्माणका लागि श्रोतको खोजी गरी निर्माण सम्पन्न गर्नुपर्ने देखिन्छ।दीर्घकालीन कार्यहरूका हकमा विपद् प्रतिरोधी पूर्वाधार विकास गर्ने कार्य रहेका छन्।

३.७.४ क्रियाकलाप तथा बजेट अनुमान

पूर्वाधार क्षेत्रको विषयगत उद्देश्य र सो क्षेत्रका अपेक्षित प्रतिफल हासिल गर्न निम्नअनुसार क्रियाकलाप तथा बजेट प्रस्ताव गरिएको छ :

तालिका नं. १६: अपेक्षित प्रतिफल अनुसारको बजेट अनुमान

क्रिया कलाप	प्रतिफल हासिल गर्न पहिचान गरिएका मुख्य क्रियाकलापहरू	लक्ष्य		दर (रु हजारमा)	कुल बजेट (रु हजारमा)	कार्यान्वयन वर्ष		कार्यान्वयन गर्ने निकाय
		एकाइ	परिमाण			सुरु वर्ष	अन्तिम वर्ष	
विषयगत उद्देश्य : सार्वजनिक पूर्वाधारमाथिको पहुँच पुनर्स्थापना तथा सुधार गर्ने र वातावरणीय उत्थानशीलता वृद्धि गर्ने								
अपेक्षित प्रतिफल ६.१ :भूकम्पले क्षति भएका सार्वजनिक भवन, सडक, पुल तथा पदमार्ग तथा झोलुंगे पुलहरुको पुनर्स्थापना भएका हुनेछन्।								
६.१.१	किन्ताङफेदी-बछला सडकको स्तर उन्नती	कि मि	८	२०००	१६०००	२०७४	२०७५	गापा
६.१.२	थक्बु-मानेटार सडकको स्तर उन्नती	कि मि	१०	२०००	२००००	२०७४	२०७५	गापा
६.१.३	गैंसी-गोर्गाङ-वृचेत-कुरी-अक्थली-क्युङ सडक स्तर उन्नती	कि मि	७	२०००	१४०००	२०७४	२०७५	गापा

क्रिया कलाप	प्रतिफल हासिल गर्न पहिचान गरिएका मुख्य क्रियाकलापहरू	लक्ष्य		दर (रु हजारमा)	कुल बजेट (रु हजारमा)	कार्यान्वयन वर्ष		कार्यान्वयन गर्ने निकाय
		एकाइ	परिमाण			सुरु वर्ष	अन्तिम वर्ष	
६.१.४	चौकी-बृचेत् सडकको स्तर उन्नती	कि मि	७	२०००	१४०००	२०७४	२०७५	गापा
६.१.५	चौकी-भोक्तेनी-सीङ्गङ सडकको स्तर उन्नती	कि मि	७	२०००	१४०००	२०७४	२०७५	गापा
६.१.६	डुण्डुरे-संयुङ-कोखिङ सडक निर्माण	कि मि	१०	२५०००	२५००००	२०७७	२०७८	गापा
६.१.७	अक्थली-छ्याजागाङ-झार्लाङ सडक निर्माण	कि मि	१२	२५०००	३०००००	२०७४	२०७५	गापा
६.१.८	अक्थली-क्युङ-गोर्गाङ सडक निर्माण	कि मि	१४	१०००	१४०००	२०७४	२०७५	गापा
६.१.९	डुण्डुरे-तातोपानी-नेप्रङचेत पदमार्गको स्तर उन्नती	कि मि	५	१०००	५०००	२०७४	२०७५	गापा
६.१.१०	मोतीगफा-वृचेत् पदमार्गको स्तर उन्नती	कि मि	८	८००	६४००	२०७४	२०७५	गापा
६.१.११	कुरी-माझगाउँ पदमार्गको स्तर उन्नती	कि मि	४	७००	२८००	२०७४	२०७५	गापा
६.१.१२	छपचेत-बोराङ पदमार्गको स्तर उन्नती	कि मि	६	८००	४८००	२०७४	२०७५	गापा
६.१.१३	तेङचेत-सीङला मा वि सडक स्तरोन्नती	कि मि	४	७००	२८००	२०७४	२०७५	गापा
६.१.१४	छ्युदि-खीयुङ पदमार्गको स्तर उन्नती	कि मि	७	६००	४२००	२०७४	२०७५	गापा
६.१.१५	माथिल्लो लिस्ने खोला झोलङगे पुल	मि	६०	१७०	१७०	२०७४	२०७५	गापा
६.१.१६	दार्खा खोला झोलङगे पुल	मि	६०	१७०	१७०	२०७४	२०७५	गापा
६.१.१७	किन्ताङफेदी झोलङगे पुल	मि	७०	१७०	१७०	२०७४	२०७५	गापा
	कुल				६६८५१०			
अपेक्षित प्रतिफल ६.२ : भूकम्पबाट क्षति भएका सरकारी तथा सामुदायिक भवनहरू आगामी पाँच वर्षभित्र उचित स्थानमा पुनर्स्थापना भएका हुनेछन् ।								
६.२.१	गाँउपालिका भवन निर्माण	संख्या	१	६००००	६००००	२०७४	२०७५	गापा
६.२.२	वडा कार्यालय भवन निर्माण	संख्या	५	१००००	५००००	२०७४	२०७५	गापा
	कुल				११००००			
अपेक्षित प्रतिफल ६.३ : भूकम्पबाट क्षति भएका पुराना तथा महत्वपूर्ण साँस्कृतिक महत्वका सम्पदाहरुको ५ वर्षभित्र सही तरिकाले पुनर्निर्माण भएको हुनेछ ।								
६.३.१	गीलिङजो गुम्बाको पुनर्निर्माण	संख्या	१	१००००	१००००	२०७४	२०७५	गापा
६.३.२	गीलिङजो मानेको पुनर्निर्माण	संख्या	१	५००	५००	२०७४		गापा
६.३.३	गीलिङजो पोखरी संरक्षण	संख्या	१	२०००	२०००	२०७४	२०७५	गापा
६.३.४	उर्गेन-टासी छोएलिङ गुम्बाको पुनर्निर्माण	संख्या	१	१००००	१००००	२०७४	२०७५	गापा
६.३.५	टासी-रेदुङ गुम्बाको पुनर्निर्माण	संख्या	१	१००	१००	२०७४	२०७५	गापा
६.३.६	शिव मन्दिरको पुनर्निर्माण	संख्या	१	१०००	१०००	२०७४	२०७५	गापा
६.३.७	छङगाङ गुम्बाको पुनर्निर्माण	संख्या	१	१००००	१००००	२०७४	२०७५	गापा
६.३.८	कालिकादेवी र सत्यदेवीको मन्दिर पुनर्निर्माण	संख्या	२	७५००	१५००	२०७४	२०७५	गापा
	कुल				३५१००			

श्रोत: गाउँपालिका स्तरिय योजना तर्जुमा कार्यशाला गोष्ठी, २०७४

३.७.५ नीतिगत व्यवस्था

गाउँपालिकाले विपद् प्रतिरोधी पूर्वाधार निर्माणको अवधारणालाई केन्द्रमा राखी पूर्वाधारसम्बन्धी कार्यहरूलाई अघि बढाउने छ । यसका लागि निम्नअनुसार नीतिहरू अवलम्बन गरिनेछ:

- पुनर्निर्माण हुने तथा नयाँ निर्माण हुने सम्पूर्ण भौतिक संरचनालाई विपद् प्रतिरोधी, बालमैत्री, अपांगमैत्री तथा वातावरणमैत्री बनाउन जोड दिइनेछ ।
- पूर्वाधार निर्माण अघि वातावरणीय सर्भेक्षणलाई अनिवार्य गरी विपद् निम्त्याउने खालका आयोजनाको विकल्प खोजिनेछ ।
- पुरातात्विक सम्पदा पुनर्निर्माण गर्दा सम्बन्धित सम्पदाको वास्तविक अवस्था र सम्बन्धित समुदायको समुदायको संस्कृति प्रतिविम्वन गर्ने कार्यलाई विशेष जोड दिइनेछ ।
- सामुदायिक, निजी, सरकारी सबै खाले भवन निर्माणमा भवन निर्माण अचार संहितालाई कडाइका साथ कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- गुम्बा तथा मन्दिरहरूको पुनर्निर्माणमा स्थानीय समुदायको योगदानलाई समेत विशेष जोड दिइनेछ ।
- पदमार्गहरूको पुनर्निर्माण गरी पर्यटन प्रवर्द्धनसँग आबद्ध गरिनेछ ।

३.८ विपद् जोखिम न्यूनीकरण,वातावरणीय र जलवायु परिवर्तन

३.८.१ भूमिका

यस शीर्षक अन्तर्गत विपद् जोखिममा रहेका तथा पछाडि परेका समुदायलक्ष्यित लगानीमा वृद्धि र सामाजिक क्षमतामा अभिवृद्धि गरी संकटासन्नता तथा विपद्जन्य जोखिम कम गर्ने विषयगत उद्देश्य सहित विपद् जोखिम न्यूनीकरण, वातावरण संरक्षण तथा जलवायु परिवर्तन अनुकूलनसम्बन्धी योजना तर्जुमा गरिएको छ ।

३.८.२ समस्या विश्लेषण

गाउँपालिका क्षेत्रमा सडक निर्माण गर्दा वातावरणीय पक्षलाई पर्याप्त ध्यान दिन नसकिएको, आवश्यक वातावरणीय सर्भेक्षण हुन नसकेको कारण सडक क्षेत्रमा पहिरो गई सडक अबरुद्ध हुने, तल्लो भेकमा खेतीपाती पुरीदिने, माथिल्लो क्षेत्रका जमिन पहिरोजाने जस्ता समस्याहरू छन् । विभिन्न खोलाहरूले गाउँपालिकाका सीमित उर्बर जमिनहरू नियमितरुपमा कटान गरिरहेको भए पनि जमिन कटानी नियन्त्रणका लागि ठोस काम हुन सकेको छैन । समुदायमा प्रकोप, संकटासन्नता तथा विपद् पूर्वतयारी सम्बन्धी चेतना कम भएको हुँदा विपद् उत्थानशीलताको अवस्थामा सुधार हुन सकेको छैन । नीजि घरहरूको निर्माणले तीव्रता नलिँदा ससाना छाप्रामा बस्नुपर्ने बाध्यता कायम छ, जसका कारण बच्चाबच्ची बूढाबुढी, बिरी, सुत्केरीलगायतलाई संरक्षणको खाँचो रहेको छ ।

३.८.३ पुनर्लाभका लागि आवश्यक कार्य

अल्प तथा मध्यम अवधिमा घर निर्माणको कार्यलाई गति दिई टुंग्याउनुपर्ने अवस्था रहेको छ । भूकम्प, पहिरोका यस क्षेत्रका प्रमुख प्रकोप रहिआएको सन्दर्भमा विपद् व्यवस्थापन योजना तर्जुमा गरी शीघ्र कार्यान्वयनमा ल्याउनुपर्ने देखिन्छ । दीर्घकालीन दृष्टिकोणले सिंगो गाउँपालिकाको संस्थागत, आर्थिक, प्राविधिक क्षमता विस्तार गरी विपद् उत्थानशील गाउँपालिका निर्माणको दिशामा अघि बढ्नुपर्ने देखिन्छ ।

३.८.४ क्रियाकलाप तथा बजेट अनुमान

यस क्षेत्रको विषयगत उद्देश्य र सो क्षेत्रका अपेक्षित प्रतिफल हासिल गर्न निम्नअनुसार क्रियाकलाप तथा बजेट प्रस्ताव गरिएको छ :

तालिका नं. १७: अपेक्षित प्रतिफल अनुसारको बजेट अनुमान

क्रिया कलाप	प्रतिफल हासिल गर्न पहिचान गरिएका मुख्य क्रियाकलापहरू	लक्ष्य		दर (रु हजारमा)	कुल बजेट (रु हजारमा)	कार्यान्वयन वर्ष		कार्यान्वयन गर्ने निकाय
		एकाइ	परिमाण			सुरु वर्ष	अन्तिम वर्ष	
विषयगत उद्देश्य २ : विपद् जोखिममा रहेका तथा पछाडि परेका समुदायलक्ष्यित लगानीमा वृद्धि र सामाजिक क्षमतामा अभिवृद्धि गरी संकटासन्नता तथा विपद्जन्य जोखिम कम गर्ने								
प्रतिफल २.१ : विद्यार्थी, जनप्रतिनिधी तथा समुदायको आफ्नो भौगोलिक क्षेत्रको प्रकोपहरु, संकटासन्नता तथा विपद् जोखिमसम्बन्धी चेतनामा अभिवृद्धि भई विपद् पूर्वतयारी भएको हुनेछ ।								
२.१.१	विपद् पूर्वतयारीसम्बन्धी चेतनामूलक कार्यक्रम (विपद् व्यवस्थापनसम्बन्धी कार्यदल गठन, चेतनामूलक सामग्रीहरु तथा विद्यालयमा बालक्लब गठन/परिचालन)	वटा	१	२५००	२५००	२०७४	२०७७	गाउँपालिका
२.१.२	आधारभूत खोज तथा उद्धार तालिम	संख्या	१	२००	२००	२०७५	२०७५	गाउँपालिका
२.१.३	आपत्कालीन व्यवस्थापनका लागि खुला मैदान निर्माण	संख्या	५	६००	३०००	२०७८	२०७८	गाउँपालिका
	कुल				५७००			

श्रोत: गाउँपालिका स्तरिय योजना तर्जुमा कार्यशाला गोष्ठी, २०७४

३.८.५ नीतिगत व्यवस्था

यस क्षेत्रका माथि उल्लिखित विषयगत उद्देश्यहरू हासिल गर्न प्रस्तावित कार्यक्रम बजेट पर्याप्त हुन नसक्ने भएकाले निम्नअनुसार नीतिहरू अवलम्बन गरिनेछ:

- पुनर्निर्माण, पुनर्लाभ तथा समग्र विकास कार्यमा विपद् जोखिम व्यवस्थापनको अवधारणलाई मूलप्रवाहीकरण गर्न जोड दिइनेछ ।
- नर्सरी, वृक्षारोपण तथा वन व्यवस्थापनमा थप सुधार गरी वातावरण संरक्षणको कार्यलाई प्रभावकारी बनाइनेछ ।
- गुम्बा, मन्दिरलगायतको सांस्कृतिक सम्पदाको पुनर्निर्माणमा निजी र सामुदायिक सहभागितालाई प्रश्रय दिइनेछ ।
- भूक्षय तथा जमिन कटान नियन्त्रणका लागि बायोइन्जिनियरिङजस्ता कम खर्चका, वातावरणमैत्री विधिहरूको प्रवर्द्धन गरिनेछ ।
- भौतिक पूर्वाधार (सडक, खानेपानी, सिंचाई, भवन निर्माण आदि) निर्माण सम्बन्धी योजना सञ्चालन गर्दा वातावरण संरक्षण तथा जोखिम न्यूनीकरणका लागि आवश्यक बजेट सम्वन्धित योजनाको लागतमै अनिवार्यरुपमा समावेश गर्ने नीति अबलम्बन गरिनेछ ।

- विपद् व्यवस्थापन योजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ तथा विपद् व्यवस्थापन कोष स्थापना र सञ्चालन गरी गाउँपालिकाको आकस्मिक प्रतिकार्य (emergency response) गर्ने क्षमता अभिवृद्धि गरिनेछ ।
- विपद् व्यवस्थापन क्षेत्रमा आवश्यक जनशक्तिको क्षमता विकास गरी स्थानीयस्तरमा विपद् प्रतिकार्यलाई प्रभावकारी बनाइनेछ

४.कार्यान्वयन योजना

यस अध्यायमा योजनाहरूको प्राथमिकीकरणको आधारमा कार्यान्वयन अवधि निर्धारण, वार्षिक रुपमा अनुमानित लगानीको पहिचान तथा योजना कार्यान्वयनमा लगानी गर्न सक्ने निकायहरूको तथा अनुमानित बजेट निर्धारण तथा योजना कार्यान्वयनकालागि नपुग श्रोत र सो पुरा गर्ने उपायहरू प्रस्तुत गरिएको छ ।

४.१ प्राथमिकीकरणका आधारहरू

पहिचान गरिएका भूकम्प पश्चात्को पुनर्निर्माण योजनाहरू तथा क्रियाकलापहरूलाई गाँउपालिकास्तरमा सञ्चालन गरेको कार्यशालामा सहभागितामुलक प्रकृया अवलम्वन गरी प्राथमिकीकरण गरिएको थियो । योजनाको अवधि ५ वर्षको भएकोले यसै प्राथमिकताको आधारमा योजनालाई वार्षिक रुपमा बाँडफाँड गरिएको छ । योजना प्राथमिकताका लागि निम्न आधारहरू उपलब्ध गराइएको थियो । समग्र योजनाको लक्ष्य ५ वर्षमा पुरा गर्ने भएता पनि आवासका योजनाहरू १ वर्षभित्र तथा शिक्षा तथा स्वास्थ्यसम्बन्धी योजनाहरू २ वर्ष भित्र सम्पन्न गर्ने रहेको छ । यसका अलावा योजना प्राथमिकीरणका लागि लिइएका आधारहरू निम्न अनुसार रहेका छन् ।

- अति विपन्न वर्ग तथा संकटासन्न समुदायलाई बढी समेट्ने योजना तथा कार्यक्रम
- कम लागतमा सम्पन्न हुने र तुलनात्मक रुपमा लाभांवितको संख्या बढी भएका अति महत्वपूर्ण संरचनाहरू
- उच्चस्तरको प्रविधिको कम आवश्यक पर्ने योजनाहरू
- छिटो सम्पन्न गर्न सकिने र प्रतिफल प्राप्त गर्न सकिने
- वैकल्पिक उपायहरू उपयोग गर्न कठिनाइ हुने योजनाहरू

४.२ योजना कार्यान्वयनका सरोकारपक्षहरू

योजनाको कार्यन्यवनकालागिगाउँपालिका मुख्य केन्द्र बिन्दुमा रहेको छ । यद्यपि गाँउपालिकाको प्राविधिक तथा आर्थिक क्षमता भन्दा बाहिरका योजनाहरू सञ्चालनकालागि अन्य सरकारी तथा गैर सरकारी निकायहरूलाई परिचालन गर्ने गरी योजना तर्जुमा गरिएको छ । यस योजना कार्यान्वयनकालागि स्थानीय जनताको सहभागितालाई महत्वपूर्ण पक्षको रुपमा लिईएको छ ।

भुकम्प पश्चालनको पुनर्निर्माणमा कार्यरत गैर सरकारी संस्थाहरूको सहयोग निरन्तर रहने अनुमान गरिएको छ । मध्यम र ठूला संरचनाहरूको पुनर्निर्माणमा विभिन्न सरकारी निकायहरू मूलतः शिक्षा, स्वास्थ्य, सिंचाई, स्थानीय पुर्वाधार, खानेपानी, पुरातत्व, आवास आदिले थप आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग उपलब्ध गराउने गरी योजना तर्जुमा गरिएको छ ।

यसका अतिरिक्त गाउँपालिकाका अन्य सरोकारपक्षहरू जस्तो राष्ट्रिय पुनर्निर्माण प्राधिकरण, निर्वाचित सांसदहरू, राजनीतिक दलहरू, निजी क्षेत्र, भुकम्प पश्चातको आपतकालिन राहत वितरण अभियानका क्रममा प्रमुख भुमिका खेल्ने राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गैह्र सरकारी संस्थाहरू पर्दछन् ।

तालिका नं. १८: बहुवर्षीय कार्यान्वयन योजना

प्रतिफल हासिल गर्न पहिचान गरिएका मुख्य क्रियाकलापहरू	लक्ष्य		दर	कार्यान्वयन वर्ष र बजेट					सम्भावित श्रोत		नपुग
	एकाइ	परिमाण	(रु हजारमा)	२०७४/७५	२०७५/७६	२०७६/७७	२०७७/७८	२०७८/७९	निकाय	रकम	
विषयगत उद्देश्य १ : गाउँपालिका क्षेत्रमा निजी घरहरूलाई भूकम्प प्रतिरोधी प्रविधिमा आधारित भई पुनर्निर्माण गर्ने तथा संकटासन्न बस्तीहरुलाई उपयुक्त स्थानमा स्थानान्तरण गर्ने											
प्रतिफल १.१ : २०७५ श्रावण मसान्तभित्र ऊर्जाको व्यवस्था सहित निजी भवनहरु भूकम्प प्रतिरोधी प्रविधि अपनाई पुनर्निर्माण सम्पन्न भएको हुनेछ ।											
पुनर्निर्माणको सामान ढुवानीको लागि सडक बिस्तार (कोखिम–पतिजो–नेञ्चो सडक)	कि.मि	४	२०००	४०००	४०००				गापा, दातृसंस्था	२६६६	५३३४
अनुगमन, निरीक्षण र प्राविधिक सहजीकरणका लागि प्राविधिक टोली थप (दुई वर्षका लागि)	जना	५	४०	६८०	६८०				गापा,	५४४	८१६
गाउँपालिका पदाधिकारीका लागि पुनर्निर्माणको कानुनी तथा प्राविधिक पक्षसम्बन्धी आधारभूत तालिम	पटक	१	२००	२००					गापा, दातृसंस्था	२००	०
कुल				४८८०	४६८०	०	०	०		३४१०	६१५०
प्रतिफल १.२ : पहिचान भएका संकटासन्न बस्तीहरु ५ वर्षभित्र सुरक्षित स्थानमा स्थानान्तरण भएका हुनेछन् ।											
जोखिमपूर्ण बस्तीका बासिन्दाहरुसँग एकीकृत बस्तीमा स्थानान्तरण गर्ने सम्बन्धमा अन्तरक्रिया गोष्ठी	वटा	२	५०	१००					गापा,	१००	०
जग्गा व्यवस्था/खरिद (७१ घरधुरी)	रोपनी	४०	३००	१२०००							१२०००
स्थानान्तरित बस्तीमा बाटो बिस्तार	कि.मि	४	२०००		८०००				गापा, दातृसंस्था	८०००	०
स्थानान्तरित बस्तीमा खानेपानी आयोजना निर्माण/विस्तार (७१ घरधुरी)	संख्या	७१	१०		१५००				गापा, दातृसंस्था	१५००	०
स्थानान्तरित बस्तीमा विद्युत् विस्तार	कि.मि	४	१२५०		५०००				गापा, दातृसंस्था	५०००	०
कुल				१२१००	१४५००	०	०	०		१४६००	१२०००
विषयगत उद्देश्य २ : विपद् जोखिममा रहेका तथा पछाडि परेका समुदायलक्ष्यित लगानीमा वृद्धि र सामाजिक क्षमतामा अभिवृद्धि गरी संकटासन्नता तथा विपद्जन्य जोखिम कम गर्ने											
प्रतिफल २.१: विद्यार्थी, जनप्रतिनिधी तथा समुदायको आफ्नो भौगोलिक क्षेत्रको प्रकोपहरु, संकटासन्नता तथा विपद् जोखिमसम्बन्धी चेतनामा अभिवृद्धि भई विपद् पूर्वतयारी भएको हुनेछ ।											
विपद् पूर्वतयारीसम्बन्धी चेतनामूलक कार्यक्रम	वटा	१०	६२५	६२५	६२५	६२५	६२५		संघसंस्था	२५००	०

प्रतिफल हासिल गर्न पहिचान गरिएका मुख्य क्रियाकलापहरू	लक्ष्य		दर (रु हजारमा)	कार्यान्वयन वर्ष र बजेट					सम्भावित श्रोत		नपुग
	एकाइ	परिमाण		२०७४/७५	२०७५/७६	२०७६/७७	२०७७/७८	२०७८/७९	निकाय	रकम	
(विपद् व्यवस्थापनसम्बन्धी कार्यदल गठन, चेतनामूलक सामग्रीहरु तथा विद्यालयमा बालक्लब गठन/परिचालन)											
आधारभूत खोज तथा उद्धार तालिम	संख्या	१	२००		२००				गाउँपालिका, संघसंस्था	२००	०
आपत्कालीन व्यवस्थापनका लागि खुला मैदान निर्माण	संख्या	५	६००			१८००	१२००				३०००
कुल				६२५	८२५	२४२५	१८२५	०		२७००	३०००
विषयगत उद्देश्य ३ : टुहुरा, एकल महिला, विपद् प्रभावितलगायत सबै संकटाभिमुख समुदाय तथा क्षेत्रहरूलाई मूलधारमा ल्याउन क्षमता विकासलगायतका क्रियाकलापमा हुने लगानीमा वृद्धि गरी उपरोक्त समुदाय र क्षेत्रको उत्थानशीलता वृद्धि गर्ने											
प्रतिफल ३.१ : एकल महिला, टुहुरा, अपांगलगायतका संकटासन्न समुदायको सामाजिक, आर्थिक र विपद्जन्य जोखिमको अवस्थामा सुरक्षा लागि सामुदायिक तथा गाउँपालिकास्तरमा सुरक्षा प्रबन्ध व्यवस्था भएको हुनेछ।											
वडास्तरीय आपतकालिन उद्धार सामग्री भण्डारण तथा व्यवस्थापन	सेट	५	१००		५००				संघसंस्था	५००	०
प्रमुख बस्तीहरुमा आपत्कालिन आश्रय स्थल	संख्या	४	२०००		४०००	४०००			गाउँपालिका, संघसंस्था	८०००	०
विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा	पटक	१	२००		२००				गाउँपालिका, संघसंस्था	२००	०
कुल				०	४७००	४०००	०	०		८७००	०
प्रतिफल ३.२ : पिछडिएका तथा सामाजिक भेदभावमा परेका समुदायको वृद्धिजीविकोपार्जनमा सुधार भएको हुनेछ।											
व्यवसायीक तरकारी खेती सम्बन्धी तालिम	संख्या	५	५०	२५०					गाउँपालिका, संघसंस्था	२५०	०
जडिबुटि उत्पादन तथा प्रशोधन सम्बन्धी तालिम	संख्या	२	२००		१२०	१६०	१२०				४००
चाउमीन उत्पादन सम्बन्धी तालिम	संख्या	१	२००		१००	१००					२००
बेकरी आइटम निर्माण सम्बन्धी तालिम	संख्या	१	२००		२००						२००
आलुको चिप्स बनाउने सम्बन्धी तालिम	संख्या	१	२००			२००			गाउँपालिका, संघसंस्था		२००

प्रतिफल हासिल गर्न पहिचान गरिएका मुख्य क्रियाकलापहरू	लक्ष्य		दर (रु हजारमा)	कार्यान्वयन वर्ष र बजेट					सम्भावित श्रोत		नपुग
	एकाइ	परिमाण		२०७४/७५	२०७५/७६	२०७६/७७	२०७७/७८	२०७८/७९	निकाय	रकम	
कुल				२५०	४२०	४६०	१२०	०		२५०	१०००
विषयगत क्षेत्र ४ : शिक्षा (पूर्वाधार)विषयगत उद्देश्य ४ : शिक्षा सेवा माथिको पहुँच पुनर्स्थापना तथा सुधार गर्ने र वातावरणीय उत्थानशीलता वृद्धि गर्ने											
अपेक्षित प्रतिफल ४.१ : भूकम्पबाट क्षति भएका सम्पूर्ण विद्यालयहरूको ५ वर्षभित्र भूकम्प प्रतिरोधी प्रविधि अनुसार पुनर्निर्माण सम्पन्न भएको हुनेछ।											
श्री टासी प्रा वि पुनर्निर्माण	कोठा	५	१५००	७५००					गापा, दातृसंस्था	७५००	०
श्री ज्योती प्रा वि पुनर्निर्माण	कोठा	६	१५००			९०००			दातृसंस्था	९०००	०
श्री सीङ्ला प्रा वि पुनर्निर्माण	कोठा	१६	१५००			२४०००			दातृसंस्था	२४०००	०
श्री नेरोकोमा प्रा वि पुनर्निर्माण	कोठा	५	१५००		७५००				दातृसंस्था	७५००	०
श्री कुन्दादेवी प्रा वि पुनर्निर्माण	कोठा	६	१५००				९०००		दातृसंस्था	९०००	०
श्री पवित्रा प्रा वि पुनर्निर्माण	कोठा	५	१५००			७५००			दातृसंस्था	७५००	०
श्री विन्दिदेवी नि मा वि पुनर्निर्माण	कोठा	९	१५००			१३५००			दातृसंस्था	१३५००	०
श्री झार्लाङ प्रा वि पुनर्निर्माण	कोठा	९	१५००			१३५००			दातृसंस्था	१३५००	०
श्री लेकाली प्रा वि पुनर्निर्माण	कोठा	३	१५००			४५००			दातृसंस्था	४५००	०
श्री भोक्तेनी प्रा वि पुनर्निर्माण	कोठा	९	१५००		१३५००				दातृसंस्था	१३५००	०
श्री गणेशकुण्ड उच्च मा वि पुनर्निर्माण	कोठा	९	१५००			१३५००			दातृसंस्था	१३५००	०
श्री चन्द्रादेवी प्रा वि पुनर्निर्माण	कोठा	२	१५००			३०००			दातृसंस्था	३०००	०
श्री सीङ्गाङ प्रा वि पुनर्निर्माण	कोठा	४	१५००				६०००		दातृसंस्था	६०००	०
श्री ल्याक्चेकुण्ड प्रा वि पुनर्निर्माण	कोठा	५	१५००			७५००			दातृसंस्था	७५००	०
श्री वृचेत उच्च मा वि पुनर्निर्माण	कोठा	१८	१५००	२७०००					दातृसंस्था	२७०००	०
श्री झार्लाङ उच्च मा वि पुनर्निर्माण	कोठा	९	१५००		१३५००				गापा, दातृसंस्था	१३५००	०
श्री गणेश हिमाल प्रा वि पुनर्निर्माण	कोठा	७	१५००	१०५००					दातृसंस्था	१०५००	०
श्री निमलच्यात प्रा वि पुनर्निर्माण	कोठा	१	१५००			१५००			दातृसंस्था	१५००	०
श्री रुद्रादेवी प्रा वि पुनर्निर्माण	कोठा	६	१५००			९०००			दातृसंस्था	९०००	०
श्री बछलादेवी उच्च मा वि पुनर्निर्माण	कोठा	१७	१५००			२५५००			दातृसंस्था	२५५००	०
श्री स्थानीयभूमी प्रा वि पुनर्निर्माण	कोठा	४	१५००				६०००		दातृसंस्था	६०००	०

प्रतिफल हासिल गर्न पहिचान गरिएका मुख्य क्रियाकलापहरू	लक्ष्य		दर (रु हजारमा)	कार्यान्वयन वर्ष र बजेट					सम्भावित श्रोत		नपुग
	एकाइ	परिमाण		२०७४/७५	२०७५/७६	२०७६/७७	२०७७/७८	२०७८/७९	निकाय	रकम	
श्री चन्द्रादेवी प्रा वि पुनर्निर्माण	कोठा	४	१५००				६०००		दातृसंस्था	६०००	०
श्री सत्यदेवी प्रा वि पुनर्निर्माण	कोठा	५	१५००			७५००			दातृसंस्था	७५००	०
श्री सीमलडाँडा प्रा वि पुनर्निर्माण	कोठा	४	१५००			६०००			दातृसंस्था	६०००	०
श्री नारायणदेवी प्रा वि पुनर्निर्माण	कोठा	६	१५००					९०००	दातृसंस्था	९०००	०
श्री कन्यादेवी प्रा वि पुनर्निर्माण	कोठा	६	१५००			९०००			दातृसंस्था	९०००	०
श्री अमरज्ययोती बालविकास केन्द्र पुनर्निर्माण	कोठा	२	१५००				३०००		दातृसंस्था	३०००	०
कुल				४५०००	३४५००	१५४५००	३००००	९०००		२७३०००	०
अपेक्षित प्रतिफल ४.२ : पुनर्निर्मित विद्यालयहरूमा बालमैत्री फर्निचर तथा शैक्षिक उपकरणहरूको व्यवस्था भई पठनपाठनको वातावरण पुनर्स्थापना र सुधार भएको हुनेछ।											
पुनर्निर्मित विद्यालयमा डेक्स बेन्च निर्माण	सेट	१७३०	१०	२७६८	२२४९	९८६१	१९०३	५१९	गाउँपालिका, संघसंस्था	१७३००	०
पुनर्निर्मित विद्यालयका लागि सेतोपाटी	सेट	१७३	१०	२७७	२२५	९८६	१९०	५२	गाउँपालिका, संघसंस्था	१७३०	०
पुनर्निर्मित विद्यालयका लागि सोलार	सेट	५	५०	४०	३३	१४३	२८	८			२५०
पुनर्निर्मित विद्यालयका लागि ओभरहेड प्रोजेक्टर	सेट	५	१०	८	७	२९	६	२			५०
पुनर्निर्मित विद्यालयका लागि कम्प्युटर	सेट	२५	८०	३२०	२६०	११४०	२२०	६०			२०००
कुल				३४१३	२७७३	१२१५८	२३४६	६४०		१९०३०	२३००
अपेक्षित प्रतिफल ४.३ : आगामी समयमा वि.सं. २०७२ को सरहको भूकम्प आउँदा शैक्षिक पूर्वाधारमा हुने क्षति सो समयमा भएको क्षतिको तुलनामा उल्लेख्य मात्रामा घटेको हुनेछ।											
विद्यालय व्यवस्थापन समिति र प्रअहरुका लागि भवन आचार संहिता सम्बन्धी अभिमूखीकरण	संख्या	३	१००		३००				गाउँपालिका, संघसंस्था	३००	०
विद्यालयमा भूकम्प सुरक्षा र पूर्वतयारी सम्बन्धी तालिम	संख्या	३	१००			३००			गाउँपालिका, संघसंस्था	३००	०
सबलीकरण र प्रबलीकरण सम्बन्धी तालिका (विद्यालय, व्य.स र प्र.अ)	संख्या	३	२००		६००						६००
आपतकालिन उद्धार सामग्री सेट	संख्या	२७	१००		१३५०	१३५०			गाउँपालिका, संघसंस्था	२७००	०
कुल				०	२२५०	१६५०	०	०		३३००	६००
विषयगत क्षेत्र ५ : स्वास्थ्य (पूर्वाधार)											

प्रतिफल हासिल गर्न पहिचान गरिएका मुख्य क्रियाकलापहरू	लक्ष्य		दर (रु हजारमा)	कार्यान्वयन वर्ष र बजेट					सम्भावित श्रोत		नपुग
	एकाइ	परिमाण		२०७४/७५	२०७५/७६	२०७६/७७	२०७७/७८	२०७८/७९	निकाय	रकम	
विषयगत उद्देश्य ५ : स्वास्थ्य सेवामाथिको पहुँच पुनर्स्थापना तथा सुधार गर्ने र वातावरणीय उत्थानशीलता वृद्धि गर्ने											
अपेक्षित प्रतिफल ५.१ : भूकम्पबाट क्षति भएका सम्पूर्ण स्वास्थ्य संस्थाका भवनहरूको ५ वर्षभित्र भूकम्प प्रतिरोधी प्रविधि अनुसार पुनर्निर्माण भएको हुनेछ।											
झार्लाङ-३ हेल्थपोस्टको निर्माण	संख्या	१	५००००	२५०००	२५०००				जिस्वाका, संघसंस्था	५००००	०
कुल				२५०००	२५०००	०	०	०		५००००	०
अपेक्षित प्रतिफल ५.२ : पुननिर्मित स्वास्थ्य संस्थाहरूमा आवश्यकीय साधन तथा उपकरणहरूको व्यवस्था भई स्वास्थ्य सेवा प्रवाहका लागि उपयुक्त वातावरण तयार भएको हुनेछ।											
स्वास्थ्य चौकीहरुका लागि आवश्यक फर्निचर (टेबल, कुर्सी, दराज, बेड)	सेट	३	५००		१५००				जिस्वाका, संघसंस्था	१५००	०
स्वास्थ्य चौकीहरुका लागि आवश्यक उपकरण	सेट	३	१०००		३०००				जिस्वाका, संघसंस्था	३०००	०
कुल				०	४५००	०	०	०		४५००	०
विषयगत क्षेत्र ६ : पूर्वाधार (सार्वजनिक भवन, सडक, पुल, पुरातात्विक सम्पदा आदि) विषयगत उद्देश्य ६ : सार्वजनिक पूर्वाधारमाथिको पहुँच पुनर्स्थापना तथा सुधार गर्ने र वातावरणीय उत्थानशीलता वृद्धि गर्ने											
अपेक्षित प्रतिफल ६.१ : भूकम्पले क्षति भएका सार्वजनिक भवन, सडक, पुल तथा पदमार्ग तथा झोलुंगे पुलहरुको पुनर्स्थापना भएका हुनेछन्।											
किन्ताङफेदी-बछला सडकको स्तर उन्नती	कि मि	८	२०००	८०००	८०००				गापा, प्राविधिक कार्यालय	२०००	१४०००
थक्बु-मानेटार सडकको स्तर उन्नती	कि मि	१०	२०००	१००००	१००००				गापा, प्राविधिक कार्यालय	२०००	१८०००
गैंसी-गोर्गाङ-वृचेत-कुरी-अक्थली-क्युङ सडक स्तर उन्नती	कि मि	७	२०००	७०००	७०००				गापा, दातृसंस्था	१४०००	०
चौकी-वृचेत सडकको स्तर उन्नती	कि मि	७	२०००	७०००	७०००						१४०००
चौकी-भोक्तेनी-सीङ्गङ सडकको स्तर उन्नती	कि मि	७	२०००	७०००	७०००						१४०००
डुण्डुरे-संयुङ,कोखीङ सडक निर्माण	कि मि	१०	२५०००			१२५०००	१२५०००				२५००००
अक्थली-छ्याजागाङ-झार्लाङ सडक निर्माण	कि मि	१२	२५०००			१५००००	१५००००				३०००००
अक्थली-क्युङ-गोर्गाङ सडक निर्माण	कि मि	१४	१०००			७०००	७०००				१४०००

प्रतिफल हासिल गर्न पहिचान गरिएका मुख्य क्रियाकलापहरू	लक्ष्य		दर (रु हजारमा)	कार्यान्वयन वर्ष र बजेट					सम्भावित श्रोत		नपुग
	एकाइ	परिमाण		२०७४/७५	२०७५/७६	२०७६/७७	२०७७/७८	२०७८/७९	निकाय	रकम	
डुण्डुरे-तातोपानी-नेप्रङचेत पदमार्गको स्तर उन्नती	कि मि	५	१०००	२५००	२५००						५०००
मोतीगफा-वृचेत् पदमार्गको स्तर उन्नती	कि मि	८	८००	३२००	३२००						६४००
कुरी-माझगाउँ पदमार्गको स्तर उन्नती	कि मि	४	७००	१४००	१४००						२८००
छपचेत-बोराङ पदमार्गको स्तर उन्नती	कि मि	६	८००	२४००	२४००						४८००
तेङचेत-सीङला मा वि सडक स्तरोन्नती	कि मि	४	७००	१४००	१४००				गापा, दातृसंस्था	२८००	०
छ्युदि-खीयुङ पदमार्गको स्तर उन्नती	कि मि	७	६००	२१००	२१००				गापा, दातृसंस्था	४२००	०
माथिल्लो लिस्ने खोला झोलङगे पुल	मि	६०	१७०	८५	८५				संघसंस्था, गापा	१७०	०
दार्खा खोला झोलङगे पुल	मि	६०	१७०	८५	८५				संघसंस्था, गापा	१७०	०
किन्ताङफेदी झोलङगे पुल	मि	७०	१७०	८५	८५				संघसंस्था, गापा	१७०	०
कुल				५२२५५	५२२५५	२८२०००	२८२०००	०	ए	२५५१०	६४३०००
अपेक्षित प्रतिफल ६.२ : भूकम्पबाट क्षति भएका सरकारी तथा सामुदायिक भवनहरू आगामी पाँच वर्षभित्र उचित स्थानमा पुनर्स्थापना भएका हुनेछन् ।											
गाँउपालिका भवन निर्माण	संख्या	१	६००००	३००००	३००००				संघसंस्था, गापा	६००००	०
वडा कार्यालय भवन निर्माण	संख्या	५	१००००	२५०००	२५०००				गापा, दातृसंस्था	५००००	
कुल				५५०००	५५०००	०	०	०	ए	११००००	०
अपेक्षित प्रतिफल ६.३ : भूकम्पबाट क्षति भएका पुराना तथा महत्वपूर्ण साँस्कृतिक महत्वका सम्पदाहरुको ५ वर्षभित्र सही तरिकाले पुनर्निर्माण भएको हुनेछ ।											
गीलिङजो गुम्बाको पुनर्निर्माण	संख्या	१	०	१००००					गाउँपालिका	५०००	५०००
गीलिङजो मानेको पुनर्निर्माण	संख्या	१	०		५००						५००
गीलिङजो पोखरी संरक्षण	संख्या	१	२०००		२०००						२०००
उर्गेन-टासी छोएलिङ गुम्बाको पुनर्निर्माण	संख्या	१	१००००		१००००						१००००
टासी-रेदुङ गुम्बाको पुनर्निर्माण	संख्या	१	१००			१००					१००

प्रतिफल हासिल गर्न पहिचान गरिएका मुख्य क्रियाकलापहरू	लक्ष्य		दर (रु हजारमा)	कार्यान्वयन वर्ष र बजेट					सम्भावित श्रोत		नपुग
	एकाइ	परिमाण		२०७४/७५	२०७५/७६	२०७६/७७	२०७७/७८	२०७८/७९	निकाय	रकम	
शिव मन्दिरको पुनर्निर्माण	संख्या	१	१०००				१०००				१०००
छङगाङ गुम्बाको पुनर्निर्माण	संख्या	१	१००००				१००००				१००००
कालिकादेवी र सत्यदेवीको मन्दिर पुनर्निर्माण	संख्या	२	७५००				१५००				१५००
कुल				१००००	१२५००	१००	१२५००	०		५०००	३०१००
विषयगत उद्देश्य ७ : खानेपानी तथा सरसफाइ सेवाहरूमाथिको पहुँच पुनर्स्थापना तथा सुधार गर्ने र वातावरणीय उत्थानशीलता वृद्धि गर्ने											
अपेक्षित प्रतिफल ७.१ : वि.सं. २०७२ को भूकम्पबाट पूर्ण क्षति भएका सबै खानेपानी आयोजनाका संरचनाहरू आ.व. २०७५/०७६ सम्म भूकम्प प्रतिरोधी हिसाबले पुनर्निर्माण सम्पन्न भई सुचारु भएको हुनेछ ।											
वङ्गु खानेपानी आयोजना (१३५ धारा) पुनर्निर्माण	स्कीम	१	३०००	३०००					गापा, संघसंस्था	३०००	०
उङ्गुलग्युङ खानेपानी आयोजना(११ धारा) पुनर्निर्माण	स्कीम	१	३०००					३०००			३०००
डेयुङ खानेपानी आयोजना (८ धारा) पुनर्निर्माण	स्कीम	१	२५००					२५००			२५००
फेन्स्योङ खानेपानी आयोजना (१० धारा) पुनर्निर्माण	स्कीम	१	३०००					३०००			३०००
संङयूङ खानेपानी आयोजना (१२ धारा) पुनर्निर्माण	स्कीम	१	२०००				२०००				२०००
कयुङ,थली,वन्तरङ गोरगङ खानेपानी आयोजना(७ धारा) पुनर्निर्माण	स्कीम	२	१५००			३०००					३०००
पतिचो खानेपानी पुनर्निर्माण	स्कीम	१	१५००	१५००					गापा, संघसंस्था	१५००	०
छप्चेत खानेपानी आयोजना(४ धारा)	स्कीम	१	५००		५००						५००
यिको लेमेन्चो खानेपानी आयोजना(५ धारा) पुनर्निर्माण	स्कीम	१	३५००				३५००				३५००
थोरग्यूङ खानेपानी आयोजना(१२ धारा) क पुनर्निर्माण	स्कीम	१	३००	३००					गापा, संघसंस्था	३००	०
थोरग्यूङ खानेपानी आयोजना(१०धारा) ख पुनर्निर्माण	स्कीम	१	२५००		२५००				गापा, संघसंस्था	२५००	०
थोरग्यूङ खानेपानी आयोजना(१० धारा) ग पुनर्निर्माण	स्कीम	१	२५००		२५००				गापा, संघसंस्था	२५००	०
ग्युङम्रङ खानेपानी आयोजना(१० धारा) पुनर्निर्माण	स्कीम	१	२०००		२०००						२०००

प्रतिफल हासिल गर्न पहिचान गरिएका मुख्य क्रियाकलापहरू	लक्ष्य		दर (रु हजारमा)	कार्यान्वयन वर्ष र बजेट					सम्भावित श्रोत		नपुग
	एकाइ	परिमाण		२०७४/७५	२०७५/७६	२०७६/७७	२०७७/७८	२०७८/७९	निकाय	रकम	
सिङगङ खानेपानी आयोजना (१० धारा) पुनर्निर्माण	स्कीम	१	२०००			२०००					२०००
दार्खा खोला खानेपानी आयोजना(१४ धारा) पुनर्निर्माण	स्कीम	१	२०००			२०००					२०००
दार्खा खोला रातमाटे खानेपानी आयोजना(१० धारा) पुनर्निर्माण	स्कीम	१	१०००			१०००					१०००
धार्ना खानेपानी आयोजना(१० धारा) पुनर्निर्माण	स्कीम	१	३०००			३०००					३०००
सङग्युङ भोक्टेनी सल्लेरी खानेपानी (१५ धारा) पुनर्निर्माण	स्कीम	१	१०००	१०००					गापा, संघसंस्था	१०००	०
धम्सा डिसोङ खानेपानी आयोजना (६ धारा) पुनर्निर्माण	स्कीम	१	१५००		१५००						१५००
छरछर खानेपानी (७ धारा) पुनर्निर्माण	स्कीम	१	३०००		३०००				गापा, संघसंस्था	३०००	०
दुङस्युङ खोला खानेपानी(२० धारा) पुनर्निर्माण	स्कीम	१	२०००		२०००						२०००
नौवी दुङसेल खानेपानी (७ धारा) पुनर्निर्माण	स्कीम	१	२०००			२०००					२०००
ओखर खोला खानेपानी (७ धारा) क पुनर्निर्माण	स्कीम	१	२०००	२०००					गापा, संघसंस्था	२०००	०
ओखर खोला खानेपानी (७ धारा) ख पुनर्निर्माण	स्कीम	१	२०००	२०००							२०००
सत्यदेवी वृहत खानेपानी मर्मत पुनर्निर्माण	स्कीम	१	५०००		५०००						५०००
माहुर खानेपानी निर्माण					१५००				गापा, संघसंस्था	१५००	०
उचेत खानेपानी मर्मत						१५०					१५०
रुम्टि बच्छला खानेपानी पुनर्निर्माण	स्कीम	१				५००					५००
राक्चोक खानेपानी मर्मत	स्कीम	१				१५०					१५०
कुल				९८००	२०५००	१३८००	५५००	८५००		१७३००	४०८००
अपेक्षित प्रतिफल ७.२ : आ.व. २०७४/७५ भित्र गाउँपालिका खुल्ला दिसामुक्त भई आगामी समयमा महामारीसम्बन्धी रोगहरु कम भएका हुनेछन् ।											
चर्पी निर्माणका लागि सहयोग	संख्या	७००	५	३५००					गापा, संघसंस्था	३५००	०

प्रतिफल हासिल गर्न पहिचान गरिएका मुख्य क्रियाकलापहरू	लक्ष्य		दर (रु हजारमा)	कार्यान्वयन वर्ष र बजेट					सम्भावित श्रोत		नपुग
	एकाइ	परिमाण		२०७४/७५	२०७५/७६	२०७६/७७	२०७७/७८	२०७८/७९	निकाय	रकम	
प्रमुख बस्तीहरुमा फोहोर संकलन, वर्गीकरण तथा व्यवस्थापन तालिम	संख्या	१०	५०		२५०	२५०			गापा, संघसंस्था	५००	०
पुननिर्मित खानेपानी आयोजनाहरुको खानेपानी सुरक्षा योजना तयारी	संख्या	२७	३०	१३८	२८४	१९४	७३	१२२			८१०
कुल				३६३८	५३४	४४४	७३	१२२	०	४०००	८१०
विषयगत क्षेत्र ८ : खाद्य, जीविकोपार्जन तथा सिंचाइ विषयगत उद्देश्य ८ : जीविकोपार्जन र आर्थिक अवसरहरूको पुनर्स्थापना र विकास गर्दै उत्पादनमूलक क्षेत्रहरूको पुन: स्थापना गर्ने											
अपेक्षित प्रतिफल ८.१ : कृषि तथा पशुपालनका क्षेत्रमा आधुनिक प्रविधिको विस्तार गरी भूकम्प प्रभावित परिवारहरूको आम्दानीमा वृद्धि भएको हुनेछ।											
उच्च मूल्यका कृषिबाली सम्बन्धमा भूकम्प प्रभावित कृषक समूहहरुसँग छलफल तथा कार्ययोजना तयारी	पटक	२	१५	३०					संघसंस्था	३०	०
उच्च मूल्यका कृषिबाली उत्पादक भूकम्प प्रभावित कृषक समूहहरुका तालिम	पटक	२	२५		५०				संघसंस्था	५०	०
केरा खेतीको बिस्तार (बिरुवा वितरण)	रोपनी	६०	५	३००					संघसंस्था	३००	०
अँलैची खेतीको बिस्तार (बिरुवा वितरण)	रोपनी	८०	१०	८००					गाउँपालिका	८००	०
कफी खेतीको बिस्तार	रोपनी	१००	२०		१०००	१०००			गाउँपालिका	२०००	०
आलु खेतीको बिस्तार बीउ बीजन वितरण	रोपनी	५०	१०				५००				५००
दाँते ओखर (विरुवा वितरण)	रोपनी	३०	३०		९००						९००
टिमुर (विरुवा वितरण)	रोपनी	४०	५		२००						२००
किवि(विरुवा वितरण)	रोपनी	६०	५०			३०००					३०००
आधुनिक पशुपालन सम्बन्धमा कृषक समूहहरुसँग छलफल तथा कार्ययोजना तयारी	पटक	२	१५	३०					संघसंस्था	३०	०
आधुनिक पशुपालन गर्ने कृषक समूहहरुका लागि आधारभूत तालिम	वटा	२	५०		१००				संघसंस्था	१००	०
उन्नत जातको बाखा पालन (प्रजनन बोका)	खोर	१५	२००				३०००				३०००
भैसी पालन(प्रजनन राँगा र गोठ निर्माण)	गोठ	१५	१५०		११२५	११२५					२२५०

प्रतिफल हासिल गर्न पहिचान गरिएका मुख्य क्रियाकलापहरू	लक्ष्य		दर (रु हजारमा)	कार्यान्वयन वर्ष र बजेट					सम्भावित श्रोत		नपुग
	एकाइ	परिमाण		२०७४/७५	२०७५/७६	२०७६/७७	२०७७/७८	२०७८/७९	निकाय	रकम	
बङगुर पालन (खोर निर्माण)	खोर	२५	१००		१२५०	१२५०			संघसंस्था	२५००	०
क्रियाशिल लधु उद्यमीहरुलाई सहयोग	जना	२५	१५०	१५००	१५००	७५०					३७५०
व्यवसायीक रेन्बो ट्राउट माछा पोखरीको पुनर्निर्माण	संख्या	१	२५०	२५०							२५०
कृषि उपज संकलन केन्द्र	संख्या	५	१००		३००	२००			गाउँपालिका	५००	०
नर्सरी स्थापना	संख्या	५	१०००	५०००							५०००
कृषि तथा पशु विमा प्रवर्द्धन	वडा	५	०	५००					संघसंस्था	५००	०
कुल				८४१०	६४२५	७३२५	३५००	०	ण	६८१०	१८८५०
अपेक्षित प्रतिफल ८.२ : भूकम्पबाट क्षति भएका सिंचाई आयोजनाहरूको ५ वर्षभित्र पुनर्निर्माण भई सञ्चालनमा आएका हुनेछन् ।											
वृचेत् खोला खनियाबास ५ सिंचाइको पुनर्निर्माण	कि मि	६	५००	१५००	१५००				गापा, संघसंस्था	३०००	०
मम्बल सिंचाइ आयोजना	कि मि	२०	५००			५०००	५०००		गापा, संघसंस्था	१००००	०
कुरी सिंचाइ आयोजना	कि मि	५	५००	२५००					गापा, संघसंस्था	२५००	०
फोङफोङ फिलिली दोङसीङ सिंचाइ आयोजना	कि मि	३	५००		१५००						१५००
कोम्बास्योङ परिबु सिंचाइ आयोजना	कि मि	३	४००			१२००					१२००
बृचेत् खोला (पिमामराङ खोला) ब्रोबु सिंचाइ आयोजना	कि मि	३	४००	१२००					गापा, संघसंस्था	१२००	०
कदम खोला राक्चोक आयोजना	कि मि	४	५००		२०००						२०००
संस्योङ भोक्तेनी सिंचाइ आयोजना	कि मि	५	५००				२५००				२५००
नेकङस्योङ सोम्रङ सिंचाइ	कि मि	३	५००		१५००				गाउँपालिका	१५००	०
सिङ्गङ सिंचाइ	कि मि	२	५००		१०००						१०००
याव्रङदेखि कुलकुल सिंचाइ	कि मि	५	५००	२५००					गाउँपालिका	२५००	०
कोम्बास्योङ (माहुर) सिंचाइ आयोजना	कि मि	१.५	५००	७५०					गाउँपालिका	७५०	०
कुल				८४५०	७५००	६२००	७५००	०		२१४५०	८२००
अपेक्षित प्रतिफल ८.३ : एकल महिला, विपन्न लगायत सबै भूकम्पबाट प्रभावित समुदायहरूका लागि सीपमूलक, स्वरोजगारमूलक तथा अन्य पूर्वाधार निर्माणजन्य कार्यक्रमबाट जीविकोपार्जन तथा आयआर्जनका अवसरहरूमा विविधकरण र आम्दानीमा वृद्धि भएको हुनेछ ।											

प्रतिफल हासिल गर्न पहिचान गरिएका मुख्य क्रियाकलापहरू	लक्ष्य		दर (रु हजारमा)	कार्यान्वयन वर्ष र बजेट					सम्भावित श्रोत		नपुग
	एकाइ	परिमाण		२०७४/७५	२०७५/७६	२०७६/७७	२०७७/७८	२०७८/७९	निकाय	रकम	
गोलभेडा खेतीको बिस्तार(टनेल निर्माण र बिरुवा वितरण)	रोपनी	२०	५०		५००	५००			गाउँपालिका	१०००	०
च्याउ बीउ बीजन वितरण	रोपनी	४	१००		२००	२००					४००
मौरी पालन(घार वितरण)	घार	१०००	३	३०००							३०००
कुखुरा पालन(खोर निर्माण)	खोर	२५	१००	१२५०	१२५०						२५००
धार्मिक पर्यटनमार्फत् भूकम्प प्रभावितको आम्दानी वृद्धि (क्यूँ-सिंगला-माने केबलटार)	सख्या	१	१५००००			४५०००	६००००	४५०००			१५००००
वडा नं. ३ र ४ को सिमाना दार्खा खोला हुँदै सिंचाइ आयोजना निर्माण	कि मि	३	१०००			३०००			गाउँपालिका	३०००	०
गोरगड-डन्ताङ-थली-क्यूङ-अक्थली-कुर-बृचेत-सत्यदेवी बृहद् सिंचाइ आयोजना सम्भाव्यता अध्ययन	पटक	१	५००		५००				गाउँपालिका	५००	०
कुल				४२५०	२४५०	४८७००	६००००	४५०००		४५००	१५५९००

श्रोत: गाउँपालिका स्तरिय योजना तर्जुमा कार्यशाला गोष्ठी, २०७४

४.३ अपुग श्रोत र परिपूर्तिको व्यवस्था

यस गाउँपालिकामा पुनर्निर्माणका लागि आगामी पाँच वर्षका अवधिमा कुल रु. एक अर्ब ४४ करोड ०१ लाख ७० हजार लगानी आवश्यक पर्ने अनुमान गरिएको छ भने पुनर्निर्माण तथा पुनस्थापनाको क्षेत्रमा हुनसक्ने लगानी रु. ४० करोड २१ लाख ०४ हजार अनुमान गरिएको छ। यस आधारमा गाउँपालिकाको पुनर्निर्माणमा कुल रु. ८८ करोड १९ लाख १० हजार अपुग हुने अनुमान गरिएको छ। यो अपुग श्रोत पूर्तिका लागि निम्नअनुसारको व्यवस्था प्रस्ताव गरिएको छ :

- पुनर्निर्माणको लागि ठूलो राशि आवश्यक पर्ने आयोजनाका लागि प्राविधिक अध्ययन गराई पुनर्निर्माण प्राधिकरण र सम्बन्धित सरकारी निकायमा प्रस्ताव पठाई स्वीकृत गराउन पहल गर्ने ।
- विद्यालय पुनर्निर्माणका लागि विभिन्न गैससहरू समक्ष प्रस्ताव गरी थप सहयोग माग गर्ने ।
- गाँउपालिकाको राजश्व परिचालन क्षमता विस्तार गर्ने तथा स्थानीय श्रम, श्रोत र साधन परिचालन तथा जनसहभागिता वृद्धि गर्ने ।
- मन्दिर, गुम्बालगायत सांस्कृतिक सम्पदाको पुनर्निर्माणमा नीति क्षेत्र र समुदायको सहभागिता वृद्धि गर्ने ।
- पुरातात्विक सम्पदाको पुनर्निर्माणमा पुरातत्व विभागसँगको सम्पर्क, सम्बन्ध र समन्वय विस्तार गर्ने ।

५. अनुगमन तथा मूल्याङ्कन

५.१ अनुगमन तथा मूल्याङ्कन संरचना

योजनाको अनुगमनलाई नियमित कार्यक्रमका रुपमा स्थापित गरी यस क्रममा स्थानीय तहदेखि राष्ट्रियस्तरसम्मका विभिन्न तहका सरोकारवालाहरू र तेस्रो पक्ष समेतको सहभागिता गरिनेछ। यस अन्तर्गत अनुसार पटके तथा नियमित अनुगमन, वार्षिक समीक्षा, मध्यावधि तथा अन्तिम मूल्यांकन गरिनेछ। योजनाको अनुगमन तथा मूल्यांकन प्रयोजनकालागि देहायका संरचना प्रस्ताव गरिएको छ।

- **सम्बन्धित निकाय तथा परियोजना :** योजनाका कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्ने निकाय वा संस्थाले हरेक कार्यक्रम, क्रियाकलाप कार्यान्वयन गर्ने विभिन्न चरणमा स्थलगत भ्रमण, अवलोकन, अन्तर्वार्ताका माध्यमबाट नियमित रुपमा सुपरिवेक्षण तथा अनुगमन गर्नेछन्।
- **सुपरिवेक्षण तथा अनुगमन समिति :** गाँउपालिका तहमा गठन हुने सुपरीवेक्षण तथा अनुगमन समितिको कार्यक्षेत्र भित्र यो योजनालाई पनि राखिने छ। योजनाको अनुगमनको क्रममा योजना तर्जुमा गर्दा अनुमान गरिएका श्रोत साधनहरूको परिचालन लक्ष्य अनुरुप भए नभएको, आयोजनाको कार्यान्वयन तालिका अनुसार भए नभएको यकिन गरी आयोजनाहरूलाई अपेक्षित गति र दिशा प्रदान गर्न यस समितिलाई सक्रिय तुल्याइने छ।
- **संयुक्त अनुगमन समिति :** भुकम्प पश्चातको पुनर्निर्माण कार्यमा सम्लग्न स्थानीय, जिल्ला तथा केन्द्रीय तहका सरोकारवालाहरू रहेको संयुक्त अनुगमन समिति गठन गरिनेछ। उक्त संयुक्त अनुगमन समितिमा गाँउपालिका, जिल्ला स्थित निकायहरू, राष्ट्रिय पुनर्निर्माण प्राधिकरण अन्तरर्गतका कार्यालयहरू, कार्यरत राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गैरसरकारी संस्थाहरू, लाभान्वित वर्गका प्रतिनिधिहरू, निजी क्षेत्रका प्रतिनिधिहरू, पत्रकार आदिको प्रतिनिधि समेतको प्रतिनिधित्व हुने व्यवस्था गरिनेछ।

५.२ अनुगमन प्रक्रिया

भुकम्प पश्चातको पुनर्निर्माण योजनाको पटके तथा नियमित अनुगमन, वार्षिक समीक्षा, मध्यावधी तथा अन्तिम मूल्याङ्कन गरिनेछ। पटके तथा नियमित अनुगमन र वार्षिक समिक्षा निम्न अनुसार गरिनेछ।

- **पटके तथा नियमित अनुगमन :** योजना सञ्चालन गर्ने निकायले स्थानीय स्थलमा नै गई वा सूचना संकलन गरी योजनाको पटके तथा नियमित अनुगमन गर्नेछ। यस्तो अनुगमन गर्दा लक्ष, गुणस्तर, सहभागिता, श्रोतको उपयोग, समय तालिका जस्ता पक्षमा सुपरिवेक्षण तथा अनुगमन गरिनेछ।
- **वार्षिक अनुगमन तथा समिक्षा :** स्थानीय तहमा गठन भएको सुपरिवेक्षण तथा अनुगमन समितिले वार्षिक रुपमा योजनाको अनुगमन गर्नेछ। सो अनुगमन प्रतिवेदनको आधारमा संयुक्त अनुगमन समितिले योजनाको वार्षिक समिक्षा गर्नेछ। समिक्षामा योजना अनुसार वार्षिक योजना तथा बजेट तर्जुमा भए नभएको, स्विकृत योजना तथा बजेट र कार्ययोजना अनुसार कार्यक्रम सञ्चालन भए नभएको, योजनामा तोकिएको विधी तथा प्रक्रिया पुरा भए नभएको, आयोजना तथा कार्यक्रमबाट नतिजा तथा उपलब्धी हासिल भए नभएको जस्ता हुनसक्ने छन्।

५.३ मध्यावधि मूल्याङ्कन

आवधिक योजनामा निर्धारित लक्ष्य तथा उद्देश्य आधारमा आ.व २०७६/७७ मा यसको मध्यावधि मूल्यांकन हुनेछ। मध्यावधि मूल्याङ्कन वार्षिक समीक्षा प्रतिवेदन तथा सूचनाको आधारमा सहभागितामूलक प्रक्रियाबाट गरिनेछ। मूल्याङ्कनमा संयुक्त अनुगमन समितिको प्रमुख भूमिका हुनेछ। मूल्याङ्कनको सहजीकरण योजना तर्जुमा तथा अनुगमनमा सम्बन्धी दखल भएका र अनुभवी पेशाविद्को समूह संलग्न हुनेछन्।

५.४ अन्तिम मूल्याङ्कन

योजनाको समयावधि समाप्त भएपछि योजनाको समष्टिगत लक्ष्य, उद्देश्य तथा उपलब्धीहरू हासिल भए/नभएको मापन तथा लेखाजोखा गरिनेछ। योजना तर्जुमा, अनुगमन तथा मूल्याङ्कनमा दखल भएका तेश्रो पक्षका अनुभवी पेशाविद/हरूको संलग्नता र सहजीकरणमा अन्तिम मूल्याङ्कन गरिनेछ। यस प्रकार गरिएको अन्तिम मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन सार्वजनिक गरिनेछ।

५.५ समन्वय

योजना कार्यान्वयनकालागि सरोकारपक्षहरूको सहभागितामा सञ्चालन गरिनेछ। यसकालागि निम्न उपायहरू अवलम्वन गरिनेछ।

- **वार्षिक बजेट तथा योजना तर्जुमाको क्रममा समन्वय :** गाँउपालिकाको वार्षिक योजना तर्जुमाको क्रममा गाँउपालिकामा कार्यरत सरकारी निकाय तथा संघसंस्थाहरूसँग समन्वय गरी नछुट्ने वा दोहोरो नहुने गरी योजना तर्जुमा गरिनेछ।
- **गाउँपालिकाको प्राविधिक तथा आर्थिक क्षमताभन्दा बाहिरका योजना कार्यान्वयन :** गाँउपालिकाको प्राविधिक तथा आर्थिक क्षमताभन्दा बाहिरका योजनाहरू कार्यान्वयनकालागि सम्बन्धित निकाय समक्ष कार्यान्वयनमा सहयोग गर्नकालागि गाँउपालिकाबाट अनुरोध गरिनेछ। अनुरोध गरिएका योजनाहरू कार्यान्वयनकालागि सम्बन्धित निकाय समक्ष नियमिति रुपमा सम्पर्क गरिनेछ।
- **प्राविधिक तथा विषेशज्ञ सहयोग :** क्षेत्रगत योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयनमा विषेशज्ञता हासिल गरेका संघसंस्थाहरूको पहिचान गरी प्रविधीक तथा विषेशज्ञ सेवा प्राप्त गर्नकालागि आवश्यक समन्वय गरिनेछ।
- **योजना कार्यान्वयनमा समन्वय :** गाँउपालिका भित्र विभिन्न निकायहरूले सञ्चालन गरिएका कार्यमा समन्वय गरी दोहोरोपना हुनसक्ने सम्भावनालाई हटाइने छ। योजना कार्यान्वयनकालागि स्थान तथा समुदाय छनोटमा गाँउपालिकाको नेतृत्वदायी भूमिका कायम गरिनेछ।

अनुसूची

अनुसुची २: पुनर्निर्माण तथा पुनर्लाभ स्थिति विश्लेषण प्रतिवेदनमा छलफल एवं अभिमुखीकरण कार्यक्रमको उपस्थिति

मिति : २०७४ साल असोज २६ गते

क.स	पदाधिकारीहरु	पद	संस्था
१	श्री रण बहादुर तामाङ	अध्यक्ष	खनियाबास गाउँपालिका
२	श्री योमाया तामाङ	उपाध्यक्ष	खनियाबास गाउँपालिका
३	श्री दिपेश बिडारी	कार्यकारी प्रमुख	खनियाबास गाउँपालिका
४	श्री बुद्धि तामाङ	वडाध्यक्ष	खनियाबास गाउँपालिका
५	श्री बुधराम तामाङ	वडाध्यक्ष	खनियाबास गाउँपालिका
६	श्री लिलामान तामाङ	कार्यालय सहायक	खनियाबास गाउँपालिका
७	श्री प्रेम बहादुर तामाङ	कार्यालय सहायक	खनियाबास गाउँपालिका
८	श्री दिपक परियार	कार्यपालिकासदस्य	खनियाबास गाउँपालिका
९	श्री बुद्धि बहादुर तामाङ	कार्यपालिकासदस्य	खनियाबास गाउँपालिका
१०	श्री नरबहादुर घले	कार्यपालिकासदस्य	खनियाबास गाउँपालिका
११	श्री आइत बहादुर तामाङ	स्वास्थ्य संयोजक	खनियाबास गाउँपालिका
१२	श्री टेक बहादुर बास्तोला	कृषि संयोजक	खनियाबास गाउँपालिका
१३	श्री राकेश कुमार राउत	लेखा संयोजक	खनियाबास गाउँपालिका
१४	श्री सरिता राई	लैङ्किक अधिकृति	खनियाबास गाउँपालिका
१५	श्री गोपाल गंगा के.सी	सामुदायीक प्राविधिक	खनियाबास गाउँपालिका
१६	श्री सुरेश मगर	सामुदायीक प्राविधिक	फोकस नेपाल
१७	श्री ईश्वर घिमिरे	सव–इन्जिनियर	फोकस नेपाल
१८	श्री उषा बिडारी	लैङ्किक सहायक	एक्सन नेपाल
१९	श्री जलन्धर प्रसाद कुशवाहा	प्र.स.नि दार्खा	खनियाबास गाउँपालिका
२०	श्री राम बहादुर तामाङ	कार्यालय सहयोगी	खनियाबास गाउँपालिका
२१	श्री वसन्त प्रसाद भट्टराई	योजना तर्जुमा बिज्ञ	PERP, ICF
२२	श्री नवीन कुमार यादव	स्थानिय सहजकर्ता	PERP, ICF

अनुसुची ३: योजना तर्जुमा निर्देशक समिति तथा विषयगत समितिहरू

योजना तर्जुमा निर्देशक समिति				
क.स	**निर्देशक समिति**	**पदाधिकारीहरु**	**पद**	**संस्था**
१	संयोजक	श्री रण बहादुर तामाङ	अध्यक्ष	खनियाबास गाउँपालिका
२	उपसंयोजक	श्री योमाया तामाङ	उपाध्यक्ष	खनियाबास गाउँपालिका
३	सदस्य	श्री दिपेश बिडारी	कार्यकारी प्रमुख	खनियाबास गाउँपालिका
४	सदस्य	श्री बुद्धि तामाङ	वडाध्यक्ष - १	खनियाबास गाउँपालिका
५	सदस्य	श्री टेक बहादुर तामाङ	वडाध्यक्ष - २	खनियाबास गाउँपालिका
६	सदस्य	श्री हरिलाल तामाङ	वडाध्यक्ष- ३	खनियाबास गाउँपालिका
७	सदस्य	श्री हरि सिं गुरुङ	वडाध्यक्ष - ४	खनियाबास गाउँपालिका
८	सदस्य	श्री बुधराम तामाङ	वडाध्यक्ष - ५	खनियाबास गाउँपालिका
९	सदस्य	श्री गांगमाया तामाङ	का.सदस्य	खनियाबास गाउँपालिका
१०	सदस्य	श्री सुनमाया तामाङ	का.सदस्य	खनियाबास गाउँपालिका
११	सदस्य	श्री रनमाया तामाङ	का.सदस्य	खनियाबास गाउँपालिका
१२	सदस्य	श्री थर्मेन तामाङ	का.सदस्य	खनियाबास गाउँपालिका
१३	सदस्य	श्री नरबहादुर घले	का.सदस्य	खनियाबास गाउँपालिका
१४	सदस्य	श्री दिपक परियार	का.सदस्य	खनियाबास गाउँपालिका
समिति १. आवास, विपद् व्यवस्थापन तथा सुरक्षा				
१	संयोजक	श्री बुद्धि तामाङ	वडाध्यक्ष - १	खनियाबास गाउँपालिका
२	सदस्य	श्री प्रकाश तामाङ	सदस्य	खनियाबास गाउँपालिका
३	सदस्य	श्री सन्तु कुमारी गुरुङ	सदस्य	खनियाबास गाउँपालिका
४	सदस्य	श्री मनोज शार्मा चापागाई	इन्जिनियर	एनसेट नेपाल
५	सदस्य	श्री सुक बहादुर तामाङ	सदस्य	खनियाबास गाउँपालिका
६	सदस्य	कुमारी तामाङ	सदस्य	खनियाबास गाउँपालिका
समिति २. शिक्षा, स्वास्थ्य तथा पूर्वाधार				
१	संयोजक	श्री बुधराम तामाङ	वडा अध्यक्ष-५	खनियाबास गाउँपालिका
२	सदस्य	श्री नरबहादुर घले	कार्यापालिका सदस्य	खनियाबास गाउँपालिका
३	सदस्य	श्री सुर्य बहादुर तामाङ	सदस्य	खनियाबास गाउँपालिका
४	सदस्य	श्री गांगामाया तामाङ	महिला सदस्य	खनियाबास गाउँपालिका
५	सदस्य	श्री उर्गेनवती तामाङ	महिला सदस्य	खनियाबास गाउँपालिका
६	सदस्य	श्री आइत बहादुर तामाङ	स्वास्थ्य संयोजक	खनियाबास गाउँपालिका
७	सदस्य	श्री राज कुमार तिमलसना	सदस्य	खनियाबास गाउँपालिका
८	सदस्य	श्री दिपक परियार	कार्यापालिका सदस्य	खनियाबास गाउँपालिका
समिति ३. खानेपानी तथा जीविकोपार्जन				
१	संयोजक	श्री हरिलाल तामाङ	वडा अध्यक्ष-३	खनियाबास गाउँपालिका
२	सदस्य	श्री टेक बहादुर तामाङ	वडा अध्यक्ष २	खनियाबास गाउँपालिका
३	सदस्य	श्री हरि सिह गुरुङ	वडा अध्यक्ष ४	खनियाबास गाउँपालिका
४	सदस्य	श्री राजेन्द्र पौडेल	पशु सेवा केन्द्र	खनियाबास गाउँपालिका
५	सदस्य	श्री टेक बहादुर बास्तोला	कृषि संयोजक	खनियाबास गाउँपालिका
६	सदस्य	श्री राकेश कुमार राउत	लेखा संयोजक	खनियाबास गाउँपालिका
७	सदस्य	श्री सरिता तामाङ	सदस्य	खनियाबास गाउँपालिका

अनुसुची ४ दीर्घकालिन सोच निर्माण कार्यक्रम कार्यशालाका सहभागीहरु

मिति : २०७४ साल असोज २७ गते

क.स	पदाधिकारीहरु	पद	संस्था
१	श्री रण बहादुर तामाङ	अध्यक्ष	खनियाबास गाउँपालिका
२	श्री योमाया तामाङ	उपाध्यक्ष	खनियाबास गाउँपालिका
३	श्री दिपेश बिडारी	कार्यकारी प्रमुख	खनियाबास गाउँपालिका
४	श्री बुद्धि तामाङ	वडाध्यक्ष	खनियाबास गाउँपालिका
५	श्री हरिलाल तामाङ	वडाध्यक्ष	खनियाबास गाउँपालिका
६	श्री बुधराम तामाङ	वडाध्यक्ष	खनियाबास गाउँपालिका
७	श्री उगनेवती तामाङ	जिल्ला समन्यय समिति सदस्य	खनियाबास गाउँपालिका
८	श्री दिपक परियार	का.सदस्य	खनियाबास गाउँपालिका
९	श्री देव बहादर तामाङ	पार्टी कमीटी अध्ययक्ष	खनियाबास गाउँपालिका
१०	श्री सुनमाया तामाङ	वडा सदस्य २	खनियाबास गाउँपालिका
११	श्री रणमाया गुरुङ	महिला सदस्य	खनियाबास गाउँपालिका
१२	श्री मनोज शार्मा चापागाई	इन्जिनियर	खनियाबास गाउँपालिका
१३	श्री जलन्धर प्रसाद कुशवाहा	ई.प्र.का.दार्खा	खनियाबास गाउँपालिका
१४	श्री आइत बहादुर तामाङ	स्वास्थ्य संयोजक	खनियाबास गाउँपालिका
१५	श्री राकेश कुमार राउत	लेखा संयोजक	खनियाबास गाउँपालिका
१६	श्री राजेन्द्र पैडेल	पशु संयोजक	खनियाबास गाउँपालिका
१७	श्री टेक प्रसाद वास्तोला	कृषि संयोजक	खनियाबास गाउँपालिका
१८	श्री प्रेम बहादुर तामाङ	कार्यालय सहायक	खनियाबास गाउँपालिका
१९	श्री लिलामान तामाङ	कार्यालय सहायक	खनियाबास गाउँपालिका
२०	श्री सुरेश गिदेल मगर	सामुदायीक प्रमुख	खनियाबास गाउँपालिका
२१	श्री गोपाल गांगा के.सी	अनुसन्धान सहायक	खनियाबास गाउँपालिका
२२	श्री इश्वर घिमिरे	सव इन्जिनियर	खनियाबास गाउँपालिका
२३	श्री राम बहादुर तामाङ	कार्यालय सहयोगी	खनियाबास गाउँपालिका
२४	श्री जैन प्रकाश चौधरी	अ.स.ई	खनियाबास गाउँपालिका
२५	श्री मिन बहादुर खडायत	अ.स.ई	खनियाबास गाउँपालिका
२६	श्री विशस खरेल	इन्जिनियर	खनियाबास गाउँपालिका
२७	श्री अनु खडका	विपद वेवस्थापन अधिकृत	खनियाबास गाउँपालिका
२८	श्री तिलक थापा मगर	जनप्रतिनिधी	खनियाबास गाउँपालिका
२९	श्री कुमारी तामाङ	महिला प्रतिनिधी	खनियाबास गाउँपालिका
३०	श्री नर बहादुर घले	जनप्रतिनिधी	खनियाबास गाउँपालिका
३१	श्री मञ्जु तामाङ	शान्ति नेपाल, प्रतिनिधी	खनियाबास गाउँपालिका
३२	श्री वसन्त प्रसाद भट्टराई	योजनातर्जुमा विज्ञ	PERP, ICF
३३	श्री नवीन कुमार यादव	स्थानीय सहजकर्ता	PERP, ICF

अनुसुची ५ *भूकम्प पश्चातको पुनर्निर्माण तथा पुनर्लाभ योजनाको आवास, विपद व्यवस्थापन, वातावरण तथा जलवायु परिवर्तन कार्यशाला गोष्ठीको उपस्थिति*

(स्थानः गाउँपालिका भवन, मिति : २०७४ साल कात्तिक १३ गते)

क.स	पदाधिकारीहरु	पद	संस्था
१	श्री बुद्धि तामाङ	संयोजक	खनियाबास गाउँपालिका
२	श्री रण बहादुर तामाङ	प्रमुख अतिथि	खनियाबास गाउँपालिका
३	श्री टेक बहादुर तामाङ	सदस्य	खनियाबास गाउँपालिका
४	श्री हरि लाल तामाङ	सदस्य	खनियाबास गाउँपालिका
५	श्री हरि सिहं गुरुङ	सदस्य	खनियाबास गाउँपालिका
६	श्री बुधराम तामाङ	सदस्य	खनियाबास गाउँपालिका
७	श्री प्रेम बहादुर तामाङ	सदस्य	खनियाबास गाउँपालिका
८	श्री मनोज शार्मा चापागाई	सदस्य	खनियाबास गाउँपालिका
९	श्री गणेशमान तामाङ	सदस्य	खनियाबास गाउँपालिका
१०	श्री आयुश पाखिन	सदस्य	खनियाबास गाउँपालिका
११	श्री अनिता गुरुङ	सदस्य	खनियाबास गाउँपालिका
१२	श्री सुर्य बहादुर तामाङ	सदस्य	खनियाबास गाउँपालिका
१३	श्री आइत बहादुर तामाङ	सदस्य	खनियाबास गाउँपालिका
१४	श्री जलन्धर प्रसाद कुशवाहा	सदस्य	खनियाबास गाउँपालिका
१५	श्री प्रतिमा तामाङ	सदस्य	खनियाबास गाउँपालिका
१६	श्री मिना विक	सदस्य	खनियाबास गाउँपालिका
१७	श्री बाटुली विक	सदस्य	खनियाबास गाउँपालिका
१८	श्री वसन्त भट्टराई	योजनातर्जुमा विज्ञ	PERP, ICF
१९	श्री नवीन कुमार यादव	स्थानीय सहजकर्ता	PERP, ICF

अनुसूची ६: भूकम्प पश्चात्को पुनर्निर्माण तथा पुनर्लाभ योजनाको शिक्षा, स्वास्थ्य, भौतिक पूर्वाधार विषयगत समितिको कार्यशाला गोष्ठीको उपस्थिति

(स्थानः गाउँपालिका कार्यालय, मिति : २०७४ सालकात्तिक १३ गते)

क.स	पदाधिकारीहरु	पद	संस्था
१	श्री बुधराम तामाङ	संयोजक	खनियाबास गाउँपालिका
२	श्री रण बहादुर तामाङ	प्रमुख अतिथि	खनियाबास गाउँपालिका
३	श्री टेक बहादुर तामाङ	सदस्य	खनियाबास गाउँपालिका
४	श्री हरि लाल तामाङ	सदस्य	खनियाबास गाउँपालिका
५	श्री हरि सिहं गुरुङ	सदस्य	खनियाबास गाउँपालिका
६	श्री बुद्धि तामाङ	सदस्य	खनियाबास गाउँपालिका
७	श्री प्रेम बहादुर तामाङ	सदस्य	खनियाबास गाउँपालिका
८	श्री मनोज शार्मा चापागाई	सदस्य	खनियाबास गाउँपालिका
९	श्री गणेशमान तामाङ	सदस्य	खनियाबास गाउँपालिका
१०	श्री आयुश पाखिन	सदस्य	खनियाबास गाउँपालिका
११	श्री अनिता गुरुङ	सदस्य	खनियाबास गाउँपालिका
१२	श्री सुर्य बहादुर तामाङ	सदस्य	खनियाबास गाउँपालिका
१३	श्री आइत बहादुर तामाङ	सदस्य	खनियाबास गाउँपालिका
१४	श्री जलन्धर प्रसाद कुशवाहा	सदस्य	खनियाबास गाउँपालिका
१५	श्री प्रतिमा तामाङ	सदस्य	खनियाबास गाउँपालिका
१६	श्री मिना विक	सदस्य	खनियाबास गाउँपालिका
१७	श्री बाटुली विक	सदस्य	खनियाबास गाउँपालिका
१८	श्री वसन्त भट्टराई	योजनातर्जुमा विज्ञ	PERP, ICF
१९	श्री नवीन कुमार यादव	स्थानीय सहजकर्ता	PERP, ICF

अनुसूची ७ : भूकम्प पश्चात्को पुनर्निर्माण तथा पुनर्लाभ योजनाको खानेपानी तथा जीविकोपार्जन विषयगत समितिको कार्यशाला गोष्ठीको उपस्थिति

(स्थान: गाउँपालिका कार्यालय, मिति : २०७४ साल कात्तिक १४ गते)

क.स	पदाधिकारीहरु	पद	संस्था
१	श्री हरिलाल तामाङ	संयोजक	खनियाबास गाउँपालिका
२	श्री रण बहादुर तामाङ	प्रमुख अतिथि	खनियाबास गाउँपालिका
३	श्री योमाया तामाङ	सदस्य	खनियाबास गाउँपालिका
४	श्री बुद्धि तामाङ	सदस्य	खनियाबास गाउँपालिका
५	श्री बुधराम तामाङ	सदस्य	खनियाबास गाउँपालिका
६	श्री प्रेम बहादुर तामाङ	सदस्य	खनियाबास गाउँपालिका
७	श्री उगनेवती तामाङ	सदस्य	खनियाबास गाउँपालिका
८	श्री दिपक परियार	सदस्य	खनियाबास गाउँपालिका
९	श्री मनोज शार्मा चापागाई	सदस्य	खनियाबास गाउँपालिका
१०	श्री चेन्चावती तामाङ	सदस्य	खनियाबास गाउँपालिका
११	श्री सन्त बहादुर तामाङ	सदस्य	खनियाबास गाउँपालिका
१२	श्री अनिता गुरुङ	सदस्य	खनियाबास गाउँपालिका
१३	श्री जलन्धर प्रसाद कुशवाहा	सदस्य	खनियाबास गाउँपालिका
१४	श्री आइत बहादुर तामाङ	सदस्य	खनियाबास गाउँपालिका
१५	श्री अमिर रिजाल	सदस्य	खनियाबास गाउँपालिका
१६	श्री राजेन्द्र पैडेल	सदस्य	खनियाबास गाउँपालिका
१७	श्री पूर्णध्वज श्रेष्ठ	सदस्य	खनियाबास गाउँपालिका
१८	श्री ईश्वर पुडासैनी	सदस्य	खनियाबास गाउँपालिका
१९	श्री पदम सिंह ठगुन्ना	सदस्य	खनियाबास गाउँपालिका
२०	श्री उमेश पराजुली	सदस्य	खनियाबास गाउँपालिका
२१	श्री सिमन होर्ज	सदस्य	खनियाबास गाउँपालिका
२२	श्री लियोनाड टेड	सदस्य	खनियाबास गाउँपालिका
२३	श्री सुनमाया तामाङ	सदस्य	खनियाबास गाउँपालिका
२४	श्री मिना तामाङ	सदस्य	खनियाबास गाउँपालिका
२५	श्री सिता तामाङ	सदस्य	खनियाबास गाउँपालिका
२६	श्री सुकमाया तामाङ	सदस्य	खनियाबास गाउँपालिका
२७	श्री माया विक	सदस्य	खनियाबास गाउँपालिका
२८	श्री रणमाया गुरुङ	सदस्य	खनियाबास गाउँपालिका
२९	श्री इन्द्रेणी तामाङ	सदस्य	खनियाबास गाउँपालिका
३०	श्री प्रतिमा तामाङ	सदस्य	खनियाबास गाउँपालिका
३१	श्री सोमिया तामाङ	सदस्य	खनियाबास गाउँपालिका
३२	श्री मर्ला तामाङ	सदस्य	खनियाबास गाउँपालिका
३३	श्री सुनमाया तामाङ	सदस्य	खनियाबास गाउँपालिका
३४	श्री नन्द कुमारी तामाङ	सदस्य	खनियाबास गाउँपालिका
३५	श्री बम बहादुर तामाङ	सदस्य	खनियाबास गाउँपालिका
३६	श्री मिना विक	सदस्य	खनियाबास गाउँपालिका
३७	श्री बाटुली विक	सदस्य	खनियाबास गाउँपालिका
३८	श्री राम बहादुर तामाङ	सदस्य	खनियाबास गाउँपालिका
३९	श्री वसन्त प्रसाद भट्टराई	योजनातर्जुमा विज्ञ	PERP, ICF
४०	श्री नवीन कुमार यादव	स्थानीय सहजकर्ता	PERP, ICF

अनुसूची ८ दीर्घकालीन सोच निर्धारण कार्यशालामा छलफलका क्रममा आएका दीर्घकालीन सोचहरु

स्वास्थ्य, शिक्षा, पर्यटन र भूकम्प प्रतिरोधात्मक आवास
पूर्वाधार, जलश्रोत र आधुनिक कृषि विकासमा खनियावास

स्वास्थ्य, शिक्षा र भूकम्प प्रतिरोधात्मक आवास
यातायात र आधुनिक कृषि विकासमा खनियावास

शिक्षा, स्वास्थ्य, सडक, रोजगारी, व्यवसायिक कृषि, पर्यटन र विपद् प्रतिरोधात्मक पूर्वाधार
यही छ सुसंस्कृत खनियावासको समुन्नतिको पूर्वाधार

विकासको मेरुदण्ड सडक, शिक्षा, स्वास्थ्य र पूर्वाधार,
पाँच वर्षभित्रमा नमुना बनाउने खनियावास गाउँपालिकाको आधार

कृषि, उद्योग, रोजगार नै पूर्वाधार
स्वास्थ्य, शिक्षा, यातायात नै खनियावासको आधार

Green Khaniyabas
Clean Khaniyabas

कृषि, पर्यटन, स्वरोजगार, विपद् प्रतिरोधी पूर्वाधारको परिकल्पना
शिक्षित र समावेशी खनियावास हाम्रो सपना

सुन्दर र समृद्ध खनियावासको आधार
कृषि, पर्यटन, जलश्रोत र पूर्वाधार

स्वास्थ्य, शिक्षा, पूर्वाधार, पर्यटन र कृषि
समृद्ध खनिवास उद्यमी र समावेशी

कृषि, पर्यटन र पूर्वाधार क्षेत्रमा विकास
समृद्ध गाउँपालिका हाम्रो खनियावास

सुनिश्चित गाँस, बास, कपास, पूर्ण बास
कृषि, पर्यटन, हरियाली, खोलाना, स्वच्छ सफा खनियाबास

विपद् जोखिम न्यूनीकरण, सुशिक्षित, सुसंस्कृत, सुव्यवस्थित, सुस्वास्थ्य तथा सुस्वास्थ्य तथा सुशासनयुक्त हाम्रो खनियाबास

कृषि, पशु, पर्यटन र विपद् थेग्ने पूर्वाधार
सुनौलो खनियाबासको मूल आधार

शिक्षा र रोजगारको व्यवस्था
हरेक नागरिकको बलियो सुरक्षा

समृद्ध समाजमा बसाइ
एक गाउँ, एक उद्योग खनियाबासको रोजाइ

अनुसूची ८ :भूकम्पपश्चात्को पुनर्निर्माण तथा पुनर्लाभ योजनाको अन्तिम छलफल/कार्यशाला

मिति : २०७४ साल माघ ६ गते

क.स	पदाधिकारीहरु	पद	संस्था
१	श्री रण बहादुर तामाङ	अध्यक्ष	खनियाबास गाउँपालिका
२	श्री योमाया तामाङ	उपाध्यक्ष	खनियाबास गाउँपालिका
३	श्री टेक बहादुर बास्तोला	कृषि संयोजक	खनियाबास गाउँपालिका
४	श्री राकेश कुमार राउत	लेखा संयोजक	खनियाबास गाउँपालिका
५	श्री ज्ञान बहादुर खड्का	स.ई.	खनियाबास गाउँपालिका
६	श्री शन्त बहादुर तामाङ	वडा सदस्य ५	खनियाबास गाउँपालिका
७	श्री राजेन्द्र पौडेल	पशु सेवा केन्द्र,दार्खा	खनियाबास गाउँपालिका
८	श्री आयुश पाखिन	एक्सन नेपाल	खनियाबास गाउँपालिका
९	श्री हरिलाल पाखिन	स्थानिय	खनियाबास गाउँपालिका
१०	श्री वसन्त प्रसाद भट्टराई	योजना तर्जुमा बिज्ञ	PERP, ICF